

LIK@BTA.BG

ИЗДАНИЕ НА БТА ЗА ЛИТЕРАТУРА, ИЗКУСТВО И КУЛТУРА, ГОДИНА LX

БЪЛГАРСКИТЕ ПАРИ

ЛИК

ДЕКЕМВРИ 2025

ТЕМАТИЧНО ИЗДАНИЕ
НА БЪЛГАРСКАТА
ТЕЛЕГРАФНА
АГЕНЦИЯ

ГЕНЕРАЛЕН ДИРЕКТОР:
Кирил Вълчев

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:
Георги Лозанов

ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР:
Яница Христова

МЛАДШИ РЕДАКТОР:
Ренета Георгиева

КОРЕКТОР:
Лиляна Николова

ХУДОЖНИК НА КОРИЦА:
Данаил Алексиев

КОРИЦА:
Колаж с изображения на български
банкноти и монети от различни периоди

ДИЗАЙН И ПРЕДПЕЧАТ:
Леонора Константинова
Пламен Герчев

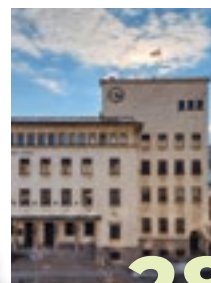
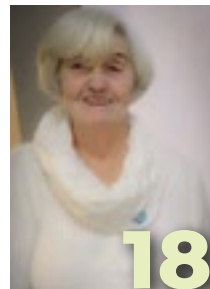
ПО ДИЗАЙН НА СТУДЕНТИ ОТ НХА:
Теодор Мирчев
Елисавета Драгомирова
Виктория Димитрова

В БРОЯ СА ИЗПОЛЗВАНИ СНИМКИ ОТ:
архив на Пресфотото БТА,
pressphoto@bta.bg
ISSN 0324-0444

КОНТАКТИ:
Българска телеграфна агенция
1124 София,
бул. „Цариградско шосе“ 49

РЕКЛАМА:
marketing@bta.bg / 02 926 2296

ИЗРАБОТКА:
„ПРИНТИНГ ХАУС“ ЕООД

СЪДЪРЖАНИЕ

Българските пари

6 | **Димитър Радев, управител на БНБ**
Приемствеността между лева и еврото

10 | **Пътят на парите по нашите земи**
Проф. д.н. Пенчо Пенчев

18 | **История на еврото**
Доц. Юлия Захариева

24 | **Проф. Кирил Гогов, художник-хералдик:**
Бъдещето принадлежи на доброто
продължение, не на миналото

28 | **Новини за българските пари**
от архива на Българската телеграфна агенция

AMK 2025

Декемврийският брой на ЛИК, който излиза в последните дни преди левът да бъде заменен от еврото на 1 януари 2026 г., е посветен на парите, използвани в българските земи.

Както се вижда от хрониката от архивите на БТА, левът се появява в новина от годината след създаването на БТА през 1898 г. На 7 юли 1899 г. агенцията съобщава от Цариград, че „Парижката отоманска банка телеграфира на управлението на публичния дълг, че Българската народна банка е платила в събота за сметка на българското правителство 2 ½ милиона лева закъснели вносове за данъка на Източна Румелия“.

Хрониката от архивите завършва с кандидатстването и приемането на България в еврозоната и съпътстващите дебати през 2025 г. за и против приемането на еврото в този момент.

Но по-голямата идея на този брой е да се замислим за смисъла на парите изобщо, включително в българските земи.

От статията на професор Пенчо Пенчев от Университета за национално и световно стопанство разбираме, че това е обществено прието средство за размяна, счетоводна единица и средство за съхраняване на стойността. Професорът отбелязва, че в еволюционното развитие на различни общества парите като средство за размяна

са се появявали под различна форма: черупки, кожи, добитък, камъни, монети, хартия и др. И затова е справедливо да допълним, че именно по българските земи се използват едни от първите стокови пари в световен мащаб – солта, защото Солницата край Провадия е от шестото хилядолетие преди Христа. Заради това, както отбелязахме в броя на ЛИК през юли тази година, Солницата в Провадия със своите около 7600 години заслужава да бъде включена в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО редом с некропола във Варна, в който е открито най-старото обработено злато в света на повече от 6000 години.

Както научаваме от статията за историята на парите в българските земи като средство за съхраняване на стойността, в Созопол е открита една от най-старите монети, които се появяват със златно съдържание през VII век пр.Хр. в античната държава Лигия и нейните монети достигат и до гръцките колонии по Южното Черноморие. В гръцката колония Аполония, където днес е Созопол, започва сеченето на сребърни монети през VI век пр.Хр., а първата римска монетарница в днешните български земи е създадена във Филипопол (днес Пловдив) I век сл.Хр.

Друг смисъл на парите, кой-

то подчертават застъпниците на лева, е за идентичността на една държава. Но по време на Първото българско царство български монети не са произвеждани заради продължаващия натурален обмен. Първият български цар, който сече свои медни монети, е Петър (1185-1197) в началото на Второто българско царство, а първите златни български монети са от началото на XIII век при цар Иван Асен II (1218-1241), като е известен само един екземпляр, който е отсечен в Солунската монетарница. През турското робство в териториите на днешна България има четири монетарници, в които се сечат османски монети: София, Пловдив, Никопол и Провадия. А идеята валутата на свободна България в края на XIX век да бъде наречена лев идва от проникването в българските земи още през XVII век на нидерландски лъовенталери с изобразен на тях лъв, заради което българите наричат тези монети левове.

Някои пък виждат в парите възможност за създаване на по-голяма от националната общност. Според проф. Пенчев Стефан Стамболов в парламента през 1880 г. не приема названието лев/стотинка, а предлага българските монети да се наричат франк и сантим, защото парите „на всички свят трябва да бъдат еднакви. Какви са тези

побългарявания на монетите? Аз желая да бъдат назова- нията също, каквито са във Франция“. „Националното не е материалното, което придобиваш с пари“, казва в този брой на ЛИК и професор Кирил Гогов – художникът-хералдик, дизайнер на емисиите на лева в периода 1996 – 2002 г.

В интервю за списание ЛИК управителят на Българската народна банка (БНБ) Димитър Радев изтъква друг смисъл на парите за една общност – доверието. „Истинската сила на валутата идва от доверието, което стои зад нея“, казва той и обосновава, че „приемствеността между лева и евро- то е част от развитието на държавата“ и „стъпка напред, която надгражда постигна- то“. И според професор Го- гов „бъдещето принадлежи на доброто продължение, не на миналото“.

Впрочем в хрониката от архивите на БТА има много но- вини, свързани с доверието към българските пари, изра- зено чрез тяхната конверти- руемост. През 1990 г. най-ин- тересният въпрос като домакини на международния семинар „По пътя към конвер- тируемостта на валутите на страните от Централ- на и Източна Европа“ е „Как и кога българският лев може да стане конвертируем?“, на който отговор дава в новина от година по-късно председа- телят на БНБ Тодор Вълчев с думи на пресконференция, че левът скоро няма да ста- не конвертируем. Архивите на БТА пазят и новините от

1997 г. за въвеждането на ва- лутен борг в България и от 1999 г. за деноминацията на хиляда стари лева с 1 нов лев, с което също се цели повече доверие в българските пари.

В архивите на БТА е и но- вината от Брюксел от 31 де- кември 1998 г., в която пред- седателят на Европейската комисия Жак Сантер заявява: „Евро-то съществува“, и в същия момент в небето на Брюксел излитат 3000 сини балона с изписана на тях гръц- ка буква ипсилон – емблемата на новата единна европейска парична единица, въведена на 1 януари 1999 г.

„Евро-то не е символ на гър- жава, но има същата обедини- телна сила“, отбелязва в този брой на ЛИК доц. д-р Юлия За- хариева, създател и доайен на дисциплината „Право на Евро- пейския съюз“ в Юридическия факултет на Софийския универ- ситет „Св. Климент Охридски“ и водещ експерт в тази сфера у нас. Тя припомня, че пътят на евро-то започва още от 1969 г.

Новината на БТА от 8 юли 2025 г. е, че България офици- ално ще приеме евро-то и ще бъде 21-вият член на еврозо- ната от 1 януари 2026 г. като това ще стане точно 19 го- дини след присъединяването на страната към Европейския съюз (ЕС).

А зад тази новина стои фактът, че благодарение на България на евро-то вече я има и кирилицата като трета аз- бука в ЕС. Впрочем през тази година на решението за при- съединяване на България към евро-то отбелязваме кръгла

годишнина от създаването преди 1170 години от свети- те братя Кирил и Методий на първата графична система на българската писменост гла- голицата. А трите общест- вени медии – Българската национална телевизия (БНТ), БТА и Българското национално радио (БНР) – през месец май миналата година поставиха началото на инициативата „14 века България в Европа“ за отбелязването на годиш- нини в българската история със значение за общата ев- ропейска история, които се отбелязват през годините до 2032-ра, когато се навършват 1400 години от създаването през 632 г. на първото бъл- гарско държавно образувание на европейска територия – Стара Велика България. Тази инициатива беше подкрепе- на от Българската академия на науките (БАН) от самото начало, а в началото на този месец към нея се присъединиха с обявен в БТА в София апел и още 25 български историци и археолози, които са и изявени обществени дейци.

В този брой на ЛИК за бъл- гарските пари може да се про- четат много идеи за смисъла на парите – улесняващо сред- ство за размяна, запазване на стойност, доверие, иден- тичност, принадлежност към общност...

Но понеже списанието из- лиза в дните на празника на Рождество Христово, струва си да отбележим един друг смисъл на парите, независимо от тяхната форма, тъй като всяко време по българските

земи си е имало свои пари, а в наши дни вече излизат и извън материалното измерение чрез дебитни и кредитни карти, криптовалута и електронни пари.

Най-траен се оказва смисълът на парите като средство да изпитат човека. И мерилото за тяхната стойност може да се окаже спасение или предателство. Впрочем според учени, с които разговарях, по днешните български земи със сигурност е имало в обращение и тирски сикли (шекели) – 30-те сребърника, за които Юда предава Исус...

Затова трябва да помним, че парите не са цел, а инструмент, който разкрива сърцето на човека. Сами по себе си те не са нито зло, нито

добро, но пристрастяването към тях е зло, а използването им за добро е добро. Затова не парите трябва да управляват човека, а човекът – парите, независимо от тяхната форма. Понеже „не можете да служите на Бога и на мамона“, както според Евангелието на свети апостол Матей Исус използва арамейската дума „мамона“, която означава богатство, притежание, на което се уповаваш.

В този смисъл българските пари в нашето време – и излизащите от употреба левове, и навлизащото евро – имат силен символ с ликовите на българските светци Йоан Рилски и Паисий Хилендарски, изобразени на тях. Защото те ни напомнят за

истинската стойност на парите като мерило за човека...

А на Земята още има място, на което не се използват нито пари, нито натурална размяна, а само човешка взаимопомощ – Антарктида. ЛИК вече разказа в два броя за българската наука там, а този брой на списанието също ще бъде представен в националните пресклубове на БТА в българската база „Свети Климент Охридски“ на антарктическият остров Ливингстън и българският научноизследователски кораб, наречен на светите братя Кирил и Методий, чийто ученици създават буквите, които неизменно остават изписани на българските пари...

ДИМИТЪР РАДЕВ, УПРАВИТЕЛ НА БНБ ПРИЕМСТВЕНОСТТА МЕЖДУ ЛЕВА И ЕВРОТО

Димитър Радев
Снимка: Милена Стойкова, БТА

„Приемствеността между лева и еврото е част от развитието на държавата. Това е стъпка напред, която надгражда постигнатото“, казва в интервю за списание ЛИК управителят на Българската народна банка (БНБ) Димитър Радев. По думите му левът остава като част от историческото наследство на страната.

Радев е управител на банката от 15 юли 2015 г. От 49-ото Народно събрание е избран за втори шестгодишен мандат, считано от 18 юли 2023 г.

Той е роден на 12 юли 1956 г. в Пловдив. През 1980 г. се дипломира в Университета за национално и световно стопанство в София като магистър по икономика – специалност „Финанси и кредит“. През 1994 г. е специализант в Института по външни отношения на Университет „Джорджтаун“ във Вашингтон. Член е на Управителния съвет на Европейската централна банка, на Генералния съвет на Европейската централна банка и на Европейския съвет за системен риск. Управител за България в Международния Валутен фонд (МВФ).

Пред списание ЛИК Димитър Радев разказва за произхода на името „лев“ на българската валута. „Валутата е едновременно икономически инструмент и културен знак“, казва той. Управителят на БНБ коментира и как се е променяло посланието на българските банкноти и монети през годините, както и кое е „българското“ в оформлението на еврото. Той говори и за бъдещето на хартиените пари и монетите с увеличаващия се брой електронни плащания.

Господин Радев, какъв е произходът на „лева“ като име на българската валута?

– Името „лев“ произлиза от старинната форма на гумата „лѣв“ – образ, който дълго е съпътствал българската държавност. Той присъства в средновековни гербове, върху знамена и печати. Когато младата българска държава създава своята модерна валута, тя избира именно този символ, за да свърже бъдещата финансова система с историческата символика.

Въвеждането на еврото не променя този факт. Никой не „взима“ лева. Той не изчезва, а остава като част от историческото наследство на държавата – както марката, франкът и лирата днес съществуват в историята на своите страни.

Доколко една валута може да се превърне в носител на културна идентичност?

– Валутата е едновременно икономически инструмент и културен знак. Тя присъства в ежедневието, но съхранява образи и идеи, които се превръщат в обща памет. Левът изпълняваше именно тази роля и затова отношението към него следва да бъде като към историята ни – с уважение, със самочувствие и с обективност.

Приемането на еврото не заличава този културен разказ. България вече е част от европейската парична архитектура чрез кирилицата, която е официален елемент в правната рамка на еврото. Това показва, че нашата писменост е устой-

чиво вплетена в общата европейска идентичност.

И все пак външният вид на банкнотите е само едната страна на въпроса. Истинската сила на валутата идва от доверието, което стои зад нея. Левът е валута на една държава; еврото – на общност от двадесет и една държави, както и на редица други страни и територии, които го използват като своя официална или де факто валута. То е една от двете най-важни резервни валути в света. Тук става дума за приемственост, която интегрира националния опит в по-широката архитектура на европейската стабилност.

Как се е променило посланието на българските банкноти и монети през годините?

– Българските банкноти разказват различни страници от историята на държавата. В

ранните емисии се открояват сцени от стопанския живот – земеделие, индустрия, инфраструктура. Появяват се и монархически символи, характерни за периода на Царство България.

По време на тоталитарния режим върху банкнотите се появяват символи и фигури, свързани с идеологията на времето. Този пласт от биографията на лева е част от историческия разказ – с всичките му светли и тежки страници.

След демократичните промени банкнотите се обръщат към духовното и културното наследство. Личностите, които се появяват върху тях, придават на паричните знаци характер на културна и историческа памет.

Тази история няма да бъде забравена. Тя ще остане част от националната памет и след въвеждането на еврото. Еврото не прекъсва тази нишка

Монета от 2 лева и монета от 2 евро
Снимка: Милена Стойкова, БТА

София, 4 ноември 2025 г. Пресконференция на председателя на Европейската централна банка Кристин Лагард и управителя на БНБ Димитър Радев се провежда след края на конференцията на високо равнище „България на прага на еврозоната“ в резиденция „Бояна“. Темата е предстоящото присъединяване на страната ни към еврозоната. Снимка: Милена Стойкова, БТА

– то я продължава, като вписва българския паричен разказ в по-широк европейски контекст.

Лицата върху банкнотите са своеобразен национален пантеон. Как се влиза в него?

– Появата на личност върху банкнота винаги отразява разбирането на своето време за значимостта и ролята на тази фигура. В различните периоди това са били както държавни символи, така и политически лидери, което само по себе си показва как валутата следва

историческите промени. Банкнотите са своеобразни „паметници в движение“ – те носят следи от епохите, през които е преминала държавата, и напомнят за представите, които обществото е имало за своя ред и ориентация.

Взпоменателните монети допълват този пантеон. Чрез тях се почитат събития и личности, които са част от историческата ни памет. Тази традиция остава и след преминаването към еврото; европейската практика я подкрепя и развива.

Кое е „българското“ в оформлението на еврото?

– На първо място – кирилицата, която е част от европейската валутна рамка. Тя стои редом до латиницата и гръцката азбука и отразява културното многообразие на Европейския съюз. Националната страна на евромонетите също ще носи български символи. Това е естествено продължение на валутната история на страната – от дългогодишната традиция на националната ни емблематика към

европейската парична система, в която България заявява своето присъствие.

Защо някои българи възприемат въвеждането на еврото като „загуба“ на нещо свое? Какво бихте им казали от името на БНБ?

– Тази реакция е естествена. Левът е част от биографията на поколения българи, свързан е с навици, спомени и усещане за приемственост.

Но промяната не означава загуба. Еврото не изтласква от историята лева, а я продължава по нов начин. То разширява икономическото пространство, в което живеем, предлага стабилност, доверие и институционална сила.

От името на БНБ посланието е ясно: приемствеността между лева и еврото е част от развитието на държавата. Това е стъпка напред, която надгражда постигнатото.

Какво количество евробанкноти и монети ще замени левовите в обращение?

– Необходимите количества евробанкноти и монети за въвеждането на еврото са осигурени. Управлението на паричното обращение обаче е постоянен процес, който включва и регулярна динамика на наличните обеми. В този смисъл параметрите на обращението ще бъдат проследявани и отразявани в паричната статистика, както е при всички държави от еврозоната.

Какво ще се случи с хартиените пари и монетите – дали е време да се сбогуваме с тях?

– Не. Макар електронните разплащания да се разширяват, наличните пари продължават да играят важна роля във финансовата среда. Те осигуряват резервен механизъм при технологични затруднения и гарантират достъпност за широк кръг граждани.

Банкнотите и монетите ще продължат да бъдат с нас още дълго. И в този смисъл те ще бъдат мост между историята на лева и бъдещето на еврото – между традицията, която уважаваме, и развитието, към което се стремим.

София, 4 ноември 2025 г.

Министърът на финансите Теменужка Петкова, президентът на Европейската централна банка Кристин Лагард и управителят на Българската народна банка Димитър Радев на конференцията на високо равнище на тема „България на прага на еврозоната“.

Снимка: Милена Стойкова, БТА

ПЪТЯТ НА ПАРИТЕ ПО НАШИТЕ ЗЕМИ

Проф. д.н. Пенчо Пенчев
Снимка: личен архив

Професор Пенчо Пенчев преподава специалностите „Стопанска история“, „История на икономическите теории“ и „Сравнителна политическа икономия“ в УНСС. Има повече от 100 статии, студии и монографии, публикувани в различни авторитетни периодични издания в България и в чужбина. Изследователските му интереси са свързани с българската и балканската икономическа и бизнес история.

П. Пенчев е дългогодишен главен редактор на авторитетното списание *Economic Alternatives*, председател на Управителния съвет на Центъра за стопанско-исторически изследвания.

Последната му книга е „Ако Адам Смит беше жив“.

Парите не са като въздуха, водата или гравитацията. Те са непланиран резултат от взаимодействието между хората и затова не може да се посочи един човек, който ги е „изобретил“. В еволюционното развитие на различни общества парите са се появявали под различна форма: черупки, кожи, добитък, камъни, монети, хартия и др. Дългата еволюция на парите поставя под въпрос съвременното всекидневно разбиране за това какво са парите. Те невинаги са законно платежно средство, защото така е казала политическата власт, невинаги са банкноти или монети, невинаги са емитирани от централна банка. Най-важната функция на парите

е да са обществено прието средство за размяна. Освен това парите са счетоводна единица, която позволява рационализиране на бюджети, изразяване на цена, дейности на различни стопански единици като индивиди, домакинства, фирми, корпорации и т.н., а също и средство за съхраняване на стойността.

Парите под формата на монети със златно съдържание се появяват през VII век пр. Хр. в античната гържава Лидия. Нейните монети достигат и до гръцките колонии по Южното Черноморие. В Созопол е открита една от най-старите лидийски монети. Тя тежи 0,63 грама, изработена е от електрон, който представлява смес от злато и сребро, и

е единствената до този момент намерена в България. През Античността монети се сечат от гръцките колонии по източното крайбрежие на Черно море. В Аполония започва сеченето на сребърни монети през VI век пр.Хр. Срещат се и лидийски монети от времето на митичния лидийски цар Крез. Златни монети по българските земи са сечени и от Филип II Македонски (359-336 г. пр.Хр.).

От I век сл.Хр. българските земи попадат в Римската империя. За да обезпечи с парични средства търговския живот в провинциите си, империята създава в отделни градове монетарници. Първата монетарница е създадена във Филипопол (дн. Пловдив), а след това в Агрианопол

(Огрин), Пауталия (Кюстендил), Сердика (София), Никопол и Иструм (дн. с. Никюп) и др. Те са сечени в бронзови монети, които се разпространяват и извън пределите на градовете, в които са произведени. В парично обращение има и златни римски монети – ауреус. Златни монети са сечени в Сердика.

По време на Първото българско царство български монети не са произвеждани. Това е доказателство, че вътрешният обмен между града и селото, доколкото е съществувал, е бил натурален. Дори през X век, времето на най-голямото могъщество на българската държава, монети не са сечени и използвани за стокообмен, за заплащане на данъци и т.н. В ролята на средство за обмяна, т.е. пари, в някои случаи е използван добитък, главно овце и крави. Попадналите в България византийски златни и сребърни монети се превръщат във владетелско съкровище или се използват във външната търговия. Монетите навлизат устойчиво в стопанския живот на българските земи през византийското владичество – XI-XII век.

След възстановяването на българската държава през 1185 г. българските владетели започват и собствено монетосечене. Първи монети сече цар Петър (Теодор) (1185-1197). Те са медни, но вероятно повърхността им е била леко посребрена и са леко вдлъбнати. По своята номинална стойност не се отличават

от масово разпространените преди въстанието на Асеневци византийски монети. В началото на XIII век при цар Иван Асен II (1218-1241) са отсечени и първите златни български монети. Те са изключително редки, от тях досега в науката е известен само един екземпляр, който е отсечен в Солунската монетарница. Там са сечени и медните монети на същия владетел. От цар Георги I Тертер (1280-1292) са останали първите български сребърни монети, които са сходни на венециански сребърни монети от тези години. Монетосеченето във Второто българско царство се разширява значително през XIV век.

Пагането на България под османска власт в края на XIV век води до промяна на монетната система по българските земи. Основната монетна единица на империята е сребърното акче, чието съдържание на сребро постепенно намалява. По българските земи циркулират много и разнообразни монети: полски, нидерландски, венециански, френски, руски и т.н. Широкото проникване на нидерландски лъовенталери през XVII век е свързано с едно на първ поглед незначително обстоятелство. Поради факта, че на тях има изобразен лъв, сред българите тези монети стават известни като левове. В териториите на днешна България има четири монетарници, в които са сечени османски монети: София, Пловдив, Нико-

пол и Провадия. Най-близо до българските земи османски златни монети са сечени в Белград и Огрин. Циркулацията на златни монети включва и османски монети, които са сечени в други краища на империята. Една от тези монети носи многозначителен надпис: „Този, който сече златото, е господар на земята и небето, на сушата и морето.“ Самочувствие на хората с пари очевидно никога не е липсвало.

От началото на XIX век българите се включват все по-активно в стопанския живот на Османската империя, чиято икономика от своя страна се обвързва с международните пазари. Увеличава се експортът на жито и други селскостопански продукти към Централна и Западна Европа, а оттам към балканските провинции на империята навлизат промишлени и други стоки. В същото време се задълбочава пазарната интеграция в рамките на самата империя и населението на нейната столица се налага като потребител на огромно количество готови произведения, добитък и т.н.

Едрите щрихи на икономическата промяна намират отражение и във факта, че парите стават все по-важни във всекидневието на хората. Любопитно свидетелство, което потвърждава казаното, е оставено от икономиста Жером-Адолф Бланки. Той пише, че в Турция пътникът трябва да носи със себе си голямо количество пари в брой

– предимно гребни разменни медни монети. Когато Бланки и спътниците му тръгват от Белград към българските земи, те натоварват всички те си пари на един кон. Всеки път, когато се налага да правят гребни покупки, пътешествениците са принудени да „показват“ къде са парите им на околните, което е твърде рискова операция. В балканските провинции на империята няма достатъчно банкери, а златните „австрийски дукати са най-търсените пари, но те не могат да служат за гребни разходи“. Златните монети се ползват за по-големи плащания, в международната търговия и т.н., а сребърните са за сравнително по-гребни транзакции. В ежедневието се употребяват и гребни монети, които не са от благородни метали: мед, никел и др.

През 1840 г. османската държава пуска в обращение и банкноти – каймета. Първите каймета са лихвоносни, написани на ръка, с голям номинал, заменят се свободно с благороден метал и затова се ползват с доверие от страна на публиката. То се дължи най-вече на факта, че те са с ограничен тираж. Малко преди избухването на Кримската война (1853-1856) започват да се пускат в обращение каймета с малък номинал, които не носят лихва и чийто тираж в хода на войната и след нея става все по-голям. Стойността на каймето пада значително под обявения номинал, т.е. книжните пари в

София, 12 май 1952 г. В централния обменен пункт в Пощенската палата в София гражданите обменят старите си пари след историческото постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет за обмяна на парите, премахване на купоните и намаление на цените на гребно.
Снимка: Георги Викентиев, БТА

империята се оказват инфлационни, търговците търпят загуби от използването им и започват умишлено да ги избягват в сделките си.

Преди Освобождението (1879) българите имат и друга традиция на монетосечене, което не е свързано с държавата и което има по-скоро локално значение. Монети се сечат от български църковни общини (най-вече през XIX век, като целта е да се осигурят известни приходи на съответния православен храм и да се подпомогне местната икономика) поради липсата

на монети с малък номинал. Монетите не са от благороден метал, не са с високо художествено качество и на тях често се изобразяват християнски символи. Те са ползвани за малки транзакции в ограничени географски региони и са известни с различни наименования. В Панагюрище например са четвъртити по форма и се наричат вод. Такова монетосечене е установено в Шумен, Лом, Пирдоп, Габрово, Трявна, Разград и др. Само в един случай (Трявна) е известна намеса на държавната власт и спиране на ло-

калното монетосечене. Мотивите за подобно действие обаче са по-скоро страх от възникване на някакви местни стопански проблеми, а не политически.

След Освобождението (1879) Българското княжество е изправено пред задачата да организира модерни институции и паричната си система. Трудностите идват от няколко посоки. На първо място стои цялостната икономическа изостаналост. В новото княжество няма модерни кредитни институции и традиции, селските домакинства, въпреки че познават и ползват парите, са относително слабо обвързани с пазара, липсват свободни капитали. От друга страна, новата държавна власт трябва да събира данъци и да извършва определени плащания, т.е. тя има нужда от приходи. Не на последно място трябва да се отбележи, че през последните години преди Освобождението цената на среброто на световните пазари спада. Това продължава и след 1879 г. и води до появата на все повече сребърни монети и до намаляване на златните, които се изтеглят от пазара. Хората предпочитат да държат златните монети в себе си.

Руските окупационни войски в българските земи за времето от началото на Освободителната война през 1877 г. до формирането на първото българско правителство през 1879 г. закупуват със сребърни рубли доставките си и тези

пари заливат българския пазар. Те циркулират заедно със заварените турски монети и с голямо разнообразие от други, предимно сребърни монети. По спомени на Михаил Тенев (бъдещ управител на БНБ и финансов министър) в страна се срещат „изобилно сребърни унгарски мангърчета, австрийски фиоринти, германски талери и марки, американски долари, английски шилинги и крони, песети испански, риксгалери шведски, датски и холандски, рупии индийски и пр., и пр., както и франкове от държавите на Латинската конвенция“ (става въпрос за държавите от Латинския монетен съюз: Франция, Белгия, Италия и Швейцария). Циркулират и монети, които са дотолкова изтрити от употреба, че не личи от коя държава произхождат. Не е ясно съдържанието на благороден метал в тях.

В Търновската конституция като счетоводна единица, в която се определят държавните разноски за издръжка на монарха и процедурата по сключване на външни заеми, е приет френският франк. Тази постановка на основния закон отразява фактическото положение с осчетоводяването на публичните финанси. Сметките на всички учреждения в условията на Временното руско окупационно управление се водят във франкове и сантими. В проекта за Устав на Българската народна банка от 25 януари 1879 г. се определя, че нейният основен капитал е два милиона фран-

ка. Създателите на основния закон на младото княжество не предопределят изрично дали и каква ще бъде българската валута. В главата от конституцията, посветена на бюджета, паричната единица, в която ще се осъществяват приходите и разходите на българската държава не е фиксирана.

Необходимостта от слагане на ред в публичните финанси налага създаването от държавата на българска национална валута. На 21 май 1880 г. министър-председателят Петко Каравелов от Либералната партия внася във Второто обикновено народно събрание проект на „Закон за правото на рязане на монети в Княжеството“. От кратките парламентарни дискусии при внасянето на законопроекта може да се направи извод, че създаването на българския лев през 1880 г. е движено от изцяло икономически мотиви и в частност от липсата на достатъчно дребни монети, което затруднява всекидневния стопански живот на обикновените хора.

Няколко дни след първото представяне на законопроекта специалната комисия го внася в пленарната зала за обсъждане и приемане на второ четене. Това става на 27 май 1880 г., т.е. работата по текста е по-малко от седмица. Нейният докладчик Тодоров заявява, че с този законопроект България се придържа към принципите на Латинската конвенция,

която „е най-много практична и най-много общепотребителна“. Българските монети ще следват системата на френските пари и те ще имат същата тежест, чистота на метала и лигатура (т.е. добавка на неблагороден метал). При обсъждането на законопроекта се изказва Стефан Стамболов, който не приема названието лев/стотинка, а предлага българските монети да се наричат франк и сантим. Той е категоричен, че парите „на всички свят трябва да бъдат еднакви. Какви са тези побългарявания на монетите? Аз желая да бъдат названията също, каквито са във Франция“. Според него стремежът да се синхронизира българската валута с критериите и изискванията на Латинския монетен съюз предполага да се премахнат и „побългаряванията“ на тяхното наименование. Мнението му обаче не е прието от мнозинството.

В първи член на приетия закон правото за сечене на монети е монополизирано от държавата (не от БНБ). Парламентът по предложение на министъра на финансите решава колко и какви монети ще се насекат. За монетна единица е въведен левът, разделен на сто стотинки. Въпреки някои неясни моменти за основа на българската монетна система е взет биметализмът, практикуван от Латинския монетен съюз. Разликата между България и държавите в този съюз е, че в България не са предвидени

ограничения в сеченето на медни и сребърни пари. Предвидено е българските монети да са златни от 10 и 20 лева, сребърни от 5, 2, 1 лева и от 50 стотинки и медни от 10, 5 и 2 стотинки. Те са определени за законно платежно средство. Всички сделки на държавата, държавният бюджет и всички нейни парични документи се изразяват в левове и в стотинки.

След приемането на лева като българска монета през 1885 г. със специален закон монополното право да емитира банкноти е дадено на БНБ. Банкнотите се обменят свободно в златни монети, но поне до края на XIX век те не се приемат с доверие от българите. Всеки път щом банката емитира банкноти, те бързо се връщат при нея, а хората предпочитат да разполагат със злато, което се смята за много по-сигурно.

С въвеждането на левови монети и банкноти в България паричното многообразие в личните финанси на хората и в различните транзакции остава, т.е. левът не заменя изведнъж всички останали монети в циркулация. Сребърните и особено златните левове са сравнително малко и не са единственото парично средство, което може да се ползва. Данъците към държавата може да се изплащат в различни монети, които се преизчисляват и отчитат в левове по специални таблици. Във всекидневния си живот българското население също използва най-различни

монети. За спестяванията се предпочитат златни монети, независимо какви – руски рубли, турски лири, френски наполеони, български левове и т.н. Дори престъпници при изнудване на заможни българи предпочитат да искат наполеони от набелязаните жертви.

Дълбока промяна в паричната система на България настъпва през второто десетилетие на XX век. Тя е свързана с трите войни, които води страната от 1912 до 1918 г. Свободният обмен на банкноти в злато е отменен още с началото на първата – Балканската война, и никога след това не се възстановява. Войните предизвикват сериозно безпокойство в обществото, което веднага се отразява на парите. Металните монети – златни, сребърни и дори дребните никелови, изчезват от циркулация, защото хората предпочитат да разполагат със сигурни активи в несигурни времена. Един от малко познатите резултати от военните действия е появата на парична криза, която се изразява в това, че на пазара просто няма достатъчно пари за неговото функциониране. Кредитът се ограничава и всички производители и търговци прибягват до сделки с пари в брой. Нов момент, който внасят войните, е рязкото увеличаване на държавните разходи и намаляването на държавните приходи. За да се разрешат посочените проблеми, държавата усилено

печата банкноти, които нямат съответното покритие в злато.

Първата световна война и годините след нея водят до тежка инфлация на българския лев, която продължава до към 1924 г. В страната не се достига до хиперинфлация, подобна на тази в Германия през 1923 г., но в сравнение с предвоенната 1911 г. към края на 1927-а левът е обезценен почти 27 пъти. В следвоенните години е изключително нестабилен обменният курс на лева спрямо основните световни валути. Овластяването на колебанията в международните котировки на лева става в резултат от въвеждането на т.нар. камбиален монопол, или премахването на свободния обмен на валута. Сделките с валута на Софийската фондова борса са преустановени и БНБ получава пълен монопол върху тях. Банката определя обменните курсове, които са задължителни за всички сделки, продажбите на левове в чужбина се забраняват, а на пътниците, които напускат страната, се разрешават най-много до 1000 лева на човек. Всички постъпления в чужда валута трябва да се предадат на БНБ, а при необходимост от покупки в чужбина банката разрешава отпускането на чужда валута, след като провери доколко е належаща планираната покупка. Предвидени са наказания от глоби и затвор за нарушаване на валутния монопол на БНБ и действително през след-

София, 13 май 1952 г. Обмяна на парите след постановление за премахване на купоните и намаляване цените на стоките.
Снимка: Рачо Стоянов, БТА

ващите години има немалко осъдени за нарушаване на валутния режим. Курсът на лева спрямо долара е фиксиран на 139 лева за долар.

Инфлационните години водят до обедняване на мнозинството от българското население, но малка група от спекуланти и късметлии натрупва бързо богатства. В много от известните случаи бързото и лесно забогатяване на отделни индивиди не е свързано с цялостен икономически растеж или с някаква последваща предприемаческа инициатива, а с разрушаване на лични съдби. Нещо подобно се получава в условията на Първата световна война, когато поради нарасналото търсене на мляк от Германия цените на суровината се увеличават чувствително. Повечето производители пласират изгодно дори най-лошите си млякони и напълнили „по едно тенеке

с банкноти“. Във вестниците се изнася информация за плевенски файтонджия, който получил от продажба на мляк 80 000 лева и от радост застрелял единия си кон, а после се хвърлил в реката.

И след преминаването към книжни пари част от българското население предпочита да ги съхранява лично, а не в банки. През 1924 г. в България е осъществена замяна на тогавашните банкноти в обращение с нови. Чиновниците в БНБ, които са отговорни за обмена, установяват, че мнозина носят до банковите гишета „внушителни суми банкноти, по външния вид на които може да се разбере, че те са стояли скътани из разни скривалища на техните притежатели“. Един от сигурните белези за това, че банкнотите не са депозирани в банка и не са използвани, а са пазени под формата на съкровище, е обстоятел-

ството, че до банковите гишета селяни, но също и доста граждани носят банкноти от стари емисии, които са „съвършено нови даже в последователна номерация“.

С началото на Втората световна война през 1939 г. златото и среброто отново изчезват от пазара. Цените се увеличават, но поне за известно време не с темповете, познати от Първата световна война. Държавата налага контрол върху цените, което не спестява инфлацията, особено след дълбоката смяна на политическия режим на 9 септември 1944 г. Стопанските и паричните проблеми се задълбочават от необходимостта да се издържат съветските войски в страната. Социалистическият икономически модел, който е наложен в България, включва ликвидирането на частната собственост върху средствата за производство и колективизацията на селското стопанство.

Парите на хората стават значително по-силно зависими от държавата. Проведени са две парични реформи, които са грабителски по характера си. Първата е през 1947 г. Всички стари банкноти от 200, 250, 500, 1000 и 5000 лева, а също и държавните съкровищни бонове се изтеглят от обращение и се заменят с нови банкноти. Физическите лица може да занесат за обмяна неограничено количество стари банкноти и съкровищни бонове, но получават най-много до 2000

лева в нови банкноти. Върнатите суми над 2000 лева остават като блокиран банков влог на всяко лице, т.е. това са пари, които не може да се изтеглят и с тях не може да се прави нищо. Целта на подобно задържане става ясна няколко седмици по-късно. На 8 април 1947 г. влиза в сила Закон за еднократен данък върху имуществата. Съгласно чл. 23 от този нормативен акт блокираните средства се облагат с прогресивен данък, който започва от 5% за влогове от 5000 до 15 001 лева и достига до 70% за най-големите влогове.

Втората парична реформа е през май 1952 г. Официалният курс за обмяна на стари срещу нови левове е 100 към 4, но той се прилага за преизчисляване на паричните средства и активите на държавните и кооперативните предприятия. Смяната на наличните стари пари срещу нови за гражданите става при курс 100 към 1. При обмяната на парите, които са на влог в банка, също се прилага съотношение, което намалява част от спестяванията. През 1962 г. е проведена още една реформа, при която всички стари левове са заменени с нови при курс на обмен 10 стари към един нов лев.

През 80-те години на XX век икономическите проблеми на социализма нарастват. Възможностите за обслужване на увеличаващия се външен дълг стават все по-ограничени, а в населението се натрупва огромна парична

Плевен, 12 април 2006 г. Музеят в Плевен открива юбилейна изложба със 150 уникала, посветена на 130 години от Априлското въстание. Много посетители се спират пред запазена оригинална банкнота от 5000 лева, която е била собственост на Ботев четник. Снимка: Малин Решовски, БТА

маса, срещу която при централизираното ценообразуване няма съответни стоки, т.е. има огромен инфлационен потенциал. Началото на прехода към демокрация и пазарна икономика е неуверено, съпроводено с половинчати реформи и колебания. Те водят до политическата и икономическа криза от 1996-1997 г. и хронична инфлация. Едно от измеренията на икономическата криза е хиперинфлацията и последвалото въвеждане на валутен борг през 1997 г.

Паричната система на страната се стабилизира, но нищо не предполага прекратяване на еволюционните промени в нея през XXI век...

Карти по редовна тарифа в €вро

ПЕРСОНАЛИЗИРАНИ

НЕПЕРСОНАЛИЗИРАНИ

ГОДИШНА ЗА ВСИЧКИ ЛИНИИ

365.00 лв. ➤ 185.00 €

600.00 лв. ➤ 305.00 €

МЕСЕЧНА ЗА ВСИЧКИ ДНЕВНИ ЛИНИИ

50.00 лв. ➤ 25.50 €

70.00 лв. ➤ 35.50 €

МЕСЕЧНА ЗА ЕДНА НАЗЕМНА ДНЕВНА ЛИНИЯ

23.00 лв. ➤ 11.50 €

28.00 лв. ➤ 14.00 €

МЕСЕЧНА ЗА МЕТРО

35.00 лв. ➤ 17.50 €

42.00 лв. ➤ 21.00 €

Закръгляме цените наголу

ИСТОРИЯ НА ЕВРОТО

Доц. д-р Юлия Захариева е създател и доайен на дисциплината „Право на Европейския съюз“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и водещ експерт в тази сфера у нас. Автор на множество публикации в областта на Правото на Европейския съюз, Европейската интеграция, Историята и теорията на международните отношения. Има специализации по проблемите на сигурността и сътрудничеството в Европа, европейската интеграция и правото на Европейския съюз в Италия, Германия, Франция – университетите в Монпелие и Париж, в Колежа на Европа в Брюж, Белгия, в Маастрихтския университет, Нидерландия и др.

В периода 1973-1989 г. е член на Постоянната комисия на институтите по международни отношения на държавите от Варшавския договор по проблемите на европейската сигурност и сътрудничество. Експерт е към българската делегация на Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа, Мадрид, Испания (1980-1983 г.). Член е на експертна група към българската делегация в Европейския конвент (2002-2003 г.).

Доц. Захариева е сред основателите на катедра „Европеистика“ във Философски факултет на Софийския университет, където преподава „Право на Европейския съюз“, „Комитология“ и др. Носител на Голямата награда за цялостен принос в Националните награди за правосъдие (2023).

Доц. Юлия Захариева
Снимка: личен архив

Монетата е символ на държавата. За археолозите това е аксиома. Разкритите от тях монети са неопровержими свидетели, че щом на това място и през този период някой е сякъл монети, следователно е бил държавник.

Отношението към символите на държавата е по-скоро личен въпрос в ежедневието ни, но като правило не си тананикаме химна, когато бягаме за здраве, не носим трибагреника на ревера си, а монетите са в ръцете ни, но едва ли ги възприемаме като символи. Всичко това рязко се променя в условията на ради-

кален преход, какъвто е присъединяването на България към еврозоната от 1 януари 2026 г. В говоренето ни се появяват думи като суверенитет, национална идентичност, референдуми, а емоциите ни се завладяват от страхове и тревоги. Те може да бъдат овладени, ако не са подклаждани от креслива пропаганда и внушения, които, за съжаление, идват от високи политически нива и пречат на разумния информиран прочит на случващото се и на ясната и обективна преценка на ползите, а те са много, и на възможните рискове.

Поведението на посочените политически нива не може да не предизвика мисълта, че те са поели някакъв съдбовен за тях ангажимент, който няма нищо общо нито с националните интереси, нито със суверенитета. Пропагандният шум се опитва да заглуши реални факти от определящо значение.

Присъединяването на България към еврозоната е отдавна предизвестено и е етап от суверенно избрания ни път още от 1995 г., когато е подадена молбата ни за членство в ЕС. От влизането в сила на Договора за присъединяване

от 1 януари 2007 г. страната ни е част от изграждащия се Икономически и паричен съюз (ИПС). От 2020 г. България членува в Европейския механизъм за стабилност. Това е международна финансова организация със седище в Люксембург, добила гражданското си наименование „предгверие“ или „чакалня“ за еврозоната. Нейното предназначение е да предоставя помощ чрез различни механизми и при строго определени условия на държавите от ЕС, които са в затруднение, за да се гарантира стабилността на еврозоната. За да ни приемат в тази организация, е била необходима позицията на Съвета на ЕС, че страната ни е покрила критериите за включване в еврозоната. БНБ е част от Европейската система на централните банки, нейният гуверньор е в състава на Генералния съвет – структура в управлението на еврозоната със съвещателни и координиращи функции, която обединява всички управители на централните банки на държавите в ЕС. От тях след януари 2020 г. само шест не са в еврозоната. Дания е отделен случай. Тя е заявила още през 1993 г. преди влизането в сила на нормите относно Икономическия паричен съюз (ИПС), че няма да участва в третия етап от изграждането му и ще запази националната си валута. За останалите пет, присъединили се след влизането в сила на Договор за Европейския съюз (ДЕС) от Маастрихт, подобна дерогация е

невъзможна. В нито една държава от еврозоната не е провеждан референдум относно приемането на еврото. Това означава, че правните съвети на управляващите или на партиите са компетентни в необходимата степен и че възможните инициатори на референдуми се отнасят с необходимия респект към правната доктрина.

Монетата е не само символ на държавност, но и мощен фактор при създаването на държава. Изкушените от историята знаят, че обединяването на немските държави и появата на Райха през 1871 г. е резултат не само от „желязната ръка“ на Ото фон Бисмарк, но и с решаващата роля на Райхсбанк и въвеждането на германската марка като обща парична единица. Апенинският полуостров се превръща в национална държава през 1861 г. и отново спойката в политическото обединение е въвеждането на единна валута от 1862 г., базирана на лирата на Сардиния.

Не е необходимо да се връщаме толкова назад в историята. Разделението на Германия и появата на ФРГ на картата на Европа започна с въвеждането на нова марка на територията на трите западни окупационни зони през 1948 г. Това предизвика известната Берлинска криза, а през 1949 г. е гласувана Бонската конституция. При разпадането на Съветския съюз първите решения след обявяването на независимостта на бившите съюзни републики са свър-

зани с отмяната на рублата и появата на национални валутни единици, чиито наименования трудно може да се запомнят, освен ако имате бизнес партньори в тези посоки или решавате упорито кръстословици.

Евротото не е символ на държава, но има същата обединителна сила. Неговият път продължава десетилетия и следва етапите в изграждането на вътрешния пазар. В Учредителните договори (УД) от 1952 и 1957 г. няма нито дума за обща парична политика, но се налага това бързо да се промени под натиска на глобални процеси. В края на 60-те и началото на 70-те години престава да функционира Бретън-Уудската валутна система, създадена през 1944 г. Повече от три десетилетия тя осигурява стабилност чрез фиксиране на валутните курсове на националните парични единици спрямо щатския долар (с допустими отклонения плюс/минус 1%) и неговата конвертируемост в злато, както и чрез контрола на Международния валутен фонд. Настъпната промяна отключва „суверенната“ игра на валутните курсове, диктувана от националните икономически политики. Новата ситуация създава огромен риск пред реализацията на основната цел на УД – пазарът в обединението на суверенни държави да функционира така, както това става в границите на една държава. За да се овладее този риск и да се отстранят

Евромонети и банкноти
Снимка: Милена Стойкова, БТА

възможните бариери пред известните четири свободи на движение (на лица, стоки, услуги и капитали), които са в основата на интегрирания пазар, усилията на шестте тогава държави членки трябва да се насочат към обща парична политика и тясна координация на икономическите политики по формулата ИПС.

Паричните съюзи не са нова идея. Те са съществували в миналото и ще продължават да съществуват. Не са еднотипни и условно може да се систематизират според степенята на интегриране на паричните политики. Най-високата степен предполага единна парична единица, единна парична политика и наднационални финансови институции. Пример за най-слаба степен е валутният борд, в който България е от години – това означава само твърдо фиксиране на курса на националната валута.

Пътят на еврото започва от 1969 г. На среща на най-високо равнище в Хага лидерите на шестте вземат решение да се формира експертен екип под ръководството на министър-председателя на Люксембург Пиер Вернер, чийто мандат е да изготви план за изграждането на ИПС до 1980 г. Планът е приет от Съвета на министрите през 1971 г. Избран е моделът на ИПС с най-висока степен на интегрираност, при което очевидно не е отчетена високата чувствителност на държавите към паричната им политика. Постигнатото е далеч от амбицията на „Плана Вернер“ и е нетрайно. Взето е решението да се фиксира долна и горна граница на колебанията на националните валути спрямо долара. Графиката на допустимите колебания налага и екзотичното наименование „змия в тунела“, с което ще остане в

историята. През втората половина на 70-те години държавите започват една след друга да излизат от „тунела“ въпреки действащите координационни механизми. Отново възниква ситуация, налагаща бързи мерки.

Новите идеи за изграждане на ИПС са представени в предложенията на председателя на ЕК Рой Дженкинс през 1977 г. Те са приети през 1979-а и е създадена Европейска валутна система. Въведена е европейска валутна единица екю. Постигнатото се оценява като успех по пътя на еврото. Валутните курсове продължават да варират, но под контрола на създаден механизъм. Допустимата промяна в колебанията на националните валути е плюс/минус 2.5%, като за всяко подобно движение се изисква съгласието на членуващите държави и на Европейската комисия. Всичко това свидетелства за радикална промяна в нагласите на страните от ЕС по отношение на паричната им автономност.

В края на 80-те и началото на 90-те години настъпват промени в ЕС след южното разширяване, когато членуващите държави вече са 12. През 1992 г. вътрешният пазар е изграден, като са премахнати всички прегради пред четирите свободи на движение, включително и граничният контрол по вътрешните граници. Назряват условия за генерална ревизия на УД, която е втората след Единния европейски акт от 1987 г., но е

далеч по-мощна.

През 1988 г. на сесия на Европейския съвет в Ханوفر е взето решение да се създаде Комитет за изследване на ИПС, съставен от управителите на централните банки на членуващите държави под ръководството на Жак Делор, два мандата председател на ЕК. Планът „Делор“ е представен през следващата година и е приет на сесиите на Европейския съвет в Мадрид и Страсбург. Той предвижда три етапа с календар и конкретни последователни стъпки за всеки от тях: премахване на ограниченията пред финансовата интегра-

ция, създаване на Европейския паричен институт във Франкфурт като временна структура, която трябва да подготви Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и поемането в пълнота на правомощията на Европейската централна банка (ЕЦБ). Заклучителната фаза е въвеждането на еврото като обща парична единица. Поети са задължения за стриктна финансова и бюджетна дисциплина и „заклинанието“ три процента дефицит от брутния национален продукт (БНП) бюджетен и 60 процента държавен дълг.

Консенсусните решения са в

основата на Дял осми на Договора за Европейската общност (ЕО) след генералната ревизия от Маастрихт и влизането в сила на ДЕС през 1993 г. Нормативната основа на ИПС е изградена, и то с обвързващата сила на първичното право на ЕС. При следващите ревизии на УД тя продължава да се усъвършенства. В Амстердам е приет Протокол №12 относно мерките и санкциите при прекомерен бюджетен дефицит. През 1997 г. с резолюция на Европейския съвет е приет Пакт за стабилност и растеж. С два регламента е засилено следенето на позициите в националните бюджети и коор-

София, 4 ноември 2025 г.

Предстоящото присъединяване на България към еврозоната е част от пресконференция на високо равнище, в която участва и председателят на ЕЦБ Кристин Лагард.
Снимка: Милена Стойкова, БТА

ЛИК 2025

Евромонети
Снимка: Милена Стойкова, БТА

динирането на икономическите политики. През 2008 г. ЕС преминава през тежка финансова криза, предизвикана от поведението на държавите. За овладяването ѝ е мобилизиран цял арсенал от мерки и инструменти: пакет от регламенти, директиви, решения и резолюции, два договора между държавите членки – споменатия Договор за Европейски механизъм за стабилност и Договор за стабилност, координация и управление на ИПС. Кризата е преодоляна, жизнеността на еврото е гарантирана. Остава въпросът дали и при най-перфектната „архитектура“ на финансовата стабилност държавите ще се въздържат от всякакви действия, които биха могли да застрашат постигнатото.

Еврозоната е пример за вътрешни геометрии в границите на ЕС. Тя е сложен организъм и е логично да бъдат приети критерии за включването в нея. Тези критерии са

известни като маастрихтски. Наричат ги още и „критерии на сближаването“.

През 1998 г. ЕЦБ и Европейската система на централните банки стартират своята дейност. Европейският паричен институт престава да съществува. На 31 декември 1998 г. обменните курсове между еврото и националните валути са фиксирани неотменимо. Общата парична единица е въведена на 1 януари 1999 г.

Преди тази дата са предприети редица подготвителни дейности. Още през 1995 г. на сесия на Европейския съвет в Мадрид е взето решение за името на обоевропейската валута – еуро. България след преговори получи правото това име да се произнася и пише като евро. По време на дебатите е била лансирана идея да се запази името екло, с което били свикнали, но идеята е получила категоричен отказ. Оказва се, че някога във

Франция е имало „златно екло“. Очевидно е било недопустимо името на новата валута дори само фонетично да наподобява името на някоя от националните парични единици.

През 1996 г. са представени и одобрени проектите на дизайна на евробанкните и евромонетите. Банкните са еднакви и се емитират само от ЕЦБ. Проведен е конкурс в целия ЕС под мотото „Епохите и стиловете в Европа“. На банкните са изобразени образци на архитектурни стилове от седем периода на европейската културна история – класицизъм, романски стил, готика, ренесанс, барок и рококо, както и ерата на желязото и стъклото.

Монетите са различни с обща лицева страна, на която е картата на ЕС. Интересно е, че тя варира в ритъма на разширяването на ЕС. Обратната страна е с национален дизайн, който трябва да бъде одобрен от обществеността и от Европейския съвет.

Някои от националните символи са широко известни и веднага определят държавата, в която са сечени – Колизеумът, произведения на Микеланжело и Ботичели, френската Мариана, Бранденбургската врата, немският орел, малтийският кръст и други. Българският избор е търсил пълна приемственост – същите образи на Паусий Хилендарски, на свети Йоан Рилски и Магарския конник. Те не са толкова известни сред европейската общественост, но може да предизвикат лю-

бопитството на тези, които искат да знаят защо са на обратната страна на евромонетите. Това би трябвало да се отнася и за всички нетолкова популярни национални символи, тъй като евромонетите и евробанкнотите имат и информационни послания. В тази връзка е предвидена и възможността да се секаят юбилейни и възпоменателни евромонети.

У нас в България дълго време при всяко плащане ще смятаме по две, а посочената приемственост ще ни накара да се взираме внимателно в лицевата страна на евромонетите, защото вероятността да получим левчета и стотинки не е малка. Те са си наши и ще ги помним, но след януари не са платежно средство. В краен случай ще ги обменим без такси до средата на 2026 г.

През май 1998 г. 11 държави от тогавашните 15 са покрили критерии и са в еврозоната. Гърция се присъединява през 2001 г. Дания и Обединеното кралство са заявили предварително, че запазват националната си валута. Остава само Швеция, която не е изпълнила критериите. Тази първа вълна държави се включва в еврозоната по т.нар. Мадридски сценарий. Те разполагат с тригодишен преходен период, през който са в обращение и националните валути, и еврото. На 1 януари 2002 г. този период приключва. Националните монети и банкноти престават да са законно платежно средство.

Страните от Източното

разширяване през 2004, 2007 и 2013 г. получават статут на държави с дерогация. По силата на задължение, произтичащо от членството в ЕС, те трябва да покрият критериите и да се включат в еврозоната. Словения е първата държава от тази група от 2007 г. За периода 2008-2015 г. броят на държавите нараства до 19. Хърватия е 20-ата, а България ще бъде 21-вата. Към днешна дата от 27 държави само пет са извън еврозоната.

Сценарият за включване на държавите, присъединили се към ЕС след 2004 г., е различен и носи бъдещото тревожи име „Големият взрив“. Той не предвижда преходен период. Националната валута излиза от обращение от датата на решението на Съвета на ЕС за сваляне на дерогацията. За България това е 1 януари 2026 г.

и само до края на януари се допуска двойно обращение на лева и на еврото.

Надяваме се да не е „взрив“, въпреки че сме преживели какви ли не сътресения. Трябва да сме удовлетворени от изминатия път и че сме там, където сме пожелали да бъдем точно преди 30 години.

Този път Нова година е безпрецедентно нова. По традиция си пожелаваме късмет, а той може да бъде неочаквано голям, ако сред евромонетите открием сечени в Светия престол (Ватикана), Сан Марино, Андора и Лихтенщайн. Тези малки държави не са в ЕС, но по специално споразумение са получили това право. Техните емисии са малки на брой и отдавна са се превърнали в нумизматична рядкост с впечатляваща цена за колекционерите.

Пловдив, 14 януари 1999 г. Нова емисия сребърна монета EURO, посветена на асоциирането на България в Европейската общност, пусна БНБ в края на миналата година със стойност 5 000 лева и тегло 10 грама.

Снимка: Владимир Янев, БТА

ПРОФ. КИРИЛ ГОГОВ, ХУДОЖНИК-ХЕРАЛДИК: БЪДЕЩЕТО ПРИНАДЛЕЖИ НА ДОБРОТО ПРОДЪЛЖЕНИЕ, НЕ НА МИНАЛОТО

„Бъдещето е предстоящото. Ние сме в началото на ново, трето хилядолетие. В едно съм сигурен. Бъдещето принадлежи на доброто продължение. Не на миналото“, казва в интервю за списание ЛИК проф. Кирил Гогов – художник, хералдик и графичен дизайнер, по чиито проекти са създадени държавните платежни парични средства в България – емисиите от периода 1996-2002 г.

Той е роден на 29 февруари 1944 година в Кюстендил. През 1971-ва завършва специалност „Приложна графика“ при проф. Александър Поплилов в Художествената академия в столицата.

Създател е на разнообразни плакати, дизайни на книги, авторски шрифтове и лога, както и на гербовете на градовете Бургас, Кюстендил, Плевен, Белозградчик, Сандански и Правец. Кирил Гогов е професор в катедрата „Книга и печатна графика“ при Националната художествена академия. Той е един от авторите на герба на Република България.

През годините банкнотите, създадени по негов дизайн, са на

челните места в класации за красиви валути. Такъв е и примерът от 2013 г., когато българският лев е определен от Комисията по естетика на Международната финансова банка в Швейцария за една от петте най-красиви валути в света. Той се нарежда преди американския долар, а на първите три места са украинската гривна, австралийският долар и еврото. Швейцарските експерти оценяват повече от 50 валути. При класирането те се съобразяват не само с естетиката на дизайна, а и с покупателната способност, историческата значимост на изобразените личности на банкнотите, както и с продължителността на употребата им.

Пред писание ЛИК проф. Гогов споделя дали гледа емоционално към това, че чрез банкноти от 5 до 100 лв. трудът му присъства в ежедневието на цялата страна. Той разказва и за посланията, вложени в тях предимно чрез текстовите съобщения, вплетени в дизайна на валутата. „Парите не ни правят българи“, казва той и допълва, че националното не е материалното, което се придобива с пари.

Проф. Кирил Гогов
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Проф. Гогов, вие давате об-лика на всички български банк-ноти от 5 до 100 лв., които от десетилетия използвате. Какво е чувството резулта-тът от труда ви да присъст-ва в ежедневието на цялата ни страна?

– С риск да ви разочаровам, няма чувства. През времето на проектиране, както и по време на консултациите при реализацията емоциите са как-то при всяка творческа зада-ча. При първата емисия – като първа моя творческа задача в територията на малката пе-чатна графика, имаше вълне-ния, бяха силни, партнирането бе с известната немска фирма Gizike&Dewrient от Лайпциг.

Какви бяха условията на конкурса, чрез който стигате до тази творческа задача – да създадете дизайн на българ-ските пари?

– Конкурсът бе един – през 1997 година. Това е втората емисия банкноти от 1000 до 50 000 след 1989 г. Първата е от 1991 г. – 100-левката, която бе проектирана от колегата Антони Иванов. Банкнотите, за които говорите, са от еми-сията след деноминацията през 1999 г. – от два до сто лева. В графичното студио на Печат-ницата на БНБ бе проектирана и емитирана банкнота от един лев с образа на покровителя на българския народ св. Иван Рил-

ски. По-късно банкнотата пре-мина в обращение като моне-та. Аналогично преминаване се случи и с банкнотата от два лева, която премина в монета.

Условията се определят от БНБ. Конкурсната програма съдържа задължителни кон-кретни семантични и техно-логически изисквания за всяка банкнота от серията. Съще-временно художникът има пълна творческа свобода да ар-гументира идеята си пред ком-петентно жури.

От какво черпихте вдъхно-вение и какви препятствия трябваше да преодолеете?

– Няма вдъхновение. Като творческа задача, независимо от високото ниво, тя следва и се аргументира от трите основни компонента при про-ектиране: проучване, анализ, идея. Проучването трябва да аргументира семантично изоб-разителния материал. Това се осъществява на място с до-кументирани артефакти и обекти, свързани с творческа или обществена дейност на

изобразената личност, от ар-хивите на библиотеки, музеи и галерии... За някои исторически доказателства работих със специалисти консултанти.

Трябваше ли да спазвате оп-ределени международни стан-дарты при дизайна на банкно-тите?

– Въпросът се отнася за тех-нологични изисквания, които не мога да споделя с вашата ауди-тория.

Какво послание към българ-ите заложихте в облика на на-ционалната ни валута?

– Посланията са основно в текстовите съобщения. За Левски – клетвата и „... ако спечеля, печели за цял народ, ако изгубя, губя само мене си“; за Захари Стоянов – фрагмент от „Възванието“ за Съедине-нието; за Стамболов – стих от „Песни и стихотворения“ и „... Боже, Божке, може ли да се го-вори и за Отечество, и за себе в тия трудни времена? Не е ли дълг свещен за всеки български

София, 14 юни 1999 г. Новите банкноти и монети, влизащи в сила през юли, са показани в БНБ пред журналисти. Снимка: Мартин Георгиев, БТА

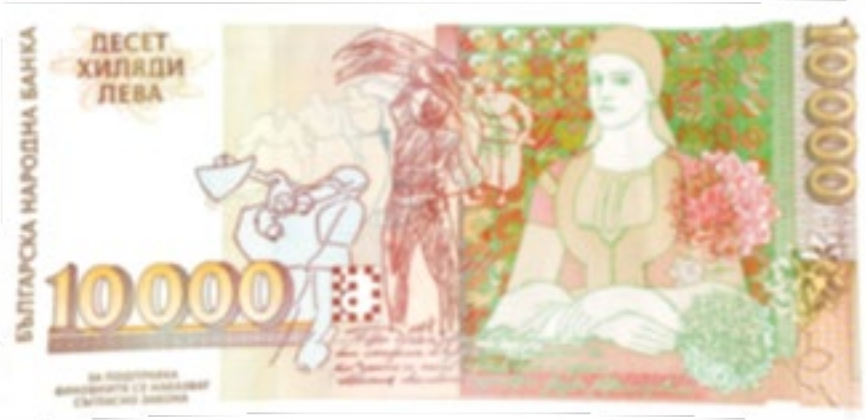

Банкнота от емисия 1994 г. с номинал 1000 лева. Автор на художествения проект е Кирил Гогов. В обращение е от 1 ноември 1994 г. до 31 декември 1999 г.
Изображение: архив БНБ

патриот да забрави себе си и да гледа да спаси Отечеството даже и да се самопожертвува за доброто му?"; за Майстора – „А чудно хубава е нашата земя откъм художествен материал за пресъздаване. Особено душата на нашия народ, в която са изразени: човечност, свенливост и целомъдрие...“; при Паусий – фрагмент от подписан и подпечатан ръкопис „Вам написах...“; за Пенчо Славейков – фрагмент от „Кървава песен“; за Алеко – думи от неговия „доброжелател“ Ганьо Балкански.

Казвате, че „националната идентичност няма парично изразение“, а по-важен е духът, при който мярката е друга. Каква е тя и в обращение ли е в страната ни?

Банкнота от емисия 1996 г. с номинал 10 000 лева. Автор на художествения проект е Кирил Гогов. В обращение е от 9 декември 1996 г. до 31 декември 1999 г.

– Може така да съм споделил моето мнение. Парите не ни правят българи. Може би някои с повече пари са повече българи? Или от утре ще са повече европейци... Националното не е материалното, което придобиваш с пари. Не е собственост на „патриоти“ – недоразумения, които са във временно обращение.

Кои от националните символи стоят най-високо във вашата лична ценностна йерархия?

– Не са протоколните днес, не са клиширано утвърдените в миналото. Много са. Конкретни са. Личности символи са.

На прага на влизането ни в еврозоната как гледате към новите пари, с които ще боравим от 1 януари?

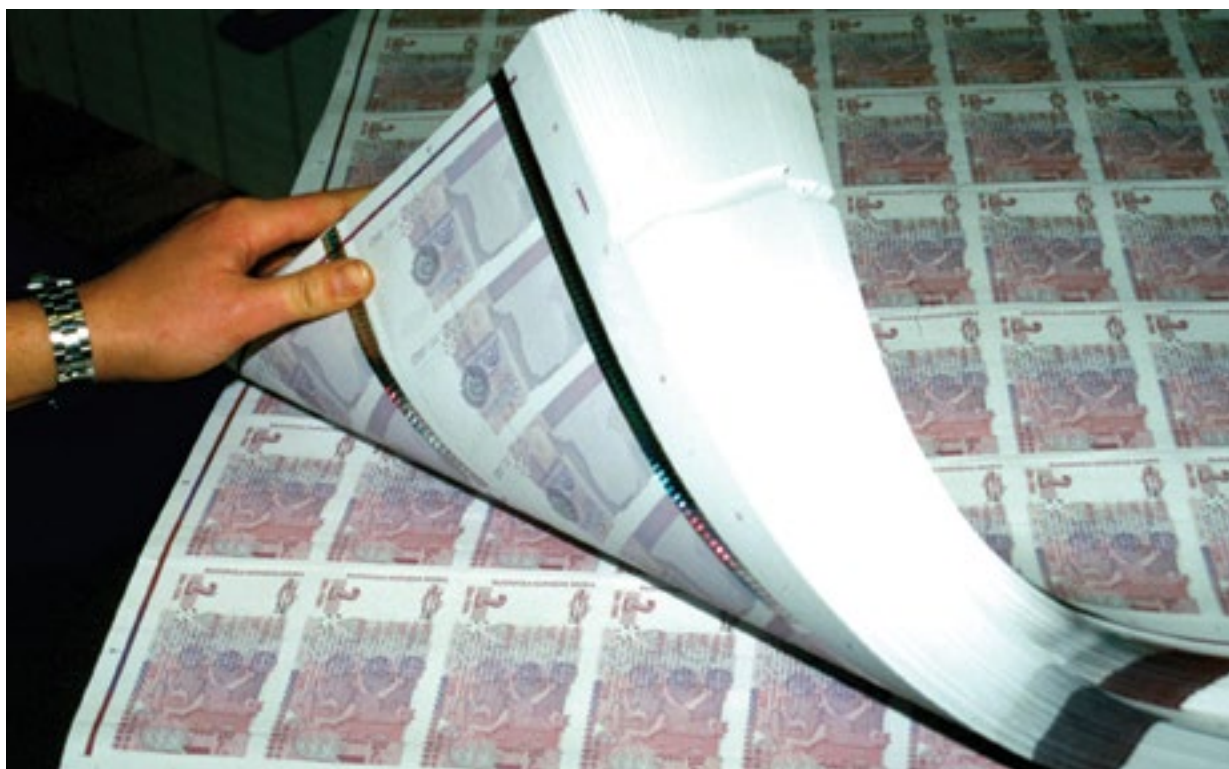
– Ако ги имам – с добро око. Ще вършат добра работа. Ако странят от мен – като художник. Ще търся кусури...

В дигиталната ера, в която живеем, много от плащанията вече се случват онлайн. Как ви изглежда бъдещето на хартиените пари? Какво влияние ще имат промените върху потребителите?

– Бъдещето е предстоящото. Ние сме в началото на ново, трето хилядолетие. В едно съм сигурен. Бъдещето принадлежи на доброто продължение. Не на миналото.

Банкнота от емисия 2003 г. с номинал 100 лева. Автор на художествения проект е Кирил Гогов. В обращение е от 8 декември 2003 г.
Изображение: архив БНБ

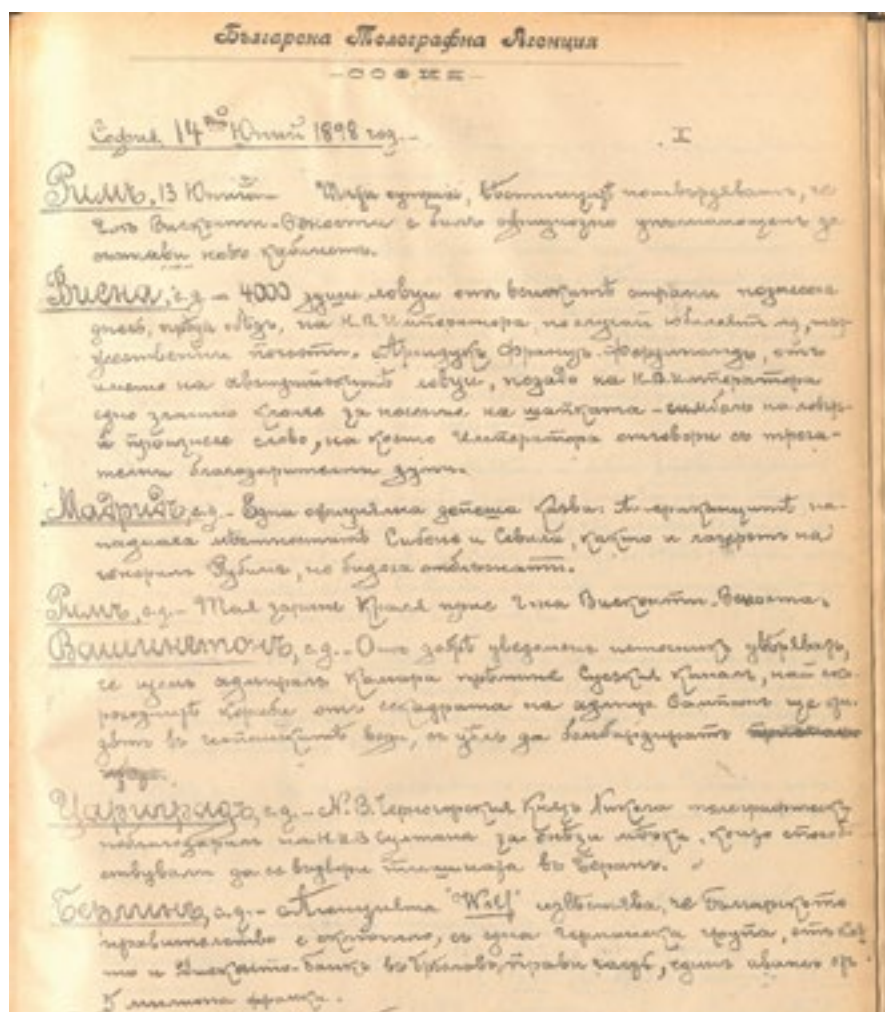

София, 4 ноември 2004 г. Журналисти от столични медии разглеждат печатницата на БНБ, където се отпечатват банкноти от 2 лева. Посещението е по повод десетгодишния ѝ юбилей.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

Новини за българските пари от архива на Българската телеграфна агенция

В богатия архив на Българската телеграфна агенция, който съхранява новини от всеки ден от 127-те години от основаването на агенцията до днес, се откриват и публикации, разказващи за съдбата на българските пари през десетилетията. В своята 145-годишна история – след като през 1881 г. официално е въведен като основна парична единица в Княжество България и са отсечени първите български монети, до края на тази година, когато страната ни влиза в еврозоната, левът преминава през различни трансформации. В определени периоди той е бил обезценяван или преоценяван, деноминирован и променящ своята стойност и форма.

В списание ЛИК помещаваме акценти от новините за българските пари, пазени в бюлетините и емисиите на БТА. Първите от тях са от бюлетини от 1898 г., когато е създадена и агенцията, и разказват за Народната банка и общуването ѝ с чуждестранни банки по повод различни заеми и парични взаимоотношения. Сред акцентите е и новина на почти век – от 1926 г., когато се поставят основите на Българската народна банка да се превърне в истинска емисионна банка. А последните новини разказват за предстоящия валутен преход, в който българите ще започнат да използват единната европейска валута – еврото.

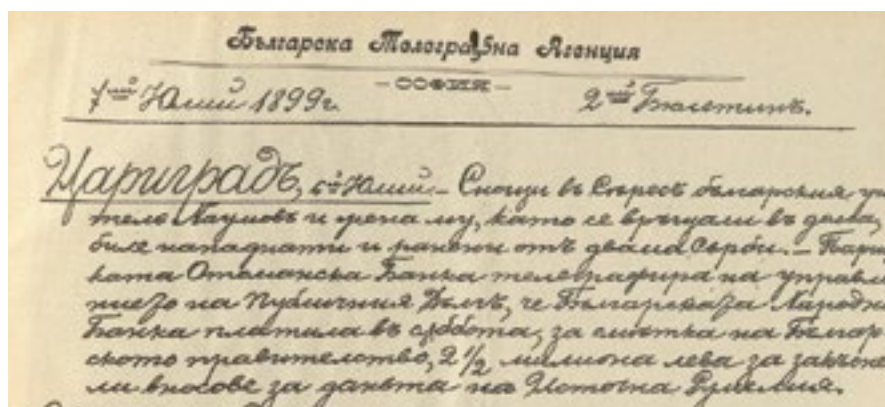
1898

На 14 юни БТА цитира новина от Берлин, където Агенция Wolf известява, че българското правителство е сключило с „една германска група“, от която е част и Дисконто банк, уговорка за „аванс от 5 милиона франка“.

1899

В новина от 7 юли от Цариград се съобщава, че „Парижката отоманска банка телеграфира на управлението на публичния дълг, че Българската народна банка е платила в събота за сметка на българското правителство 2 ½ милиона лева закъснели вносове за данъка на Източна Румелия“.

„Министерска твото на финансите води преговори с Оттоманската банка за отпушането на един

Началото на бюлетина на БТА от 7 юли 1899 г., който започва с новината от Цариград за Българската народна банка

аванс от 700.000 лири турски“, четем в новина от Цариград от 12 октомври. Съобщението посочва, че целта е „да се помогне на съкровището, което страдае крайно от безпаричие“.

1926

„Днес следобед се откри IV редовна сесия на XXI обикновено народно събрание“, са думите, с които започва новина от 28 октомври. В нея се разказва за тронното слово, произнесено от НВ царят. Като част от него той казва следното:

„Господа народни представители, България е в добри отношения с всички държави, народът ни се ползува със симпатии от външния свят, който цени неговите качества и усилия.

Последиците от войните още тежат върху поминъка и върху морала на народа; много въпроси чакат своето решение в сътрудничество с цивилизования свят.

Благодарение благосклонното съдействие на Обществото на народите правителството регистрира един успех, ценен като начало, колкото и малък да е той спрямо големите нужди на страната. Разрешението да се сключи

един заем за настаняване на бежанците е доказателство за доброжелателството и за симпатиите към България на ония държави, които с готовност се отзоваха да освободят част от държавните ни приходи от общия залог и да се съгласят за създаването на един международен орган, предназначен да обезпечи здравината на българския лев.“

В новина от Лондон от 29 ноември, цитирана от БТА, се съобщава, че преговорите между г-н Моллов и английските финансисти за уреждането на бежанския заем продължават. Банките, които ще емитират заема, ще бъдат Отоманската банка, банка Шрьодер и

банка Шерн. Българският министър на финансите, който е във връзка със софийските си колеги, разглежда условията, предложени от банките.

„След прочитането на доклада на финансовия комитет Съвета на О.Н. се занимава с въпроса за българските бежанци“, се посочва в новина на Швейцарската телеграфна агенция от 9 декември, цитирана от БТА. В нея се разказва, че силно впечатление прави, че сър Остин Чембърлейн, говорейки за делото за гръцките бежанци, заявява, че трябва да се поиска от гръцкото правителство, „щото Гърция да направи, в знак на признателност за онова, което Обществото на Народите направи за гръцките бежанци, всичките си усилия, за да улесни О.Н. в задачата си, предприета в полза на българските бежанци“. Представителят на Гърция г-н Дендрамис изтъква, че Гърция дава доказателства за добрата си воля за установяване на добросъседски отношения с България.

От името на своето правител-

Монета от емисия 1881 г. с номинална стойност 2 стотинки. Изображение: архив БНБ

ство българският министър на финансите г-н Моллов се обявява за напълно съгласен с доклада на финансовия комитет. Съгласно желанието на последния българското правителство изменя устава на Народната банка, за да направи от това учреждение една истинска емисионна банка. Г-н Моллов дава на комитета всички нужни сведения относно българския бюджет и балансите на Народната банка. Ораторът констатира, че всички искани от финансовия комитет елементи са вече на лице. Едни са влезли вече в действие, а другите ще влязат наскоро.

1928

„Комисиите и подкомисиите на Събранието на О.Н. продължиха усилено работата си, за да върчат колкото е възможно по-скоро на Събранието докладите по разните разгледани от тях въпроси“, се посочва в новина от Женева от 15 септември. В нея се допълва, че Съветът назначава съгласно протокола по българския заем един технически съветник при Българската народна банка. За този пост финансовият комитет на О.Н. единодушно препоръчва Рене Шарон, комисар на О.Н. по настаняването на българските бежанци.

Вестник „Тан“ обнародва изявлението на българския министър на финансите г-н Моллов, съобщава новина на БТА от Париж от 7 ноември. „Благодарение на заема – казва министърът, – България ще бъде в състояние да стаби-

Банкнота от емисия 1885 г. с номинал 20 лева (злато). Автор на художествения проект е Г. Як. Кирков. В обращение е от 1 септември 1885 г. до 1 юли 1907 г. Изображение: архив БНБ

лизира окончателно монетата си. Стабилизацията ще позволи на правителството да разгледа редица проекти за стопанското, финансовото и политическото повдигане на страната. Преди заема ние можахме – добавя г-н Моллов, – да получим благодарение на постоянството ни в следваната досега финансова политика значителни резултати в това отношение и главно да уравнивесим бюджета. Обаче заемът ще има други по-значи-

телни резултати. На първо място ние се надаваме да можем да привлечем нови капитали за българската индустрия.“ Той допълва, че смятат оказаната ни подкрепа при сключването на заема от страна на О.Н. и Великите сили като едно доказателство за доверието, с което цивилизованият свят посреща направените от България искрени усилия за нейното възстановяване и за каузата на мира.

„Съобщават от Цариград: Министърът на финансите заповяда на борсовия комитет да пристъпи към проучвания във връзка със стабилизирането на монетата. Въпросът за стабилизацията изглежда да е в зависимост от основаването на една гържавна банка“, пише в новина от 9 декември.

В новина от 10 декември, която БТА цитира от Ангорската телеграфна агенция, се съобщава, че Висшата стопанска комисия одобрява докладите върху стабилизирането и определянето стойността на монетата и „на митнишките тарифи, съставени от специалисти. Комисиите, натоварени с проучването на въпроса за премахване на скъпотията и за създаването на отдел за външната търговия, прогължават работите си“.

1933

На 2 март в Париж министър-председателят г-н Мушанов заявява пред представители на агенция „Хавас“, цитирани от БТА, че предходния ден са имали първа среща с представителите на френските, белгийските и холандските носители на титри от българските предвоенни заеми. „Ние ги поставихме в течение на стопанското и финансовото положение на България. Тази сутрин те проучиха наедно с г-н Стоянов нашето изложение. Следобед или утре ще имаме нова среща. Нашето стопанско

положение е известно и изнесено в доклада на финансовия комитет на О.Н. Бидейки преимуществено земеделска страна, България бе чувствително засегната от спадането на цените на земеделските продукти и мълноти при техния износ. Това е въпреки един световен въпрос. Достатъчно е да се погледне настоящото положение на големите гържави като Франция, за да си представим лесно дълбоките последици на кризата в страни като нашата“, казва г-н Мошанов. Той допълва, че не по-добро е и положението на нашата монета. „Когато сключвахме нашите заеми, българската монета имаше златен паритет. Сега един швейцарски франк или един български лев от преди войната се равнява на 27 лева. Какво можем следователно да направим? Конвенцията от 1926 г., която урежда нашите отношения с носителите, предвижда в чл. 8 възможността за носителите да поискат увеличение в таблицата на плащанията, в случай че положението на България се подобри, както и възможност-

та българското правителство да поиска облекчение, в случай че положението се влоши – посочва министър-председателят. – Това облекчение именно търсим чрез един временен мораториум. Ние знаем, че положението на носителите на българските титри е затруднено, даже твърде затруднено. Нашето положение обаче е неутържимо. Вие виждате, че тук има една материална невъзможност. Ние се наемаме, че това трагично положение ще получи подобрене от световната стопанска конференция, иначе е съвсем неизвестно накъде би отишъл светът. След два дни смятам да замина за Лондон, където ще поискам подобно уреждане и с носителите на титри на българските следвоенни заеми, сключени под покровителството на О.Н.“

На въпроса на представителя на агенция „Хавас“: „Значи, господин министър-председателю, вие имате пълната надежда за един бърз успех тук?“, г-н Мушанов отговаря: „Аз съм дошъл тук, за да успея.“

Монета от емисия 1885 г. с номинална стойност 5 лева.
Автор на художествения проект е Николай Формаш.
Изображение: архив БНБ

Банкнота от емисия 1887 г. с номинал 100 лева (злато).
В обращение е от април 1889 г. до 1 юли 1907 г. Изображение: архив БНБ

„Г-н Стоянов води вчера и днес предварителни преговори с представителите на носителите на българските титри“, пише в новина на „Хавас“ от 3 март, цитирана от БТА. Вярва се, че събранието, което предстои на следващия ден и което ще бъде в присъствието на г-н Мушанов, между двете страни ще се постигне спогодба.

„Сутринта г-н Мушанов разговаря продължително с г-н Даладие по преговорите. Той ще разговаря утре с министъра на

финансите г-н Боне и преди заминаването си с други френски и политически лица, между които г-н Ерио. Преговорите срещат обаче известна мъчнотия. Представителите на носителите на предвоенните заеми искали последните да получат еднакво третиране от това на носителите на следвоенните заеми“, се посочва в новината от гения. В нея се допълва, че по този повод г-н Мушанов заявява на представителя на агенция „Хавас“, че се намира пред едно юридическо положение, което не му позволява да се съгласи с подобно искане.

В действителност първите заеми бяха сключени, когато левът имаше златен паритет, а вторите в момент, когато левът бе вече спаднал. Освен това не съществува никаква спогодба за следвоенните заеми подобно на конвенцията от 1926 г. Г-н Мушанов се надява обаче да се постигне задоволително уреждане за двете страни и подчертава, че досега България е изпълнявала точно всичките си задължения. Сега тя е засегната от кризата и това положение ще бъде разрешено само в световните рамки.

1944

„Българската народна банка, Централно управление, напомня на всички лица и фирми, които са купили от банката различни чуждестранни валути за разноски по отиване в странство и други подобни нужди, но поради настъпили събития не са заминали и не са използвали гадените им валути, че са длъжни да ги върнат в петдневен срок на банката.

Неизпълнението на това задължение носи отговорност по Закона за търговията с външни платежи средства“, четем в новина от 1 ноември.

1946

Във Върховния стопански съвет е изготвен законопроект за учредяване на Дирекция на цените. Новата Дирекция на цените ще бъде подчинена на Министерския съвет чрез председателя на Върховния стопански съвет, се посочва в публикация от 4 септември.

Със въздаването на специализираната дирекция по определяне-

то на цените ще се избегне дезорганизацията в образуването на цените и ще се създаде единство и съгласуване в цялата ценова политика на правителството.

Дирекцията на цените единствено ще определя цените на всички стоки и материали, произведени у нас или внесени от чужбина, предназначени за консумация, за преработване или за износ; ще определя цените на занаятчийските услуги и произведения; ще определя размера на печалбите и комисионите в индустрията, търговията и посредничеството; цените на железопътния, автомобилния, коларския и всички видове товарни и пътнически превози; ще

дава мнения за съгласуване размера на надниците, заплатите, възнагражденията, хонорарите и др. с ценовата политика на правителството; ще дава мнения за съгласуване размерите на данъците, акцизите, митата, таксите и др. с отражението им върху ценообразуването; ще се разпорежда с изравнителния фонд на цените съгласно специалния закон за него.

Цените на особено важните от общостопанско значение стоки ще се определят от Министерския съвет по предложение на Дирекцията на цените.

Разпорежданията на Дирекцията на цените, влизащи в обсега на поставените ѝ задачи, са за-

гължителни за всички учреждения, предприятия и лица.

На 23 септември в разговор с представители на печата, запитан за слухове за обмяна на банкнотите, министърът на финансите проф. Иван Стефанов заявява: „И до мен достигат сведения, че са в обръщение фантастични слухове относно обмяната на банкнотите. Тези слухове са разни, но никой от тях не отговаря на действителните намерения на министъра на финансите. Не се предвижда никаква обмяна на банкнотите в близко бъдеще.

Банкнота от емисия 1903 г. „Орлов“ с номинал 5 лева (сребро).
Автори на художествения проект са Н. Набоков, В. Куприянов и Г. Як. Кирков. В обращение е от 1 юни 1904 г. до 5 май 1924 г. Изображение: архив БНБ

Колкото за това, че щели да бъдат обменени банкнотите заради някакви изображения върху тях, това не може да бъде основание за такава обмяна.

Една бъдеща обмяна на банкнотите в никой случай не ще засегне интересите на населението, както напразно се мъчат да уверяват някои среди с явната цел да злепоставят народната власт. Всякакви слухове за деклариране на златото са също така абсолютно неоснователни.“

В бюлетина „Дневни вестни“ на БТА е поместена реч на основателя на Отечествения фронт Георги Димитров, произнесена на големия митинг на площад „9 септември“ на 25 октомври. „Не е ли

вярно, че Отечественият фронт, неговата политика, бдителност и усилията на неговото правителство, спасиха страната от инфлация, от обезценяване на лева, каквато опасност постигна всички други държави, които бяха на страната на Германия? Нашият лев в продължение на вече дълго време стои почти на едно и също равнище. Възможностите за неговото подобряване са налице и няма тия угрози, които съществуват в редица други страни за по-нататъшна инфлация“, казва той.

1947

На заседанието си от 6 март Министерският съвет взема следното важно решение:

На основание чл. 31 и 33 от Закона за гражданската мобили-

зация се одобрява:

1. Наредба № 21 от 6 март 1947 г. на Управителния съвет на Българската народна банка за изтеглянето от обращение и обмяната на банкнотите по 200, 250, 300, 1000 и 5000 лв. и на всички 3% държавни съкровищни бонове в срок от 10 март до 15 март 1947 г. включително.

2. Членовете на дипломатическото тяло, чуждестранните легации и мисиите по договора за мира и примирието, консулствата и търговските представителства в страната обменят наличните си банкноти и бонове, посочени в т. 1, еднократно най-късно до 18 ч. на 7 март 1947 г., а чуждестранните войскове части до 12 ч. на обед на 8 март с.г.

3. От 10 март т.г. до второ нареждане се спира тегленето на суми по всички влогове. В край-

Монета от емисия 1906 г. с номинална стойност 20 стотинки. Автор на художествения проект е Николай Формаш. Изображение: архив БНБ

но изключителни случаи като смърт, тежко заболяване, злоупотрека и други подобни съответните учреждения, фирми и лица се задължават да дават своите услуги и материали на кредит срещу оправдателна разписка и при удостоверяване, че подписаният разписката има влог; разписката ще бъде одобрена за сметка на подписания я след приключване на обмяната.

4. Спира се внасянето на суми по влогови сметки, както и плащане на дългове към кредитни и влогови институти от 7 до 11 март т.г., включително с банкноти и бонове, посочени в т. 1.

5. Новите банкноти, емисия 1945 г., са законно платежно средство от 10 март т.г., а банкнотите и боновете, които сега се изтеглят от обращение, престават да бъдат законно платежно средство на 11 март с.г. вечерта.

Плащания на задължения от публично-правен характер (данъци, такси, берици, глоби и др.) към държавни, държавно-автономни, автономни и общински учрежде-

Монета от емисия 1912 г. с номинална стойност 1 стотинка. Изображение: архив БНБ

ния, както и към Позасителната каса, може да се извършват със стари банкноти и бонове (т. 1) до предпоследния ден на тяхното изтегляне – 15 март т.г. включително. Ж.п. станции издават пътнически билети и събират превозни такси по пратки в стари банкноти и бонове до предпоследния ден на обмяната (15 март т.г.).

6. Дава се отсрочка (мораториум) на частните физически и юридически лица за задълженията, които има да изпълняват за времето от 7 март до 31 март 1947 г. включително. В същия

период се спира течението на всички срокове: материални, процесуални и давностни, законни и договорни: спира се и течението на лихвите.

7. Спират се операциите на фондовата борба до второ нареждане.

8. Мобилизират се стопанските учреждения и служителите им, натоварени с изтегляне и обмяна на банкноти и бонове. Изтеглянето и обмяната на банкнотите и боновете и другите операции, предвидени в наредба 21, се извършват от посочените учреждения безплатно.

Монета от емисия 1910 г. с номинална стойност 1 лев. Автор на художествения проект е Стефан Шварц. Изображение: архив БНБ

При операциите, свързани с изтеглянето и обмяната на банкнотите и боновете, не се събират никакви такси и права, а книжката се освобождават от гербов налог.

9. Дните 9 и 16 март т.г. са присъствени и работни дни за всички учреждения и служителите им, натоварени с провеждане на обмяната.

Работното време с публикацията от 10 до 16 март т.г. включително за горните учреждения и служителите им трае от 7 до 16 ч.

10. Всички учреждения и длъжностни лица се задължават да дават пълно съдействие на Българската народна банка по изпълнение на настоящето постановление и одобрената наредба №21 от 16 т.м.

11. За нарушение на настоящето постановление, одобрената наредба №21 и разпоредбите на Българската народна банка във връзка с изтеглянето и обмяната на банкнотите и боновете, нарушителите отговарят по Закона за гражданската мобилизация.

Във връзка с постановлението на Министерския съвет от 6 март Българската народна банка издава следната обява, в която се съобщава за взетото решение за изтегляне от обращение и обмяна на банкнотите от 200, 250, 500, 1000 и 5000 лв. и 3% държавни съкровищни бонове.

Съгласно тази наредба от 10 до 16 март 1947 г. включително се изтеглят от обращение

всички банкноти от емисии до 1943 г. включително от купюри, 200, 250, 500, 1000 и 5000 лв. и всички 3% държавни съкровищни бонове от всички емисии и стойности.

Не се изтеглят от обращение и остават законно платежно средство всички банкноти от 20, 50 и 100 лв. и всички монети, намиращи се в обращение.

От 10 март 1947 г. се пускат в обращение като законно платежно средство нови банкноти от емисия 1945 г. по 200, 250, 500, 1000 и 5000 лв.

Срещу представените стари банкноти и бонове за всяко физическо лице може да се получи определен с наредбата № 21 размер в нови банкноти.

Обмяната на старите банкноти и бонове се извършва еднократно във всички клонове на Българската народна банка, във всички клонове и агенции на Българска земеделска и кооперативна банка, във всички популярни банки, във всички големи частни банки, във всички телеграфо-пощенски станции, изпълняващи службата на пощенска спестовна каса, във всички централни общини, в които няма клон на Българската народна банка и в определени земеделски кредитни кооперации.

При извършването на обмяната трябва да се знае следното:

1. За чиновническите семейства: всеки чиновник представя в учреждениято, където служи, домакинската си книжка и старите банкноти и бонове за обмяна, отчетникът на уч-

реждението се снабдява от съответния обменителен пункт (за София – БНбанка) с нужния брой контролни листове, опис-бележки за всеки чиновник по 2 екземпляра и получава необходимите упътвания. Същият събира домакинските книжки, попълнените опис-бележки и ги представя заедно със събраните стари банкноти и бонове в обменителния пункт.

Чиновниците в учреждения с персонал по-малък от 10 души обменят старите банкноти по реда, посочен за останалите домакинства.

2. Членовете на колективните домакинства, като болници, санаториуми, пансиони, манастири, затвори, трудови общежития, сиропиталища, старопиталища, пансиони и общежития, към индустриални, минни и търговски предприятия и др.

В тия случаи отчетникът с колективната домакинска книжка се явява на съответния обменителен пункт според плана на населеното място, за да получи необходимия брой контролни листове, описни бележки и упътвания за това кои лица подлежат на вписване в контролните листове и за кои трябва да се попълнят опис-бележки.

След като отчетникът попълни описните бележки и контролните листове и събере старите бонове и банкноти от членовете на общежитието, той внася срещу заверка в колективната домакинска книжка събраните стари банкноти и бонове и получава нови банкноти за

разпределяне между членовете на обществото. Особено внимание трябва да се обръща на това, че в списъците на членовете на колективните домакинства трябва да се вписват само лица, които са отписани от домакинските книжки на обикновените домакинства.

3. За семейства на наемни работници и служаци в частни предприятия, в които са заети 30 и повече лица:

Отчетниците в подобни предприятия събират от работниците и служащите домакинските книжки, като предварително получават от обменителния пункт, посочен в плана на отделното населено място, необходимите контролни листове, описни бележки и наставления. След като отчетникът в предприятието събере старите банкноти и бонове, попълни за всеки работник

описна бележка в 2 екземпляра и състави контролните списъци, прибира и домакинските книжки на работниците и наведнъж обменя в обменителния пункт старите банкноти и бонове.

4. За останалите семейства:

В тази група спадат семейства на земеделци, занаятчии, търговци, индустриалци, свободни професии, чиновници, работещи в учреждение с персонал до 10 души, работни-

Банкнота от емисия 1917 г. с номинал 100 лева (златни).
В обращение е от 1917 г. до 5 май 1924 г. Изображение: архив БНБ

ци, работещи в частни предприятия с персонал по-малко от 30 души, и лица, които живеят извън обикновените семейства като студенти, ученици, домашни прислужнички и пр.

Във всички тия случаи главата на семейството или негов заместник се явява с домакинската книжка в определения от плана на населеното място обменителен пункт и получава необходимия брой описни бележки и упътвания как те трябва да бъдат попълнени.

Под семейство, в смисъл на издадената наредба, се разбира съпругът, съпругата, малолетните деца, както и онези пълнолетни неженени лица, които са записани в една и съща домакинска книжка.

За всички лица, вписани в дадена домакинска книжка, които не са членове на семейство в горния смисъл – като квартиранти, студенти, домашни прислужнички и др., се попълват отделни описи-бележки в два екземпляра. След като се попълнят описите-бележки, сортираните стари

банкноти и бонове заедно с домакинската книжка се представят за обмяна в същия обменителен пункт.

В новина от 7 март се казва за министъра на финансите проф. Иван Стефанов, който коментира целитена предстоящата обмяна на банкнотите и боновете: „Очакваното отдавна от всички обменяване на старите банкноти и 3-процентови държавни съкровищни бонове ще бъде извършено през идната седмица от 10 до 16 март включително. Тази обмяна биде замислена още в първите месеци след 9 септември и затова тогавашният министър на финансите е използвал пребиваването си в Москва във връзка с подписването на съглашението за примирие, за да поръча в Гознак нужното количество банкноти“, казва той. По думите му различни причини попречват обмяната да се извърши по-рано. „Сега обаче се туря край на едно банкнотно обращение, в което бяха напластени банкноти, издадени в най-различни времена от 1915 до 1943 г. Банкноти за една и съща сума пари се натрупали в няколко вида. Освен това неподменените отдавна банкноти се изхабиха значително, с което се затрудняват както касовите служби на учрежденията, банките и други подобни, така също и населението“, коментира министърът. Той допълва още, че дори в някои случаи населението претър-

Банкнота от емисия 1920 г. с номинал 1 лев (сребро).
В обращение е от 1921 г. до 31 май 1925 г. Изображение: архив БНБ

нява загуби заради станалите
негодни изхабени банкноти.

* * *

Министърът на финансите
проф. д-р Иван Стефанов прави
следното изявление: „От обикол-
ките, които се правят редовно
по обменителните пунктове в
София и провинцията, се уста-
новява, че смяната на старите
банкноти и бонове с нови банк-
ноти върви при пълен ред и при
запазване пълно спокойствие от

*Банкнота от емисия 1922 г.
с номинал 1000 лева.*

*Автори на художествения проект са
Димитър Гюдженов и Никола Кожухаров.*

*В обращение е от декември 1923 г. до
31 декември 1937 г.*

Изображение: архив БНБ

София, 11 май 1952 г. След постановлението за обмяна на парите и премахване на купоните гражданите се редят на опашки пред Централната пощенска станция.
Снимка: Рачо Стоянов, БТА

София, 12 май 1925 г. Моменти от стопанския живот на столицата след историческото постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет за обмяна на парите, премахване на купоните и намалаване на цените на дребно. В централния обменен пункт в Пощенската палата гражданите обменят старите си пари. Снимка: Георги Викентиев, БТА

страна на населението. Никъде не са забелязани каквито и да било неуредици или пък инциденти.

До снощи, 12 т.м., преценява се, че са сменени вече половината от банкнотите и боновете, намиращи се в обращение. Това означава, че повече от половината обменители са вече притежатели на нови парични знаци, защото в провинцията и особено в селата едрите гържатели на бонове и банкноти отлагат обмяната за последните дни.

Може смело да се твърди, че подготовката на обмяната на банкнотите и боновете и нейната организация надминаха най-оптимистичните очаквания. Тъкмо защото не могат да се намерят съществени слабости в подготовката и организацията на обмяната на старите банкноти и бонове, тъкмо заради това реакционните среди прибегват до най-фантастични слухове, за да внесат смут в сред население-то и недоверие към това така

важно мероприятие на Отечествения фронт и неговото правителство. Така един старо-загорски опозиционен народен

представител е лъгал отнеслите се до него за съвет селяни, че Отечествения фронт с обмяната не цели нищо друго освен ограбването на парите на земеделските стопани. Опозиционни активисти, които много често са едри притежатели на банкноти и бонове, могат да създадат настроение за съдържане и унищожаване на банкноти и боновете, които се притежават в по-голямо количество. Надали ще се намери обаче толкова наивен гражданин в града или селото, който да не разбере, че необменияването на притежаваните от него банкноти и бонове или тяхното унищожаване е пряка и непоправима загуба за самия него.“

Банкнота от емисия 1924 г. с номинал 5000 лева. Автор на художествения проект е Христо Лозев. В обращение е от октомври 1924 г. до май 1925 г. Изображение: архив БНБ

На 24 март постоянно присъствие на Общия съюз на българските търговци посещава управителя на БН банка г-н Ц. Цончев, с когото е водило продължителен разговор във връзка с обмяната през преходния период до 31 март, когато се очаква да бъде окончателно готов специалният закон, с който ще се уреди режимът по паричното обращение в бъдеще. По повод водения разговор Централният комитет на Съюза съобщава следното: Няма основание за каквото и да било безпокойство от страна на търговското съсловие. Установеният засега режим е временен и всички създадени ограничения ще бъдат вероятно премахнати отчасти или напълно. С новия закон се цели да се ограничи циркулацията на банкнотите, без да се пречи на редовите стопански нужди на съответните професии.

На 25 март управителят на Българската народна банка г-н Цоню Цончев прави изявление пред представител на БТА във

Монета от емисия 1930 г. с номинална стойност 100 лева. Автор на художествения проект е Лайош Беран. Изображение: архив БНБ

Банкнота от емисия 1925 г. с номинал 100 лева. Автори на художествения проект са Александър Божинов, Борис Денев и Константин Шъркелов. В обращение е от юни 1926 г. до 31 декември 1933 г. Изображение: архив БНБ

връзка със законопроекта за безкасовите плащания и ползването на влоговете. „Днес в Българската народна банка с представителите на стопанските среди у нас бе обсъден наново законопро-

ектът за безкасовите плащания и ползването от влоговете“, казва той и посочва, че представителите на занаятчиите считат, че на първо време дребните занаятчии, особено в селата, ще срещат доста големи трудности с манипулиране на новите банкови чекове.

По думите му от стопанските среди добре е посрещнато обстоятелството, че ползването от влоговете е почти свободно. Всеки вложител може да изтегли по влоговата си сметка каквато сума пожелае, но според целта, за която изтеглената сума ще бъде употребена, банката има право да предложи част от исканото

теглени да изплати в банкноти, а останалата част – в банкови чекове.

„Тия банкови чекове се приемат задължително от всички индустриални, занаятчийски и търговски предприятия и затова за отделния консуматор е съвсем безразлично дали търсената от него стока и услуга той заплаща в банкноти или в банкови чекове. Търговецът, индустриалецът

или занаятчията от своя страна най-късно в срок от един месец от получаването на чека могат да внесат получената от тяхната стопанска дейност чекове за минаване по сметките им в избран от тях банков или влогов институт. Банковият чек следователно върши същата работа, каквато и банкнотата, с това предимство от народостопанско гледище, че той – банковият

чек – трябва в срок от един месец да се върне обратно в банковата система, а не както това ставаше често с боновете и банкнотите, да стои неизползван във възглавница, джюшеци, каси и т.н.“, казва Цончев. Според него „банковият чек следователно купува и плаща всичко и се връща обратно в банката. И по такъв начин, без да създава затруднение за когото и да било, пречи на вредното чрезмерно разширяване на банкнотното обращение“.

„Законът за безкасовите плащания и ползването от влоговете ще влезе в сила от началото на идния месец. Българската народна банка, която ще следи отблизо безкасовите плащания чрез банковите чекове, ще издаде в най-къс срок правилник за приложението на закона, в който ще се уточнят всички въпроси във връзка с издаването и циркулацията на банковите чекове“, казва още той. Г-н Цончев изразява надежда, че болшинството от българския народ ще има доверие към банковия чек, посредством който ще се направи решителна крачка напред по пътя на стабилизирането на българската национална монета.

1952

На 10 май БТА запознава населението с Инструкцията на Министерството на финансите във връзка с паричната реформа.

В съответствие с Постановлението на Министерския съвет и Централния комитет на Българската комунистическа партия „за провеждане на парична реформа, премахване купоните

София, 13 май 1952 г. Обмяна на парите в столицата.
Снимка: Рачо Стоянов, БТА

Банкнота от емисия 1938 г. с номинал 500 лева.
Автори на художествения проект са Александър Божинов и Васил Захариев.
В обращение е от октомври 1942 г. до 16 март 1947 г. Изображение: архив БНБ

на хранителните продукти и намаляване на държавните цени на дребно“ се установява следното:

1. Условия и ред за обмяната на старите пари с нови, образец 1951 г.

1. Пускат се в обращение от

12 май 1952 г. нови пари, образец 1951 г., а именно:

а/ банкноти на Българската народна банка от по 10, 25, 50, 100, 200 и 500 лева;

б/ държавни съкровищни билети от по 1, 3 и 5 лева;

Монета от емисия 1941 г. с номинална стойност 2 лева. Изображение: архив БНБ

в/ металически монети от по 1, 3, 5, 10 и 25 стотинки.

2. Всички стари пари, които имат силата на платежно средство, включително разменните металически монети от 50 стотинки, 1, 2, 5, 10, 20, 50 и 100 лева, намиращи се в населението, в държавните, кооперативните и обществените предприятия, организации и учреждения, подлежат на обмяна с нови пари без ограничение на сумите.

За обмяна се приемат само тези пари, които съгласно инструкциите на Българската народна банка са запазили необходимите признаци на платежно средство.

Обмяна на старите пари с нови по цялата територия на Народна република България се извършва от Българската народна банка, като 100 стари лева се обмянат с 1 нов лев.

Остатъкът от общата сума на старите пари, който е пог 100 лева, се обменя със стотинки също в съотношение 100 лева стари пари 1 лев нови пари.

Обмяната на старите пари с нови се извършва в продължение на 4 дни, като започва от 12 май и завършва на 15 май 1952 г. включително.

16. Паричните средства на частните търговски и промишлени предприятия, намиращи се в кредитните учреждения, се преизчисляват както следва:

а/ в съотношение 100:4 за сумите, необходими за нормалната дейност на предприятията, които не могат да бъдат повече от размера на заплатата, изплатена на работниците и служителите за изтеклия месец април. Размерът на заплатата за

Банкнота от емисия 1942 г. с номинал 5000 лева. Автор на художествения проект е Васил Захариев. В обращение е от 1943 г. до 16 март 1947 г. Изображение: архив БНБ

изтеклия месец се удостоверява със справка на съответния финансов орган за числото на заетите наемни лица и ведомостта за заплатата за изтеклия месец.

б/ в съотношение 200:1 за сумите, превишаващи показаната в буква „а“ пределна сума.

17. Сметките на бившите капиталисти, намиращи се в кредитните учреждения и блокирани в периода на национализацията, се преоценяват в съотношение 200 лева стари пари за 1 лев нови пари и се зачисляват в приход на държавния бюджет.

На 10 май в извънредно издание на бюлетин на БТА е представено и Постановление на Министерския съвет на Народна република България и Централния комитет на Българската комунистическа партия за провеждане на паричната реформа, премахване купоните на хранителните продукти и намаляване на държавните цени на дребно:

II. По премахване на купоните за хранителните продукти и намаление цените на дребно.

Едновременно с провеждането на паричната реформа.

19. Премахват се от 12 май 1952 г. разпределителните карти за хляб и брашното, фидето и макароните, ориза, растителните и животинските мазнини,

месото, рибата, млякото, млечните произведения – сиренето и кашкавала, бисквитите, а също така и сапуна за пране и тоалетния сапун. Същите стоки се пускат в продажба по единни държавни цени на дребно, с което напълно се отменя купонната система и се преминава към разгърнатата търговия с всички стоки.

22. Да се увеличат месечните основни заплати, пенсиите и стипендиите:

а/ месечните основни заплати на работниците и служителите по единния бюджет на държавата, от държавните предприятия и организации на самоиздръжка, от кооперативните организации и предприятия, от обществено-политическите организации и частните предприятия, както следва:

- на подземните минни копачи, работниците в тунелите и машинистите на подкопни машини, получаващи 1200 грама хлебни дажби, с 2400 лева

- на подземните работници, надземните копачи в откритите мини, горските работници и работниците от кариерите, получаващи 1000 г хлебни дажби, с 1900 лева

- на работниците, работещи в металното, керамичното, стъklarското, гатерното, дърводелското производства и строежите, получаващи карти за хляб за тежък физически труд, с 1600 лева

- на работниците, работещи в текстилното, шивашкото, тютюневото и други производства, получаващи карти за хляб като физически работници, с 1400 лева

Банкнота от емисия 1943 г. с номинал 200 лева. В обращение от май 1944 г. до 16 март 1947 г. Изображение: архив БНБ

– на работниците, работещи в производството лек физически труд и служителите от учрежденията, получаващи карти за хляб, с 1.300 лева

б/ пенсиите на работниците и служителите, народните пенсии на борците против фашизма, народните пенсии на заслужили лица, военноинвалидните лица, гражданските пенсии и стипендиите на учащите се вътре в страната със 700 лева.

Увеличение на заплатите получават работниците и служителите, които имат месечна основна заплатата до 25,000 лева.

Увеличението на заплатите на работниците и служителите, както и на пенсиите и стипендиите, влиза в сила от 10 май 1952 г.

Изхождайки от определените месечни повишения на заплатите, задържат се Централният съвет на професионалните съюзи, Министерството на финансите заедно със съответните министерства и ведомства, да определят размерите на повишенията върху надниците и сделните тарифи.

Увеличават се основните месечни заплати на всички длъжностни лица в министер-

ствата на народната отбрана, на вътрешните работи и Управлението на трудовата повинност с 1.300 лева и със стария размер на порционните пари или стойността на установения порцион по досегашните номинирани цени. Във връзка с включването им в основните заплати порционите възнаграждения се отменят.

Задължават се Министерството на финансите и Българската народна банка да изплатят от 12 до 15 май 1952 г. заплатите на работниците и служителите за първата половина на м. май 1952 година, а също заплатите на военнослужещите и пенсиите за месец май 1952 г. независимо от установените срокове за изплащане в нови пари.

„Министерският съвет на Народната република България и Централния комитет на българската комунистическа партия призовават работническата класа и всички трудеци се към борба за нови успехи в увеличаване производството, повишаване производителността на труда и снижение себестойността на продукцията – основа за по-нататъшно намаляване цените на стоките и непрекъснатото повишаване материалното и културното равнище на живота.

Правителството и Централният комитет на Българската комунистическа партия са уверени, че трудеците се еднотелно ще подкрепят паричната реформа и преминаването към разгърнатата търговия с всички стоки като ново стъпка към

построяването основите на социализма в нашата страна“, посочва съобщение, подписано от В. Червенков, председател на Министерския съвет, и Т. Живков, секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

„Расте благосъстоянието на нашия народ“ – с това заглавие е публикувана информация на 11 май. „Постановлението на Министерския съвет и ЦК на БКП за паричната реформа, за премахването на купоните за хранителните

продукти, за намаление държавните цени на дребно посрещам с дълбоко удовлетворение, с искрена радост и патриотична гордост. Това мероприятие на Партията и Правителството се явява израз на силата на нашия социалистически строй, на нашата социалистическа икономика, осигуряваща на трудещите се у нас непрекъснато растящо благодеяние и културен възход. Повишаването на заплатите и възнагражденията и понижението на единните държавни цени на дребно означава подобрене материалния и културен бит на трудещите се“, се посочва в но-

вината от деня.

„Укрепва се още повече нашият лев, откъсва се окончателно от несигурния, колеблив американски долар и се доближава и опира до най-стабилната валута в света – съветската рубла“, пише още в съобщението. В него се добавя и че постановлението бележи нова стъпка в растящото благосъстояние на нашия народ по пътя на социалистическото строителство.

На 12 май от рано сутринта към обменителните пунктове

*София, 3 януари 1962 г. От първи януари влизат в обращение новите пари и започва обмяната на старите в цялата страна. В еднакво съотношение 10:1 се преизчисляват всички парични доходи на населението.
Снимка: Виолета Попова, БТА*

В столицата се отправят стотици граждани, за да обменят наличните си стари пари с нови. В седемдесетте и седем обменителни пункта в различните райони на столицата гражданите предават наличните си пари, получават и разглеждат с интерес новите стабилни парични знаци на нашата родина и изразяват своето задоволство от паричната реформа, която оздравява нашата валута и гарантира нейната устойчивост, разказва новината от деня.

Обменителният пункт на Централната пощенска станция на ул. „Левски“ е оживен. Тук идват стотици столичани да обменят парите си. Стари и млади, мъже и жени с различни професии чакат своят ред пред обменителния пункт. Те оживено коментират крупната победа на нашия народ в строителството на социализма, с интерес разглеждат новите металически монети, държавни съкровищни билети, банкнотите на Българската народна банка. Дежурни служители от обменителния пункт обясняват на гражданите реда по обмяната, отговарят на редица въпроси.

На 2 юли секретарят на ЦК на БКП другарят Енчо Стайков представя доклад на тържественото траурно заседание по случай 3-годишнината от смъртта на Георги Димитров, уредено от ЦК на БКП и масовите организации в столицата в Народния театър. Той коментира заслугите на Димитров за развитието на страната. „Само

Още от първите дни на месец януари 1962 г. започва обмяната на парите. С увереност в стабилността на българският лев трудещите се от столицата обменят спестяванията си. Снимка: Виолета Попова, БТА

при наличието на такива граждански успехи в областта на стопанството беше възможно провеждането на постановлението

на Министерския съвет и ЦК на БКП за паричната реформа, премахването на купоните за хранителните продукти и намаление

Банкнота от емисия 1951 г. с номинал 1 лев. В обращение от 12 май 1952 г. до 31 март 1962 г. Изображение: архив БНБ

държавните цени на дребно. Левът се стабилизира на базата на най-стабилната валута в света – съветската рубла. Проведената реформа е от огромно значение за по-нататъшното развитие и подем на стопанството и за по-нататъшното подобрене материалното положение на народните маси чрез постепенно снижение цените на стоките“, казва Стайков.

1959

Новина на БТА, разпространена от периодичния печат, съобщава, че на 15 април Българската народна банка пуска

в обращение медно-никелови монети от 50 стотинки. Те имат същите отличителни знаци, както и досегашните монети, но са по-големи от 20-стотинковите и се различават лесно от тях. По този начин се очаква новите монети да бъдат в улеснение на паричния оборот.

1961

На 27 декември в бюлетин на БТА е публикувано описание на новите банкноти и монети, емисия 1962 г.

Банкнотите на БНБ от 20,

10, 5, 2 и 1 лев са отпечатани на плътна хартия, като в дясната част на банкнотите от 20 и 10 лева на бялото поле е изобразен воден знак: кръстосани сърп и чук, държани от две ръце, а на банкнотите от 5, 2 и 1 лев водният знак от сърп и чук в стилизирана форма е равномерно разположен по цялата банкнота. На лицевата страна на всички банкноти има надпис „Народна република България“ и изображение на държавния герб. На обратната страна на банкнотите има надписи „Българска народна банка“, „Банкнотата е обезпечена със злато и всички активи на банката“ и „За подправка виновните се наказват по закона“.

Монетите от 1 лев, 50, 20 и 10 стотинки са изработени от медно-никелова сплав и бял цвят с диаметри съответно 25 мм, 23 мм, 21 мм и 17 мм.

Монетите от 5, 2 и 1 стотинки са изработени от медно-цинкова сплав в медно-жълт цвят с диаметри съответно 22 мм, 18 мм и 15 мм.

* * *

Публикация от 28 декември разпространява съобщение на Министерството на финансите и на Българската народна банка за реда на обмяната на парите и разплащанията във връзка с преминаването към новия мащаб на цените.

В съответствие с постановлението на Централния комитет на Българската ко-

Монета от емисия 1951 г. с номинална стойност 5 стотинки. Изображение: архив БНБ

мунистическа партия и Министерския съвет от 13 юли 1961 г. за изменение мащаба на цените и обмяна на намиращите се сега в обращение пари с нови от 1 януари 1962 г. намиращите се в обращение пари подлежат на обмяна с нови пари (емисия 1962) в съотношение 10 стари лева за 1 лев нови пари, се казва в новината от деня.

От 1 януари 1962 г. ще се пуснат в обращение нови пари от следните купюри: банкноти – от 1, 2, 5 и 10 лева, и разменни монети от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки. Банкнотите от 20 лева и монетите от 1 лев ще бъдат пуснати в обращение допълнително. Наред с новите парични знаци (емисия 1962) през цялото първо тримесечие на 1962 г. ще се приемат задължително от държавните, кооперативните и обществените предприятия, учреждения и организации и от отделни лица парите от стария образец при всички видове плащания, а също така от банките, поделенията на Държавната спестовна каса, Държавния застрахователен институт и ПТТ станциите в страната за вноски по влогове, застраховки, по текущи и разплащателни сметки, за преводи и акредитиви – без всякакви ограничения, за една десета част от тяхната номинална стойност.

Наред с това клоновете на Българската народна банка ще приемат през цялото първо тримесечие на 1962 г. безпрепятствено и без всякакви ограничения от населението,

от държавните, кооперативните и обществените предприятия, учреждения и организации банкноти и монети от стария образец за обмяна с нови пари в съотношение 10 стари лева за 1 лев нови пари.

За удобство на населението при обмяната на старите пари с нови Българската народна банка открива широка мрежа от обменни пунктове в градовете и селата за цялата страна.

Обмяната на старите пари с нови се извършва напълно свободно, независимо от размера им, без да се изискват и вписват данни за имената на гражданите, тяхната професия, произхода на сумите и т.н.

Обменните пунктове се закриват и операциите им се прекратяват през течение на тримесечието в зависимост от хода на обмяната, след като поддържането им повече не е необходимо.

Обмяната на старите пари с нови (емисия 1962) както в обменните пунктове, така и в банковите клонове се приключва точно в 12 часа на 31 март 1962 г. След горния срок и час обмяна на стари пари с нови в никой случай няма да се извършва. В същия срок и час трябва да внесат в Българската народна банка наличните си суми в стари пари всички предприятия, учреждения и организации.

От 1 април 1962 г. парите от стария образец загубват своята платежна сила. Законно платежно средство в

страната остават само новите пари от емисия 1962 г.

От 1 януари 1962 г. цените се преизчисляват в съответствие с новия мащаб на цените в съотношение 10 към 1.

„Министерството на финансите и Българската народна банка предупреждават всички касови работници, както и всички граждани да бъдат особено осторожни при оперирането с новите и старите монети от 1 януари 1962 година. За целта е необходимо те да се запознаят много добре с отличителните белези на новите монети, публикувани вчера. Всяка грешка може да нанесе щети на лицата, не проявили необходимото внимание при извършването на плащания, приемане на суми, връщане на остатъци и т.н.“, се посочва в публикацията от деня.

На 29 декември в Съюза на българските журналисти се провежда среща на представители на столичния ежедневен и периодичен печат, БТА, Радио София и Българската телевизия с министъра на финансите Кирил Лазаров във връзка с изменението на мащаба на цените и замяната на намиращите се в обращение пари с нови в съотношение 10:1.

Лазаров отбелязва, че това крупно мероприятие на ЦК на БКП и Министерския съвет, което се провежда в условията на огромни успехи в развитието на производителните сили на страната, при наличието на стабилен

гържавен бюджет и непрекъснато нарастваща покупателна способност на лева, има за цел да създаде още по-благоприятни условия за развитието на нашата социалистическа икономика. То ще съдейства за по-нататъшното усъвършенстване на финансовата и кредитната система, за укрепване на паричното обращение и върху тази основа за още по-бързо подобряване материалното и културното равнище на народа. Като привежда редица данни за възхода на нашата икономика, Кирил Лазаров заявява, че изигралият своята роля досегашен български лев трябва да отстъпи място на нов лев с по-голямо златно съдържание и още по-голяма покупателна сила. „От 1 януари 1962 година всеки гражданин на нашата страна ще може с доходите, които получава в нови пари, да купува толкова стоки, колкото и досега... А това означава, че реалният размер на паричните доходи на населението и на неговите спестявания непълно се запазват. Обмяната на парите способства и за повишаване курса на нашия лев към чуждестранната валута, което ще допринесе за засилване на неговата роля в по-нататъшното развитие на икономическите връзки на страната ни с другите държави“, се посочва в новината от деня. Допълва се и че България ще има още по-крепка финансова система, здрава валута и устойчиво парично обращение.

ЛИК 2025 На 29 декември е публикувано и съобщение за приетото от Министерския съвет на Народна ре-

публика България постановление за повишаване златното съдържание на българския лев и за установяване нов курс на лева към валутите на другите държави.

Златното съдържание на българския лев от 1 януари 1962 година се установява на 0.759548 грама чисто злато.

Изкупната цена на златото за Българската народна банка се определя на 1.32 лева за 1 грам чисто злато.

Въз основа на новото златно съдържание на лева от 1 януари 1962 година се установява официален курс на лева – 1 рубла за 1.30 лева и 1 долар за 1.17 лева.

Новият курс на лева по отношение на чуждестранните валути се прилага за търговските и нетърговските операции с изключение на страните, с които има сключени специални спогодби по нетърговските плащания.

На Българската народна банка се възлага да установи курса на лева към другите чуждестранни валути в съответствие с новото златно съдържание на лева.

Българската народна банка се задължава да преизчисли към 1 януари 1962 година всички сметки в чужда валута без загуба както за нашата страна, така и за другите държави, чуждестранни банки, учреждения, организации и частни лица.

1962

„От часа, когато първите граждани застанаха пред обменните пунктове, измина само един ден, а в касата на Българската народна банка, София, постъпиха вече над 4,500,000 лева стари пари, обменени срещу нови – споделя

супринта на 3 януари с представител на БТА заместник-управителят на Софийския градски клон на БНБ Петко Курийков. – Ако се съди по постъпленията до 11 часа, днес тази сума ще бъде значително превишена. Трябва да отбележа, че обмяната на парите става бързо, без разтакаване и струпване на хората пред гишетата. В столицата и околните села са открити общо 148 обменни пункта, снабдени с достатъчно средства. Освен това всички предприятия и учреждения разполагат за плащания с нови пари, а продажбите в магазините стават вече на основата на новия български лев.“

Неговите думи се потвърждават от непосредствените впечатления, които човек може да добие във всеки клон на Българската народна банка. Онова, което се налага още от пръв поглед, е деловитата експедитивност на служителите, спокойствието, с което гражданите обменят наличните си пари. Ето, пише репортерът на БТА, пред гишето на обменния пункт „А“ в Българска народна банка – Централно управление, застава заедно с жена си млад мъж, облечен в опръскана с вар ватенка – явно строителен работник. Но тук никой не се интересува от професията му, никой не го пита за името. Това е без значение в случая. По същия начин както обменя гребните пари на поруменялото от студа пионерче пред него, касиерката му наброява 1,240 лева нови пари срещу представената купчина стари банкноти. Разликата в обмена е видима, но по същество – никаква. В това двамата млади хора се убеждават сами, когато

влизат по-късно в Централния универсален магазин да направят първите си покупки с новите пари. Цените на стоките са преизчислени до стотинка в съотношение 10:1. Един габардинен костюм от 647 лева сега струва 64.70 лева, една риза за 37 лева – 3.70 лева, един метър плат за рокля от 57 лева – 5.70 лева...

„Дребни са парите, но тежки“, усмихва се доволно жената, обобщавайки посвоему значението на това важно политическо и народностопанско мероприятие, което ще даде сериозно отражение в борбата за подобряване режима на икономии и за усъвършенстване на контрола чрез лева, за снижаване издръжката на производството и на обращението.

1963

На 30 януари се съобщава, че Българската народна банка от 1 февруари пуска в обращение монета от 1 лев. Нейните отличителни белези са описани в централния печат от 23 декември 1961 година, а именно: монетата е изработена от медно-никелова сплав в бял цвят с диаметър 25 мм. На лицевата страна в средата е изобразена цифрата „1“, под нея думата и годината на емисията – 1962, от двете страни – житни класове. На обратната страна в средата е изобразен държавният герб, обиколен с кант, зад който следва надпис в кръг: отгоре – „Народна република“ и отдолу – „България“, отделени с две петолъчки. На лицевата и на обратната страна на монетата в края има предпазен

кант, от вътрешната страна на който са поставени релефни точки. Околовърст монетата е назъбена.

На 29 декември ежедневниците цитират информация на БТА, в която се посочва, че от 1 януари 1964 година Българската народна банка пуска в обращение банкноти от 20 лева. Отличителните им белези и клишетата са дадени в централния печат от 28 декември 1961 година, а именно: банкнотата от 20 лева има размери 12,5/6,5 см и е в сиво-лилав цвят с орнаменти и винетки в тъмно-зелено. На лицевата страна на банкнотата са изобразени: от лявата страна – портрет на Георги Димитров, дясната страна горе – държавният герб, в средата – голяма цифра 20 в розетка, под нея – думите „двadeset лева“, в левия долен ъгъл – цифрата 20, и до нея – годината на емисията 1962, на бялото поле долу в розетка – цифрата 20.

На обратната страна на банкнотата са изобразени: ТЕЛ „Марица-изток“, под нея думите „двadeset лева“, долу вдясно – цифрата 20 в розетка, под „Българска народна банка“ – цифрата 20, на бялото поле долу в розетка – цифрата 20. Серията и номерът са поставени в лявата половина долу и в дясната половина горе на банкнотата.

1966

На 30 юни Втората сесия на Петото народно събрание приема нов закон за сделките с валутни ценности и за валутния контрол.

Законът предизвиква жив интерес сред нашата общественост и продължава да е обект на много коментари. Във връзка с това на 6 юли кореспондент на БТА беседва с министъра на финансите Димитър Попов по някои от основните положения, залегнали в закона.

„Новият закон за сделките с валутни ценности и за валутния контрол – подчертава Димитър Попов, – обобщава досегашната практика на нашата страна в областта на валутното законодателство. С него се поставят под контрол сделките с валутни ценности с оглед валутните ресурси на страната да бъдат насочени най-целесъобразно за задоволяване нуждите на народното стопанство. Закони с подобно съдържание съществуват в почти всички страни. Новият закон у нас цели укрепването на установения в страната валутен монопол, при който всички валутни постъпления се насочват планово за задоволяване потребностите на държавата за доставка на машини, съоръжения и суровини за народното стопанство, а така също нуждите на държавните предприятия, кооперативните организации и отделните граждани. Законът ще укрепи спазването на валутно-финансовата дисциплина от страна на предприятията и кооперативните организации и ще допринесе за съблюдаване на валутното законодателство и от страна на гражданите. Същевременно със закона се разграничават правата и задълженията на органите, на които е възложено упражняването на валутен контрол.“ По думите на Попов ново-

приетият закон забранява на местните лица да извършват покупко-продажби на чуждестранна валута срещу левове, с изключение на покупко-продажбите от Българската народна банка и Българската външно-търговска банка. Забранено е също така на физически и юридически лица да изнасят, както и да търгуват с български банкноти и монети, чуждестранна валута, ценни книжа и други валутни ценности, с изключение на случаите, предвидени в съответната наредба. Българските граждани при влизане и излизане от страната ни са длъжни да декларират писмено носената от тях валута и български пари. Всички местни лица са длъжни да декларират и да предложат за изкупуване на Българската народна банка, съответно на Българската външнотърговска банка, постъпили в тяхна собственост или разпореждане в страната или чужбина валутни ценности в срок от 14 дни от узнаването, че са ги придобили.

Във връзка с обстоятелството, че нашата страна все повече се превръща в обект на международен туризъм и че броят на чужденците, посещаващи България, ежегодно нараства, Димитър Попов разяснява, че новият закон не ограничава създадените улеснения и благоприятни възможности за извършване на законоустановени разплащания между чужденците и съответните български физически и юридически лица. „Трябва да подчертая – казва той, – че новият валу-

тен закон не предвижда въвеждането на ограничения по отношение на чуждестранните граждани в сравнение с досега установения рег.“

В края на своята беседа Попов разяснява, че цялостният валутен контрол в страната по приложението на закона, както и досега, ще се извършва от Министерството на финансите. Всички операции с валутни ценности ще се осъществяват по досегашния рег чрез Българската народна банка и Българската външнотърговска банка, на които е възложено да упражняват текущ контрол върху сделките и действията с валутни ценности. Граничният валутен контрол ще продължи и напред да се осъществява от митническите органи.

1973

По решение на министерския съвет е насечена нова емисия сребърни възпоменателни монети с номинална стойност 5 лева по случай 100 години от обесването на Апостола на свободата Васил Левски, пише в новина от 11 януари. На лицевата страна на монетата е изобразен неговият лик – в анфас, под него в полукръг е написано името Васил Левски, годината на рождението му 1837, поставена пред името и годината на смъртта 1873, поставена след името.

На обратната страна на монетата в средата е гравиран държавният герб, над него околността „Народна република България“, под него номиналната стойност „5 лева“ и отляво

встрани от герба годината на издаването 1973. По обреза е вдълбан текста „Свята и чиста република“. Монетата е отсечена от сребърно-медна сплав и в тираж 200 000 броя. Моделът на монетата е изработен от скулптора Георги Балджиев, а насичането ѝ се извършва в Монетния двор.

Монетите ще се пуснат в обращение от 15 януари 1973 година.

1974

На 7 юли пресата цитира съобщение на БТА, в което се посочва, че от 15 юли Българската народна банка пуска в обращение банкноти от 5, 10 и 20 лева емисия 1974 година. Те са отпечатани в същите размери, цвят и изображения, както банкнотите от емисия 1962 година. Различават се само по това, че банкнотите от емисия 1974 година носят новия държавен герб, утвърден от Държавния съвет през 1971 година, и по годината на издаването им – 1974.

Банкнотите от емисия 1962 година ще продължават да са в обращение наред с банкнотите от новата емисия.

1976

По повод на Десетия олимпийски конгрес, състоял се във Варна през 1973 година, Българска народна банка пуска сребърна възпоменателна монета с номинална стойност 10 лева, се казва в новина от 30 юни.

На едната страна на монетата е изобразен отпечатък на антична монета, издадена през втория век във Филипол по повод на Кендрезийските игри; изобразени са петте олимпийски кръга, а под тях е написано „Варна“; наоколо се чете „Десети олимпийски конгрес – 1973“. На другата страна на монетата в средата е изобразен държавният герб; около него е написано „Народна република България“; под герба е номиналната стойност на монетата „10 лева“ и вляво от нея – годината на издаването 1975.

Монетата е произведена в тираж 100 000 броя, при което по околната повърхност

на 50 000 броя е изписан изразът – „Спортът за един мирен свят“, а на останалите 50 000 броя е изписан на латиница олимпийският девиз („По-бързо, по-високо, по-силно“).

Проектът на монетата е дело на Стефан Ненов – художник, и Георги Чапкънов – скулптор.

1979

На 25 юли в печата се цитира новина на БТА, в която се посочва, че по случай 100-годишнината от обявяването на София за столица на България Българската народна банка пуска в обращение като законно платежно средство сребър-

на възпоменателна монета с номинална стойност 20 лева.

На лицевата страна на монетата е изобразена глава на жена с корона от крепостните стени на Сердика. Околовърст е изписано „София – сто години столица на България“ и годината 1879-1979. На обратната ѝ страна е гравирен държавният герб с юбилейна лента под него. Околовърст е изписан изразът „Народна република България“. Отдолу е изписана годината на емисията 1979 и номиналната стойност 20 лева.

По околовърстната страна на монетата е изписан изразът „София. Расте, но не старее“.

Монетата е произведена

Монета от емисия 1965 г. „Георги Димитров“ с номинална стойност 20 лева. Автори на художествения проект са Александър Поплилов и Иван Мандов. Изображение: архив БНБ

в тираж 50 000 броя. Проектът е изработен от Ст. Ненов – художник, и Г. Чанкьнов – скулптор.

1981

По повод на 1300-годишнината от основаването на българската държава от 1 януари Българската нарочна банка пуска в обращение като законно платежно средство нова емисия разменни монети от 1 стотинка до 1 лев включително.

Новите монети са отсечени от същите сплави, от които са монетите от емисия 1962 и 1974 година, и имат същите размери и тегло. На обратната страна на монетите е изписан текстът „Хиляда и триста години България“.

„Първите български никелови монети се появяват през 1888 година в отговор на потребността на младото княжество от разменни средства с малка номинална стойност. Белгия спечелва международния търг и Брюкселският монетен двор изпълнява поръчката за изработването на монети с обща стойност три милиона златни лева“, разказва публикация на БТА от 26 април.

Наред с монетите от 5, 10 и 20 стотинки в обращение е пусната и една забележителност – монета от 2,5 стотинки. Днес тя представлява голяма ценност за колекционерите, защото в историята на нашето монетосечене след Освобождението друг подобен случай няма.

По онова време с монета от две и половина стотинки не е

могло да се купи почти нищо. Тя е достигала едва за половин чаша боза. Много често е попадала в просешките ръце, защото милосърдните кесии най-лесно са се разделяли с нея.

Първите български никелови монети имали печална съдба.

След близо тридесетгодишно обращение те били претопени през Първата световна война заедно с монетите от някои други емисии, за да се превърнат в оръжия и други военни материали. Неслучайно откриването сега на екземпляри от тях в рядкост.

„Преди 101 години е създаден българският лев. Съгласно тогавашния закон той е наподобявал по външност и по стойност френския франк. Първоначално са отсечени медни стотинки в Англия, а през 1882 година в Русия били отсечени еднолевоци и двулевоци сребърни монети“, пише БТА на 10 май.

За първи път са пуснати в обращение банкноти с наименованието „лев“ през 1885 година. Те били отпечатани в Лондон в купюри от 20 и 50 лева, които Българската народна банка обменяла в злато. По художествено и техническо изпълнение първите български банкноти са лишени от някакви особени достойнства. Населението се отнасяло към тях с извечно недоверие, но не защото не били твърде красиви, а защото парите „на книжа“ му изглеждали недостатъчно сигурни. По-богатите хора тогава спестявали златни монети (френски, швейцарски, турски),

а по-бедните пестели сребърни монети – главно петолевки от емисиите 1884-1885 година. Общо до края на миналото столетие банкнотното обращение у нас е съвсем незначително – по-малко от един лев на глава от населението.

Банкнотите от първата мисия преминавали от ръце в ръце до 1907 година, когато били изтеглени от обращение. Тяхната роля на общо платежно средство заели книжните пари от банкнотната емисия, позната у нас под названието „Орлов“, които били отпечатани през 1903 година в Русия.

1982

На 23 ноември се провежда заседание на Министерския съвет, на което е прието постановление за усъвършенстване на банковата дейност в страната в съответствие с принципите на новия икономически подход. Засилва се ролята на Българската народна банка за комплексно обслужване на стопанските организации и предприятия и се активизира дейността ѝ като централна емисионна банка на държавата. Усилват се нейните планово-регулирущи, координиращи и контролни функции. Основен критерий за оценка на дейността на банката ще бъдат ефективността и другите резултати на кредитираните мероприятия на стопанските организации и предприятия.

1984

„Първата отпечатана у нас българска банкнота от 5000 лева излиза преди 60 години и е изработена в Държавната печатница в София. Тя е в тираж 160 000 броя. До 1924 година нашите банкноти се изработват в Петербург, Лондон, Берлин, Лайпциг и Нью Йорк“, припомня БТА на 11 март.

На банкнотата е изобразен ликът на Христо Ботев и затова тя става популярна сред народа като „Ботевка“. Нейното оформление е дело на художника Христо Лозев, гравьор при Държавната печатница. Той е автор и на първата българска пощенска марка с лика на поета-революционер, излязла през 1926 година по случай 50-годишнината от смъртта му.

Банкнотата от 5000 лева просъществувала твърде кратко време. Поради фалшифициране през 1926 година тя е иззета от обращение. Сега банкнота е голяма рядкост. Един екземпляр от нея, нулева серия, се съхранява в Окръжния исторически музей във Враца.

1985

Във връзка с Двадесет и третата редовна сесия на Генералната конференция на ЮНЕСКО в София през 1985 година Българската народна банка пуска в обращение юбилейна монета с номинална стойност 5 лева, пише БТА през септември.

На лицевата страна на монетата е гравирен гербът на Народна република България с надпис околоръст „Народна република България“. Под държавния герб от ляво на дясно са изобразени две тракийски колесници с по два коня. Най-отдолу са изписани годината на емисията 1986 и номиналната стойност на монетата 5 лева.

На обратната страна на монетата в центъра е поместено изображение на Народния дворец на културата „Людмила Живкова“. Над него на латиница е изписано ЮНЕСКО, а отдолу на кирилица – София-85. Околоръст в горната половина на монетата е разположен на кирилица текстът „23-та генерална конференция“, а в долната половина е гравирен същият текст на латиница.

От двете страни на монетата по периферията има нанесен кант от точки. Околоръстната страна на монетата (гуртът) е гладка с гравирани на кирилица и латиница надпис ЮНЕСКО 1945-1985.

Автор на проекта на монетата е художникът Петър Пюргиев.

1990

„Вашата страна е на прага на валутния банкрут и следващите месеци може да бъдат много трудни за вас“, казва Ричард Ран, ръководител на американските икономисти, които разработват проект за динамизиране на българската икономика. Той говори на 21 август на пресконференция с български и чуждестранни журналисти.

„В период на голяма криза – казва г-н Ран, – хората с добра воля се сплотяват, за да извършат необходимите промени. Смятам дори, че към промени обикновено не се пристъпва, докато ножът не опре до кокала. През октомври ще сте на ръба на пропастта. Но искам да вярвам в това и очаквам, преди да скочите в пропастта, парламентът да вземе необходимите мерки.“

Г-н Ран посочва и начините за излизане от това положение: създаване на частна собственост, на свободен пазар без регулиране на цените, либерализация на търговията, свободен внос на стоки, премахване на деконструктивната данъчна система и изграждане на модерна система, която ще подобри покупателната способност на българския лев, премахване на деконструк-

Монета от емисия 1980 г. с номинална стойност 50 стотинки. Изображение: архив БНБ

София, 13 февруари 1991 г. Във всички клонове на Държавна спестовна каса (ДСК) в столицата продължават да растат опашките от столичани, внасящи пари за погасяване на лихвите по заемите.
Снимка: Руслан ДонеВ, БТА

тивните правила за стопанска дейност. Единствената пречка за извършване на тези промени е в умовете на хората, които трябва да ги осъществят. Но американските икономисти не са скептици, а оптимисти. Те са с положителни впечатления от квалификацията на нашите специалисти, от икономическия потенциал на страната – фактори, които не трябва да се подценяват.

На 31 август председателят на Министерския съвет Андрей Луканов приема Годард Постлюмус – изпълнителен директор на група страни в Международния

валутен фонд.

Обсъдени са текущи въпрос, свързани с подготовката за приемането на България в Международния валутен фонд. Акцентът в разговора е върху квотата на България и финансовата помощ, която тази организация ще отпусне за стабилизиране на икономиката на страната ни.

След срещата г-н Постлюмус казва пред репортер на БТА, че засега Международният валутен фонд няма рецепта за излизане на България от финансовите затруднения. Подготвя се членството на България в организацията. Очаква се това да стане по време на годишното събрание на Международния валутен фонд, което ще се състои към 25 сеп-

тември. Остава да се уточнят още някои технически въпроси.

По време на престоя си г-н Постлюмус е имал срещи, на които са дискутирани практически въпроси, свързани с приемането ни в Международния валутен фонд. Вече е подготвен доклад за финансовото положение на страната и е създаден комитет за членство на България в организацията. Очаква се сега този комитет да направи съответното предложение пред Общото събрание на Международния валутен фонд през септември.

На 4 септември председателят на правителството Андрей Луканов разговаря с експерти от Комисията на европейската общност, водени от Де Масего, висш служител от общността.

Мисията на експертите е проучвателна. Тя е свързана с приемането на по-нататъшни стъпки за задълбочаване на сътрудничеството между България и Европейската общност и осигуряване на подкрепа на извършващата се у нас икономическа реформа. Експертите са поискали да получат допълнителна информация за състоянието на икономическите процеси у нас, която да служи като основа за вземане на съответни решения от общността по отношение на нашата страна.

Гостите изразяват задоволство от състоянието се дискусии в комисията по икономическата политика на Великото народно събрание и с други институции, както и от деловия и откровен тон, с който са пре-

минали разговорите.

След срещата г-н Де Масего заявява пред репортер на БТА: „Нашите впечатления от разговорите са много добри. Ние сме оптимистично настроени от решимостта на правителството да провежда икономически реформи и се надяваме, че ще се разшири сътрудничеството на България с Комисията на европейската общност и с други международни организации, по-специално с Международния валутен фонд.“

В центъра на вниманието на заседанието на правителството, проведено на 12 септември, са редица въпроси.

„Министерският съвет прие и постановление за членство на НР България в Международния валутен фонд, в Международната банка за възстановяване и развитие и в принадлежащите към нея организации“, се посочва в новината от деня.

На 16 септември председателят на Министерския съвет Андрей Луканов разговаря повече от два часа със заместник-председателя на Комисията на европейската общност Хенинг Кристоферсен.

Той запознава госта с икономическото състояние на страната, като набляга на програмата, включваща стабилизационни мерки и цялостна пазарна реформа за излизане от стопанската криза.

Ръководителят от Европейската общност потвърждава подкрепата на общността за реформите в България в условията на сегашната ситуация и особено след кризата в Персийския залив. Той посочва, че на този етап може да започнат действия по изпълнение на програмата ФАР, като продължат да работят съвместно с Международния валутен фонд за финансова подкрепа на България.

София, 25 февруари 1991 г. Хиляди граждани се струпват пред Първа частна банка, когато тя започва да изкупува валута.
Снимка: Цветан Полумски, БТА

Новина от септември посочва, че от последния ден на месеца до 3 октомври във Варненската „ривиера“ – Златни пясъци, ще се състои Вторият международен семинар Изток-Запад, организиран от Международния институт по приложен системен анализ във Виена и Института за гържавно и стопанско управление при Министерския съвет. Спонсор е Министерството на външноикономическите връзки.

Темата на тазгодишния семинар е „По пътя на конвертируемостта на валутата на стра-

ните от Централна и Източна Европа“. Ще участват повече от 35 експерти, банкери, бизнесмени от различни страни на Европа, САЩ, Канада и Япония. Основните теми включват въпроси, свързани с етапите в прехода към конвертируемостта на валутата, организация на кредитната и паричната система, пазар на капитали, ръководство на външните дългове, международна подкрепа на конвертируемостта на валутата, платежен баланс и валутни резерви и други актуални проблеми.

„Как и кога българският лев може да стане конвертируем? Това бе най-интересният въпрос за нас като домакини на международния семинар „По пътя към конвертируемостта на валутите на страните от Централна и Източна Европа“. Още повече че той предизвика противоположни становища на експертите от Международния институт по приложен и системен анализ във Виена – да се приведат всички възможни аргументи за едно или друго решение, което ще бъде взето на правителствено равнище“, пише в новина от Варна от 2 октомври.

1991

На 28 януари председателят на републиката кани на среща ръководствата на политическите сили, представени в парламента, Бюрото на Великото народно събрание, членове на правителството, представители на синдикатите, както и

представителите на Международния валутен фонд, които са у нас. След срещата говорителят на президента Валентин Стоянов заявява пред журналисти, че срещата е във връзка с началото на икономическата реформа.

Провежда се дискусия, в която представителят на МВФ г-н Сингх изрично подчертава, че неговият екип е научил повече, отколкото е дал на българските си партньори. Той казва, че МВФ дава препоръките, а изпълнението и отговорността за реформата пада изцяло върху българското правителство.

Терапията на българската икономика започва. Първият най-тежък етап вероятно ще трае 3-4

Банкнота от емисия 1990 г. с номинал 50 лева. Автор на художествения проект е Димитър Тошев. В обращение е от 22 ноември 1990 г. до 31 декември 1997 г.
Изображение: архив БНБ

„И тази неделя не беше почивен ден за правителството. От сутринта в Министерския съвет започнаха разисквания, дебати и спорове по предложения и проекти за постановление и наредби в интерес на новата стопанска реформа“, съобщават на 3 февруари за БТА от пресцентъра на Министерския съвет.

По предложение за изменение на валутния режим след задълбочени дебати се приемат решения, които на практика означават край на изграта между Министерството на финансите и черния валутен пазар. Спекулантите ще бъдат доста оцетени, но да се надяваме, че няма да им е необходима социална помощ. Либерализирането на валутния режим ще доведе до откриване на сметки в чужда валута в нашите банки. Ще въведе пазарен курс за свободна продажба според търсенето и предлагането на чуждестранна валута. Всеки ще може, ако има валута, да тегли без ограничения от своя капитал, се посочва в новината от деня.

„От Швейцария тази вечер се завърна министър-председателят Димитър Попов. Той участва в срещата на световните икономически лидери, която се състоя в град Давос. Г-н Попов е имал повече от 20 срещи с президенти, министър-председатели, министри на външните работи, представители на международния делови свят“, пише БТА на 3 февруари.

В центъра на дебати в парламента на 7 февруари е проектът на бюджета на страната за 1991 година. Народните представители изслушват становищата на отделните постоянни комитети. Анализ на проекта е направен от Комисията по икономическата политика и от Бюджетната комисия.

„Според становището на Комисията по икономическата политика лихвената и валутната политика би трябвало да бъде прерогатив на Българската народна банка, а не на Министерството на финансите“, се посочва в публикацията.

На 22 февруари е съобщено, че към Българската народна банка е създадена комисия по валутния курс и управление на валутната наличност. Тя ще определя всекидневно курса на лева по предварително утвърдени от управителния съвет на БНБ принципи, ще дава разрешение за временно дневно отклонение от предварително определените открити позиции и ще определя конкретните открити позиции. Комисията ще взема решения по текущото разпределение на портфейла на активните операции на БНБ в рамките на определените от Управителния съвет цели и лимити.

През изминалата седмица БНБ е приела основни положения за организиране на междубанковия валутен пазар. Ще бъде издаден формален лиценз за извършване на всички видове валутни операции в страната и в чужбина на следните търговски банки: Българска външнотърговска банка,

Стопанска банка, БСИ „Минералбанк“, „Балканбанк“, Строителна банка, ТБ „Биохим“, ТБ „Електро-ника“, Земеделска и кооперативна банка-Пловдив, Транспортна банка-Варна, Банка за земеделски кредит и Първа частна банка. На останалите търговски банки е дадено разрешение до 31 май 1991 година да извършват валутна дейност в страната.

На 28 февруари председателят на Българската народна банка Тодор Вълчев казва на пресконференция, че левът скоро няма да стане конвертируем. Но политиката на банката е насочена към постепенно стабилизиране на лева. През последните две седмици без нито един долар резерв за интервенция във валутния пазар, а само с пазарни мерки бяха опровергани тези, които твърдяха, че курсът на долара ще стигне до 100 лева за долар. В първите дни банката е изкупувала по 2 милиона долара на ден. Сега, след като курсът е спаднал, пазарът с тази валута е намалял, защото се оказва, че и двете страни са в „изчакване“. Според г-н Вълчев сегашното равнище на долара го задоволява, но ще продължи политиката за неговото понижаване до равнището, отговарящо на покупателната сила на едната и на другата валута.

Председателят на БНБ съобщава също така, че в скоро време ще бъдат внесени във Великото народно събрание законопроекти за БНБ и за кредитирането и банковото дело. Постепенно ще се създава пазар на ценни книжа и финансова борса.

На 4 юни парламентът гласува на първо четене проект на закон за Българската народна банка. Основната негова цел е в страната да бъде изградена двустепенна банкова система с независима централна банка (Българска народна банка) и самостоятелни търговски банки и други кредитни институции за банково обслужване на икономиката и на населението.

Законът определя задачите, дейността и устройството на централната банка на България като единен емисионен център, осигуряващ стабилността на националната парична единица и функционирането на банковата система.

Досега устройството, задачите и дейността на банката са се уреждали с правилник, приет от Министерския съвет, и от нейния устав, утвърден с указ от 1956 г. на бившия президент на Народното събрание. Според преценката на специалистите тази нормативна основа не съответства на изискванията на ролята и задачите на централната банка в условията на прехода към пазарна икономика.

Българската народна банка ще поеме 50 на сто от разходите по участието на България в Международния валутен фонд и в Европейската банка за възстановяване и развитие. Останалите 50 процента ще предостави Министерството на финансите. Това

решение е взето на заседанието на Министерския съвет на 6 юни.

Разходите по заплащането на началната вноса и всички последвали задължения, както и получените дивиденди ще се поделят поравно от Министерството на финансите и БНБ. В срок от един месец банката и министерството ще сключат споразумение за уреждане на имуществените си взаимоотношения по извършените досега операции с тези две международни финансови институции.

Този вариант на разпределение на разходите за участие на България в международните финансови институции между бюджета и националната банка е предложен от проф. Тодор Вълчев

с цел да се повиши ефективността на взаимоотношенията ни с МВФ и Европейската банка.

Страната има закон за националната банка. Той е гласуван на 6 юни от депутатите във ВНС. Законът изгражда двустепенна банкова система – независима централна банка (БНБ) и самостоятелни търговски банки и други кредитни институции за банково обслужване на икономиката и населението. Банката става подотчетна на Народното събрание и е независима от указания на правителството и на други държавни органи. В съответствие с идеята за ав-

Банкнота от емисия 1991 г. с номинал 100 лева. Автор на проекта е Антоний Иванов. В обращение е от 1 ноември 1991 г. до 31 декември 1999 г. Изображение: архив БНБ

тономност се ограничава възможността банката непосредствено да предоставя заеми на кабинета. БНБ ще може да отпусна на правителството само кредити със срок за изплащане до 3 месеца.

В съответствие с новия закон Българската народна банка ще публикува в Държавен вестник състоянието на активите и пасивите си при приключване на всеки месец. Два пъти годишно тя ще представя отчет на Народното събрание.

1992

В управителните органи на банките до 5 години напред няма да могат да участват лица, работили през последните 15 години в централни, областни, окръжни ръководни организации, в градски и общински комитети на бившата комунистическа партия, на ДКМС, на Съюза на активните борци против фашизма и капитализма, на ОФ, на професионалните съюзи и на БЗНС – организации, обобщени в закона за имуществените конфискации като сателити на БКП в тоталитарното минало. Ограничението засяга още платените и доброволните сътрудници на Държавна сигурност.

Клаузата, образно казано, за „декомунизация“ на управителните банкови органи е приета на 4 март като отделен параграф след гласувания цялостно миналата седмица Закон за банките и за кредитното дело, посочва новина от деня.

Като цяло Законът за банките и кредитното дело урежда новия

статут на банките у нас.

Проектът е предварително обсъден с ръководствата на търговските банки. Българската банкова система е двустепенна – състои се от централна банка (Българската народна банка) и от универсални търговски банки. Точно тяхната специфика урежда нормативният акт. Той означава изравняване с европейските банкови стандарти.

Законът урежда и надзора върху банките. „Избран е европейският модел на надзор“, е мнението на председателя на Националната банка проф. Тодор Вълчев.

Досега влоговете в българските банки не са били застраховани от фалит. В закона се предвижда създаването на институция, която да предвижда гарантиране то на влоговете.

* * *

Нови разменни монети, които ще носят символиката на Република България, ще пусне в обращение Българската национална банка най-късно до края на септември 1992 година. Новата емисия включва разменни монети с номинална стойност 10, 20 и 50 стотинки и 1, 2, 5 и 10 лева. Те ще бъдат сечени в Българския монетен двор.

За новата политика на националната ни банка в монетосеченето говори на пресконференция на 5 март началникът на управление „Емисионно“ на БНБ г-жа Розалина Нацева. Осъществяване на такава политика се налага от редица обективни процеси. Нарастването на паричната маса изисква пускането на банкноти

и монети в обращение от по-висок номинал. Това е необходимо от гледна точка на по-икономичното издържане на паричното обращение, както и за удобство на населението, фирмите и банките. В момента обемът на паричния оборот бележи много високо покачване в сравнение с края на 1988 година. Извън касите на БНБ, т.е. в обращение, се намират девет милиарда 540 милиона лева повече.

Стремежът на ръководството на БНБ е да възстанови традицията в отпечатването на българските банкноти и на българското монетосечене. Банката ще обяви анонимен конкурс за изработването на проекти за новата емисия разменни монети.

Жълтите монети от една, две и пет стотинки емисии 1962, 1974, 1981, 1988 и 1990 година постепенно ще започнат да се изваждат от обращение. Гражданите трябва да знаят, че тези монети ще важат до 31 декември 1995 година.

Банкнотите от един, два, пет и десет лева емисии 1962 и 1974 година ще се намират в обращение като законно платежно средство до края на 1996 година, т.е. още пет години. Новите банкноти за тази година ще бъдат от 20, 50, 200 и вероятно от 500 и 1000 лева. Същевременно ще продължи сеченето на възпоминателни монети предимно на историческа и спортна тематика.

* * *

Проектът на колектива Любомир Прахов (скулптор), Петър Стойков (скулптор) и Владимир

Йосифов (график) е класиран на първо място в анонимния конкурс за нови разменни монети емисия 1992 година. Това съобщава за БТА на 10 юни пресцентърът на Българската народна банка. От представените 12 проекта второ място заема проектът на скулптора Кънчо Аврамов.

На трето място са два проекта: на Иван Тодоров (скулптор) и на колектива Георги Велев (график) и Иван Чолаков (пластик).

От 45 представени проекта в общонационалния конкурс за делови и финансов център на БНБ наградата печели арх. Любомир Кутев Панчев, пише БТА на 11 декември. Конкурсът е организиран от Съюза на архитектите в България и БНБ. Лауреатите са обявени от американския архитект Робърт Томпсън, председател на журито с международно участие. Участниците в него са отличили две равностойни разработки, но Управителният съвет на БНБ е избрал за реализация проекта на арх. Панчев.

Управителят на БНБ проф. Тодор Вълчев заявява, че на банката е необходим делови и финансов център, но строителството му ще започне след сондиране на мненията на правителството и обществеността. Той самият не е убеден, че изграждането му трябва да започне незабавно. Самата сграда ще струва около 1 милиард лева.

Определеното според градостроителния план петно е Б-194 в квартал „Б-2-2“ в центъра на столицата, т.е. ограничава се от улиците „Горг Вашингтон“, „Най-

чо Цанов“, „Княз Борис I“ и гърба на магазин „Ян Библия“.

1993

БНБ пуска в обращение от 1 юли нова емисия разменни монети с номинална стойност 10, 20 и 50 ст. и 1, 2, 5 и 10 лв., емисия 1992 г. – съобщава на пресконференция на 21 юни Розалина Нацева, началник емисионното управление на БНБ.

На лицевата страна на стотинките е изобразен „лъв от Старозагорско – XI-XII век“, а на левовите – „Магарски конник“. На гърба на новите монети е изписана годината на емисията и са изобразени слънце и риба като символ на славянското и тракийското начало на държавата.

Монетите от старите емисии ще продължават да се използват и да бъдат в обращение до 31 декември 1997 г. От тази дата до 31 декември 1999 г. те ще се приемат само в централното хранилище на БНБ. Г-жа Нацева подчертава, че не става дума за парична обмяна, а за нормално изтегляне от обращение на старата емисия.

Новите емисии на възпоменателни монети ще се продават вече по цени на дребно, близки до тези на европейските нумизматични пазари, а не по номинална стойност, съобщават още специалистите от БНБ. Първоначално цените ще бъдат единни за страната, защото все още няма формиран свободен нумизматичен пазар. Тиражът ще бъде ограничен около 50-100 хиляди за вид, който ще насити вътрешния и външния нумизматичен пазар, казва г-жа Нацева.

На 29 юли правителството одобрява графични проекти за 4 банкноти с номинална стойност от 1000, 2000, 5000 и 10 000 лв., които Българската народна банка възнамерява да пусне в обращение. Идеинографичните проекти за банкнотите са изработени от художника Кирил Гогов и са приети от художествената комисия при Българска народна банка.

Банкнотите от 1000 лева са с образа на Васил Левски, банкнотата от 2000 лева – на Никола Фичев (Колю Фичето), банкнотата от 5000 лева – на Захари Стоянов, а банкнотата от 10 000 лв. – на Владимир Димитров-Майстора.

Ръководителят на правителствения пресцентър Райчо Райков уточнява, че става въпрос само за проекти, които може да се появят на пазара най-рано след две години.

Новата банкнота с номинална стойност 500 лева влиза в обращение на 1 ноември и е законно платежно средство, съобщават на БТА от отдел „Платежни средства“ на БНБ.

Основен мотив на лицевата страна на банкнотата е портретът на българския композитор проф. Добри Христов. На обратната страна е изобразена сградата на Варненската опера. Парите са с преобладаващ зелен цвят, с нюанси от розово, виолетово, синьо и бежово. Банкнотите притежават всички необходими защитни елементи. Релефните знаци – два

триъгълника и квадрат, са в помощ на хората с увредено зрение.

1994

Създава се Комитет по провеждане на паричната политика. Неговата задача е да осъществява оперативен контрол и координация при провеждането на утвърдената от Управителния и Пленарния съвет на БНБ парична политика, както и да формира предложения пред ръководството на БНБ за паричната политика в краткосрочна и средносрочна перспектива. Това решение е взето от Управителния съвет на БНБ на 26 септември. Функциите на комитета са да определя годишните и тримесечните ориентири за ръста на паричното предлагане и резервните пари, въз основа на което се формира паричната политика по месеци, седмици и дни, и да координира провеждането на паричната политика на левовия и валутния пазар. Разработените от комитета годишни и тримесечни цели и подцели на паричната политика се обсъждат и утвърждават от УС на БНБ.

Комитетът по провеждане на паричната политика включва управителя на БНБ проф. Т. Вълчев, подуправителя г-н Л. Филипов и началниците на управления „Икономически и паричен анализ“, „Левови операции“, „Валутни операции“, „Държавни кредити“ и „Емисионно“.

Сребърна монета ЕКЮ с изображение на астрономическата обсерватория на връх Рожен, посветена на асоции-

Банкнота от емисия 1992 г. с номинал 200 лева. Автор на художествения проект е Антоний Иванов. В обращение е от 1 ноември 1992 г. до 31 декември 1999 г. Изображение: архив БНБ

рането на България в Европейската общност, ще бъде сечена през следващата година. Заедно с още три други възпоменателни монети тя е включена в утвърдената на

заседанието на 29 септември на Управителния съвет на БНБ тематична програма на Художествения съвет.

Монета от емисия 1992 г. с номинална стойност 10 лева. Автори на художествения проект са Любомир Прахов, Петър Стойков и Владимир Йосифов. Изображение: архив БНБ

Българската народна банка пуска в обращение от 1 ноември банкнота с номинал 1000 лева, емисия 1994 г., съобщава на пресконференция Розалина Нацева, ръководител на управление „Емисионно“ на централната банка.

На лицевата страна на банкнотата е образът на Васил Левски. За основа на гравюрата е използвана фотографията, направена от неговия съратник Георги Данчов. Той е автор и на изобразената в средната част на лицевата страна на банкнотата литография „Свободна България“. Образът на лъва от печата на Българския централен революционен комитет, с който си е служил Апостола, е изобразен също на лицевата страна. На обратната страна на банкнотата е изобразен паметникът на Васил Левски в столицата. Вдясно от него е отпечатано факсимиле на собственоръчно написаната и подписана от Апостола клетва на фона на евангелие, кръст, кама и револвер. Банкнотата е с формат 149 на 74 мм. Отпечатана е в преобладаващ масленозелен цвят. Автор на художествения проект е Кирил Гогов.

Новата банкнота е с подобро качество по отношение на защитата ѝ от фалшифициране, подчертава г-жа Нацева.

За претопяване в доменните пещи от април досега Пловдивският клон на БНБ е изпратил 13 700 чувала с нагупчени банк-

ноти, пише в новина от 14 ноември. 137 т тежат те, 7 т са монетите от 1, 2 и 5 стотинки. Милиард и половина лева е приблизителната им обща стойност. Банкнотите до 10 лева и старите от 20 и 50 лева са били законно платежно средство съответно до 31 декември 1996 г. и до 31 декември 1997 г. въпреки предсрочното им изтегляне.

От 21 декември БНБ пуска в обращение новата банкнота с номинал 2000 лева. Тя е от серията банкноти, продължаваща с номинал 5 и 10 хиляди лева. Те вече са поръчани в Мюнхен и ще изместят постепенно от паричния оборот по-дребните книжни пари. Пускането на банкнотата с лика на Кольо Фичето е планирано за 21 декември и не е продиктувано от пореден скок в обезценяването на лева, казва при представянето на банкнотата шефката на управление „Емисионно“ в БНБ Розалина Нацева. „По план банкнотата от 5000 лева трябва да излезе на пазара през октомври. Ще я пуснем по-рано само ако плановете ни за инфлация в границите 45-50 на сто годишно се провалят“, допълва още тя. По гумите ѝ увеличеният от инфлацията паричен оборот поема веднага по-високите номинали.

Новото в банкнотата от 2000 лева е защитата ѝ от фалшификации чрез холограмна антикопирна ивица с метална нишка, която променя вида си в зависимост от светлината. Блясъкът не може да се възпроизвежда от копирните апарати

засега, подчертава Розалина Нацева.

Автор на художествения проект на банкнотата е Кирил Гогов. На лицевата ѝ страна е разположен портретът на Никола Фичев на фона на построени от него сгради. На обратната страна са изобразени част от църквата „Св. Троица“ и мостът на река Янтра при Бяла.

Завърши проучването си на неголяма група измерителни уреди от Средновековието н.с. Стоян Витлянов от шуменския филиал към Археологическия институт на БАН, пише в новина от 31 декември. Уредите са открити от него при разкопки във вътрешния град на Велики Преслав и са от двата вида – с блюда и с лостов механизъм. Използвани са при теглене и продажба на стока. Датирани са към IX-X век.

Интерес представлява прецизната везна, която спред проучвателя служела за проверка на теглото на златните и сребърните монети. Имала е две рамена и гнезда за монети с различна големина и тежина. При изтеглянето им, ако не са били стандартни, те изпадали от гнездата си. Археологът твърди, че везната някога е била собственост на богат преславски сарафин или търговец. По земния пласт, в който е намерена, се определя и времето ѝ – XII-XIII век.

1995

В края на март с Розалина Нацева, член на УС на БНБ и началник управление „Емисионно“,

разговаря репортерът на БТА Елена Монева. На въпроса на какъв етап е работата по новите банкноти от 5000 и 10 000 лева и кои фактори ще бъдат определящи за пускането им в обращение, Нацева казва: „Инфлацията през 1993 и особено през 1994 г., както и изненадите, които този преходен период поднесе на всички ексоциалистически страни, накараха централната банка да вземе съответните мерки и да отговори на новите потребности на паричния оборот. Ето защо в средата на 1993 г. УС на БНБ взе решение, с което възложи на управление „Емисионно“ да пристъпи към проектиране на банкноти с по-висок номинал – 1000, 2000, 5000 и 10 000 лева. Управлението ускори работата по банкнотите от 1000 и 2000 лв. и те вече са в обращение.

Сегашните прогнози показват намаляване темповете на инфлацията, която след две-три години ще достигне границите от 10-25 процента годишно. Искаме се да вярвам, че тази прогноза ще се оправдае и няма да се наложи скоро пускането на банкноти с много по-високи номинали. Въпреки това БНБ има готовност в зависимост от развитието на инфлацията и потребността на оборота да пусне в обращение и банкноти от 5000 и 10 000 лв. Централната банка винаги ще се старее да спазва изискването да поддържа оптимален купюрен строеж, което означава, че при ръст на цените и заплатите своевременно ще реагира.“

Според нея потребността на България от банкноти и моне-

ти е сходна с потребността на Австрия. Годишното потребление на банкноти в страната е между 120 и 150 млн. броя. „Това означава, че всяка година с такъв брой банкноти се подменят старите негодни банкноти и се запълва прирастът на парите в обращение. Освен банкнотите в България годишно се подменят също около 100-120 млн. монети“, казва Нацева. Тя коментира и че вече се работи по развитие на системата за разплащане по безналичен начин с населението – първоначално чрез дебитни, а в перспектива и чрез кредитни карти. „Вече е изградено самостоятелно предприятие, наречено „Борика“, което произвежда разплащателни карти по установен стандарт. В рамките на съвместна програма на БНБ и някои големи търговски банки първите, които ще въведат разплащане с дебитни карти, са Обединена българска банка, Държавна спестовна каса и Пощенска банка“, допълва тя.

Законопроектът за изменения на Закона за БНБ да влезе на първо четене в пленарната зала, решават на съвместно заседание на 22 декември депутатите от Икономическата комисия и Комисията по бюджет и финанси. Предложението е гласувано от народните представители от ПГДА и от СДС, на заседанието присъства и управителят на БНБ проф. Тодор Вълчев.

Екипността е основният принцип на предложените в проекта изменения на Закона за

централната банка. Според него при подаване на оставка от управителя или при прекратяване на мандата му всички останали членове на Управителния съвет също напускат.

Да се съобразят предложените промени с международната практика, заявява на заседанието проф. Тодор Вълчев. Той поддържа поисканото от него право на отлагателно вето за управителя на БНБ. Никъде по света го няма това, ако управителят подаде оставка, и останалите членове на УС да направят същото, казва още проф. Вълчев.

1996

На 11 януари управителят на БНБ Тодор Вълчев присъства на съвместно заседание на Икономическата и Бюджетната комисия заедно с екип от юристи поради обсъждане на внесенения втори законопроект за изменение на Закона за БНБ от Нора Ананиева. 17 нормативни акта от банковото законодателство на САЩ, Белгия, Франция, Германия, Австрия и Турция представя проф. Вълчев, настоявайки проблемът с мандатността да се изясни възможно най-скоро.

Екипността е неприложима по отношение на Управителния съвет на централната банка, заявява при представяне на законопроекта г-жа Ананиева. Принципът на екипността – заедно с управителя да си отиват и подуправителите, е заложен в обсъдения преди Нова година първи законопроект за изменение на Закона за БНБ.

На 16 януари Пленарният съвет на БНБ завършва обсъждането на доклада за паричната политика, подготвен от шефа на управление „Икономически и паричен анализ“ Здравко Балъзов.

В новината от деня се посочва, че левовата рестрикция ще се използва за възпиране на резки скокове на щатската валута, както става през тази седмица. Този подход според шефа на БНБ има ефект.

Схващането за пълзяща обезценка и свободно плаващ курс е срещнало две противоположни становища. Според управителя този въпрос се нуждае от по-гетайлно обсъждане. Промяната на валутния режим може да стане само при определени предпоставки, които са възможни най-рано през пролетта, казва Тодор Вълчев. Тогава ще бъде ясно, че споразумение с МВФ може да се постигне. Предлагането на валута на пазара ще нарасне, а търсенето ще спадне поради отпадането на нуждата от валута за енергия. Ако през пролетта се засилят валутните постъпления

от износ и инвестиции, тогава може да се постави за обсъждане въвеждането на пълзяща обезценка на лева, коментира шефът на централната банка.

Фиксиран курс въобще не се обсъжда. Проф. Иван Ангелов определя тази възможност като абсурд.

* * *

Народните представители гласуват на 14 март на първо четене внесените от председателя на ПГДА Красимир Премянов и от заместник-председателката на парламента Нора Ананиева законопроекти за изменение и допълнение на Закона за Българската народна банка. Двата проекта да бъдат обединени при второто четене, решава парламентът.

Управлението и ръководството на БНБ да се осъществява екипно от управител, Управителен съвет и Пленарен съвет, се предлага в проекта на Красимир Премянов. При изтичане или предсрочно прекратяване на

мандата на управителя на БНБ да изтичат или да се прекратяват мандатите на подуправителите и на останалите членове на УС предвиждат текстовете на председателя на ПГДА.

В проекта на Нора Ананиева се предлага управителят на банката да не може да бъде избран за повече от два мандата; мандатът на ръководството на банката да е 5-годишен, като началото на първия редовен мандат започва да тече от датата на влизането в сила на Закона за БНБ.

Целта на внесените проектозаконови е да изведат докрай принципа на екипност в ръководството на БНБ, да се установи по-голяма сигурност, стабилност, непрекъснатост и приемственост в централната банка.

* * *

На 9 май Управителният съвет на БНБ повишава рязко основния лихвен процент, лихвата по разплащателните сметки и минималните задължителни резерви на банките, след като валутният пазар определя фиксинг на долара с цели 10 пункта над нивото му от предходния ден.

Основният лихвен процент скача с нови 41 пункта на 108 на сто годишно от утре, съобщават от БНБ. Средствата на търговските банки по сметките им в БНБ ще се олихвяват с 20 на сто годишно вместо с досегашните 14 на сто. От 8,5 на 10 на сто се покачва и размерът на минималните задължителни резерви на банките. Този размер се отнася за регулацията на балансите за май, която е с дата 15 юни.

София, 28 октомври 1994 г. Българската народна банка представя пред журналисти нова банкнота от 1000 лева с лика на Васил Левски.

Снимка: Евелина Андреева, БТА

Днес централната банка не е продавала долари, казва шефът на „Валутни операции“ Стоян Шукеров. На междубанковия пазар сделките са били до нива 140 лева за долар.

Ако продължи декапитализацията на банките, БНБ ще продължи да взема крайни мерки, уверява г-н Филипов. Рекапитализацията на банковата система обаче зависи от външното финансиране.

Доскоро смятах, че имаме 70 на сто шанс да сключим споразумението с МВФ, но днес увереността ми вече е 90 на сто, казва г-н Филипов, без да коментира в подробности първата си среща с ръководителката на мисията на фонда Ан Макгърк, състояла се рано през деня.

От понеделник централната банка пуска в обращение новата банкнота с номинал 5000 лева, съобщава на пресконференция на 14 юни членът на Управителния съвет на БНБ Розалина Нацева.

От едната страна е изобразен портрет на Захари Стоянов, а от другата – паметникът на Съединението в Пловдив и възванието на комитета от 1885 г.

Банкнотата притежава всички защити като тази с номинал 2000 лв., като за първи път има и противоконферен ефект. Тя е отпечатана в Лайпциг, Германия, в печатницата на централната банка на бившата ГДР. Автор на художествения проект е Кирил Гогов.

Подготовката за пускане на банкноти с по-голям номинал е от 1993 г. и сега смятаме, че е дошъл моментът за поява на пазар

на нова, казва г-жа Нацева. Тя уточнява, че пускането на новата банкнота с по-висок номинал в обращение следва вече увеличен паричен оборот, а не тя е причината за създаване на инфлация.

С 25.6 милиарда лева е увеличената парична маса в обращение, сравнено със същото време на миналата година, съобщава Розалина Нацева. Към вчерашна дата парите в обращение са били 72.5 милиарда лева. Това затруднява тези, които боравят с българска валута, и принуждава БНБ да пуска повече купюри с нисък номинал, обяснява причината за появата на 5000-те лева г-жа Нацева. Според нея новата банкнота ще покрие инфлацията до края на 1997 г.

Печатницата на БНБ за ценни книжа и пари може да започне да работи към края на следващата година, става ясно на пресконференцията. В началото на 1997 г. ще бъдат внесени машините за банкноти, пробите ще са към средата на годината и ако всичко мине добре, в края ѝ ще се появят първите пари, печатани в България, научават журналистите.

Централната банка ще ограничи обема на свободните левове, с които може да се излиза на валутния пазар. Това е едно от решенията на продължилото два дни заседание на Управителния съвет на БНБ, пише в новина от 22 ноември.

В официалното съобщение на банката е посочено ограничаване на ликвидността в банковата система и извън нея.

От пресслужбата отказват да конкретизират какви са мерките, които БНБ ще предприеме в близките дни, с обяснение, че така въздействието им върху пазара ще бъде по-силно.

Централната банка е постигнала „сжентълменско споразумение“ с търговските банки, които формират валутния пазар, да бъде спряно рязкото обезценяване на националната парична единица. Търговските банки ще се стремят да не купуват повече валута, отколкото е необходимо за покриване на текущите сметки, пояснява banker след сутрешните срещи в БНБ. Въпросът сега не опира до търговските банки, а до един неуправляем субект, какъвто е населението, заявява по повод споразумението проф. Георги Петров след заседанието на пленарния съвет на БНБ, на което е приет одиторският доклад на „Делойт и Туш“.

Покачването на курса не е спекулативно според Георги Петров, а е резултат от всички известни фактори, които действат върху ситуацията на пазара. Това е начало на хиперинфлация, твърди професорът макроикономист.

Пред останалите членове на пленарния съвет той е предложил още следващата седмица правителството и централната банка да се договорят с политическите сили и да вземат решение за незабавно въвеждане на валутен борд от 1 декември. Това трябва да стане сега, а не по-късно, смята професорът.

При подобно решение международните финансови институции ще окажат нужната подкрепа, а когато влязат в сила правилата на валутния борд, паника-

та ще спре, защото механизъмът на тази мярка изключва промяна на курса и покачване на цените, обяснява проф. Георги Петров. Доверието ще се възстанови поради неограничената обмяна на левове срещу валута, допълва той.

1997

На заседание на Съвета за финансова стабилизация на 3 май са разисквани възможните варианти за обвързване на българския лев към определена валута след въвеждането на валутен борд: към щатския долар, към германската марка или към швейцарския франк. „Основният въпрос е предварителната ни подготовка и аргументацията ни пред международните финансови институции“, смята премиерът Софийски. Той е категоричен, че каквито и валутни спестявания да имат гражданите, те ще бъдат гарантирани. Съветът е обсъдил и лихвените проценти, съобщават на БТА от правителствения пресцентър.

От 8 май влиза в обращение нова банкнота с номинал 50 хиляди лева, е съобщено на пресконференция в БНБ на 5 май. Шефката на управление „Емисионно“ в централната банка Розалина Нацева обяснява пускането на номинал 50 хиляди лева с резкия скок в девалвацията на лева през последните месеци. Само през април централната банка е пуснала нови 114 милиарда лева в обращение. За сравнение – през целия период от паричната реформа през 1962 г. до края на 1996 г.

прирастът на паричния оборот е 138 милиарда лева.

При нарастване на цените от 31 март 1996 г. до 31 март 1997 г. 21 пъти, и за същия период на валутния курс 20 пъти, парите в обращение са се увеличили само 5 пъти, е другият пример, приведен от г-жа Нацева.

Ако служебният кабинет не беше реагирал веднага с експедитивно решение по нашето писмо, имаше опасност БНБ да прекрати нормалното обслужване на паричния оборот, казва шефката на управление „Емисионно“. Тя сравнява кризата за банкноти в края на април с периода май-юни-юли през 1989 г. (тезленето на пари по време на „екскурзиите“) и с периода през 1991 г., когато се освободиха цените.

Новата банкнота от 50 хиляди лева спазва традицията да носи ликовете на видни дейци на нашето просвещение – на лицевата страна са разположени скулптурните фигури на братята Кирил и Методий. На обратната страна на банкнотата са изобразени архитектурни паметници от древните столици. Банкнотата е с формат 120 на 66 милиметра и основните елементи са оцветени в сиво на фона на виолетови, зелени и жълти орнаменти.

Най-характерният белег е защитната холограмна ивица против копиране. Освен нея има и други защитни знаци – воден знак, осигурителна нишка, въградена в хартията, антикопирен елемент, въграден микротекст, както и релефно изобразен знак за слепи граждани.

Целта на сегашната мисия на МВФ е да окаже техническа помощ на БНБ по изпълнението на параметрите от програмата, договорена между българското правителство и фонда. Това казва на 5 май при пристигането си в София Чарлз Инок, директор на отдела „Преглед върху монетарната и финансовата политика“ в МВФ. По негова информация прегледът по изпълнението на самата програма ще бъде извършен от мисията на Ан Макгърк, която пристига следващата седмица.

Техническата мисия на г-н Инок ще обсъди с правителството и подготвените изменения в основните закони, свързани с въвеждането на валутния борд. Това са законите за БНБ, банките и кредитното дело и банковите фалити, казва г-н Инок. Според него цялата процедура по обявяването на дадена банка в несъстоятелност трябва да се извършва съвместно от БНБ и съда. Тогава работата ще е най-ефективна, смята г-н Инок. Главното, което трябва да се направи в банковата сфера преди въвеждането на борда, е да се засили надзорът, смята той.

На 12 май министър-председателят Стефан Софийски и министрите от икономическия му екип представят пред депутатите от Икономическата и от Бюджетната комисия в парламента нормативните документи, с които ще бъде въведен паричен съвет.

Законодателните промени са подготвени и съгласувани с експертите на МВФ, остава да

уточним кой ще ги внесе в парламента – служебният кабинет, депутати или бъдещото правителство, отбелязва премиерът.

С гласуване депутатите се произнасят законопроектите да бъдат внесени от служебния кабинет във възможно най-кратък срок. Това мнение е изразено неколkokратно в хода на дискусиата, като мотивът е, че той трябва да отчете конкретни резултати от прилагането им до края на юни, когато ще се докладва по подписаното споразумение с МВФ. Тази позиция защитава Муравей Радев от ПГ на СДС.

По какъв курс и за колко време ще обвържем лева с избраната резервна валута; по какъв начин ще правим промени – е въпросът на депутата Атанас Папаризов. Красимир Ангарски обяснява, че специален текст в закона предвижда след две години, когато германската марка влезе във валутния съюз, левът автоматически да се върже с европейската валута.

На 15 май американският финансист проф. Стив Ханке пристига в София. Той е известен като „бащата на валутния борд“ и е почетен съветник на президента Петър Стоянов.

Тук в София винаги има много слухове, отговаря Стив Ханке на въпрос дали ще стане чуждестранен консултант на валутния борд. Той не потвърждава, но и не отрича да е бил канен за участие в борда.

Не съм изненадан, че инфлацията в България пада. Тя ще продължи да пада и след въвеждането на борда, както ще пада и лихвеният процент, казва Стив Ханке. Според него и доларът, и германската марка са добри валути, но ако левът бъде вързан към американските пари, „ще бъде по-лесно от чисто практическа гледна точка, тъй като българите го ползват повече и са свикнали с него“.

Правителството е договорило с мисията на Международния валутен фонд бюджетен дефицит 6,2 на сто от brutния вътрешен продукт (БВП), съобщава финансовият министър Муравей Радев на съвместна пресконференция с Ан Макгърк на 3 юни.

София, 5 май 1997 г. В БНБ е представена нова банкнота от 50 000 лева, която влиза в обращение от 8 май.
Снимка: Руслан ДонеВ, БТА

Ан Макгърк изразява задоволство от работата с кабинета. Актуализиран е само бюджетът, останалите части от споразумението се запазват. Докладът на мисията може да влезе на заседание на борда на МВФ след месец. Дотогава е необходимо да бъдат приети бюджетът и законите за БНБ и банките, да се сключи договор за управлението на ТБ „Биохим“ и да се изпълняват програмите за изолация и ликвидация на губещите предприятия, а също и програмата за приватизация.

На 4 юни депутатите решават германската марка да е резервната валута, към която ще се „върже“ българският лев в условията на валутен борд. Със 134

гласа „за“, 7 „против“ и 4 „въздържал се“ парламентът определя и фиксинга, който е 1000 лева за марка. Решенията са взети при обсъждането на второ четене на законопроекта за БНБ, който въвежда принципите на паричен съвет в България.

Официалният валутен курс на лева към еврото се определя чрез умножаване на фиксирания курс по официалния курс, по който марката се е конвертирала към еврото, предвижда законът. В него е посочено и условието за това: когато законно платено средство във Федерална република Германия стане евро-то (общата валута на ЕС).

На 5 юни депутатите приемат изцяло новия Закон за БНБ, който въвежда принципите на валутен борд в България. Законът влиза в сила в деня на обнародването му в Държавен вестник. Текстове-те, регламентиращи връзването на лева към германската марка и фиксинга от 1000 лева за марка, са в сила от 1 юли т.г.

С помощта на Международния валутен фонд реформите в България със сигурност ще тръгнат по-бързо напред, те и без това се движат със засилен темп в момента. Това е впечатлението на изпълнителния директор на фонда Йоханес де Бофор Вейнхолдс от срещите му в България и той го изразява на 10 юни при президента Петър Стоянов.

Бъдещето на структурната реформа и макроикономическа-

та стабилизация в България бяха темите на разговора ми с президента, заявява пред журналисти г-н Вейнхолдс след срещата си на „Дондуков“ 2. Специфичните проблеми в икономиката на България не били засегнати, понеже г-н Вейнхолдс смята, че подробностите са по-скоро работа на изпълнителната власт, а не на държавния глава.

Г-н Вейнхолдс е на посещение у нас във връзка с предстоящия нов кръг преговори на България с МВФ. Той е докладчик и наблюдател от страна на фонда за нашата страна и за Кралство Холандия.

Най-важният въпрос сега, при въвеждане на борда, е дали българският бизнес, българската икономика и българският потребител ще се приспособят към новите условия. Това казва на 20 юни пред журналисти в Народното събрание министър-председателят Иван Костов. Според него валутният борд няма да се провали, ако има достатъчно инициативни хора, които осмислят правилно новите условия и започнат много бързо да инвестират. Валутният борд, от една страна, е лишение, а от друга – възможности. Вярвам, че има такива щастливци, които ще съумеят да извадят сега всичко от възможностите, които предлага бордът, отбелязва г-н Костов.

В специално обръщение по повод влизането на България във валутен борд президентът Пе-

тър Стоянов призовава да работим за успеха му, защото от това зависи успехът на всеки от нас, посочва новина от 30 юни.

Необходими са обществена активност, инициативност и предприемчивост, за да се събуди българският инат за работа, която да бъде най-важният коректив на дейността на правителството, отбелязва държавният глава.

Късно е да говорим абстрактно за валутния борд и е глупаво да се делим на хора „за“ и „против“ него, посочва президентът. Това по негово мнение е непродуктивно, защото отново ще пропиеем така нужната ни човешка енергия.

Валутният борд е нашата обща национална отговорност пред предизвикателствата на идващия век, подчертава Петър Стоянов.

С въвеждането на валутен борд в България от 1 юли в страната ще бъде установена сериозна финансова дисциплина и сигурност, заявява на 1 юли пред журналисти управителят на Българска народна банка Светослав Гаврийски. Според него бордът започва официалното си действие без сътресения и паника сред българските граждани.

БНБ е готова за работа в условия на валутен борд, заявява управителят на БНБ. Според него централната банка разполага с 2,5 милиарда марки, а търговските банки – с над 1,5 милиарда марки. Левовата парична маса в обращение е много под левовия еквивалент на над 4 милиарда

марки и няма никаква възможност търсенето на германска валута да превиши предлагането ѝ, подчертава Светослав Гаврийски.

Състоянието на валутните резерви е на най-високото си равнище през последните няколко години, подчертава г-н Гаврийски.

Валутният борд е законодателен факт от 1 юли, но на практика е в действие през последните три месеца, заявява финансовият министър Муравей Радев. Според него успешното действие на борда зависи от отношенията на българското правителство с международните финансови институции, от скоростта на провеждане на реформите и от изпълнението на макрорамката на бюджета за 1997 г.

Около 50 милиарда долара ще струва превръщането на всички европейски валути в единната валута евро, е съобщено на семинара „Интернет и съвременните финанси“ на 2 юли. Средно по 1 милиард долара ще бъдат разходите на всяка отделна държава.

Комисионите от обменянето на различните валути ще изчезнат и европейските банки ще се изправят пред общия проблем как да намалят разходите си, за да компенсират загубите, казва консултантът по електронно банкиране в корпорацията Ай Би Ем Крис Фрост. Според него тази необходимост ще тласне банките към заместване на картовото разплащане с компютърно.

Сега в Западна Европа около 30 на сто от банковите дела се въртят по телефона, посочва г-н

Фрост. За да се насочат към използване на компютрите, които осигуряват конфиденциалност в по-висока степен, едните клиенти ще бъдат мотивирани от стремежа си към подобряване на качеството на услугите, а масовите клиенти – от намаляване на разходите, сочи изследване на Ай Би Ем.

Изпълнителният директор на „Банксервиз“ Любомир Цеков представя три платежни продукта по интернет на фирмите „Сайбъркеш“, „Дигжикеш“ и „Чек фри“, общото при които са електронните сметки, откривани за потребители и доставчици в обслужващите банки.

За да се въведе електронното разплащане и у нас, ще бъде необходимо изготвянето на наредба, която да определи кръга от лица, които ще имат право да емитират електронни пари, обясняват от БНБ пред участниците в семинара.

1998

На 26 февруари започва работа цехът за книжни пари в новата печатница за банкноти на БНБ.

Първата поръчка от 1000-левови банкноти вече се изпълнява, съобщава управителят на БНБ Светослав Гаврийски. Тя ще бъде готова до края на април, след което започва печатането на други номинали. До края на тази година всички български банкноти ще се печатат у нас.

Годишното потребление на страната е около 150 млн. купюра, казва шефът на емисионното управление Мартин Заимов. Печатницата има възможност да получава поръчки и от чужбина,

а в перспектива да произвежда и евробанкноти.

БНБ ще обяви международен конкурс за доставчик на хартия за банкноти. Засега хартията и мастилата се доставят от Германия. Технологията за отпечатването е на швейцарската фирма „Де ла Рю Джори“. 90 на сто от печатниците за пари в света използват този метод.

От 1 януари 1999 г. българският лев се фиксира към общоевропейската валута евро. То ще стане платежна единица у нас едва след като България стане пълноправен член на Евросъюза. Това съобщава на пресконференция на 25 май управителят на Българска народна банка Светослав Гаврийски.

Курсовете на 11 валути на европейски държави ще бъдат фиксирани към еврото от 1 януари 1999 г. От 2002 г. ще се появят банкноти и монети евро, които за 6 месеца трябва да изместят националните валути.

Курсът на еврото ще бъде около 1,11 долара. Тъй като германската марка ще се фиксира към еврото, обвързването на лева ще стане автоматично. Промени в равнището на фиксиране или в дейността на валутния борд няма да има, категоричен е Светослав Гаврийски. Според него хората няма да усетят промяната.

Въвеждането на новата европейска парична единица евро от 1 януари 1999 година няма да повлияе отрицателно на бъл-

гарската икономика, нито ще доведе до обезценяване на лева. Това е мнението както на Европейската комисия, така и на Българската народна банка, изразено на 4 юни на семинар, посветен на европейския валутен съюз и последиците му за България.

Курсът на лева към еврото ще се определи, като се умножи сегашният курс от 1000 лв. за марка по курса на германската валута към еврото, обяснява Здравко Балъзов, началник на отдел „Статистика и оперативен анализ“ в БНБ.

Очаква се почти сигурно съотношението евро-марка да бъде 1:199, съобщава Питър Бекс, началник на отдел „Международни аспекти на европейския валутен съюз“ в Генерална дирекция 2 на Европейската комисия.

Ще се наложи вероятно за по-голямо улеснение курсът на лева към еврото да се закръгли например на 2000 лв. за евро, е мнението на г-н Балъзов. По този начин според него ще има съвсем малко обезценка на националната валута от около 1-2 на сто, което обаче не е значително. Затова би било добре курсът на лева към еврото да се запише в закона за БНБ.

Преминаването към еврото не значи, че валутния борд у нас ще отпадне, подчертава bankerът. От началото на следващата година европейската парична единица ще стане резервна валута за българския лев. Това ще изисква промени в някои нормативни уредби, а също и широка разяснителна кампания сред банките и населението.

Въвеждането на еврото ще има най-малко отражение върху

населението, смята г-н Балъзов. Предвиден е тригодишен преходен период до 2002 година, през който хората сами ще решават дали да боравят с еврото, обяснява г-н Бекс.

Според него Европейската комисия е категорична, че България е постигнала добри икономически резултати през последната година и през 1998-а може да се очаква икономически растеж. Все още обаче е рано да се каже кога страната ще изпълни Маастрихтските критерии за европейския валутен съюз, смята г-н Бекс. Според него основна слабост в момента е финансовата система на страната, което се доказва от лихвените равнища. Българските банки все още не са в състояние, нито желаят да кредитират реалния сектор, допълва г-н Бекс

Три нули се премахват от сегашните български пари от 1 юли 1999 година. Това решава на 6 август Съветът по валутна политика към правителството.

От тази дата 1 лев ще бъде равен на една германска марка, съобщава управителят на БНБ Светослав Гаврийски. Обмяната ще стане постепенно в срок от половин година. Централната банка ще подготви и оповести график, по който ще става това. През преходния период паралелно в обращение ще се намират старите и новите пари. После – в продължение на няколко години, сегашните левове ще се обменят на гише в банките без ограничения.

Обмяната на парите е техническа операция и няма да оцети никого, казва г-н Гаврийски. Няма да има ограничения нито за вложителите в търговските банки, нито при обмяната в брой, появява той.

Целта на деноминацията е да се улеснят разплащанията и да се повиши удобството при използването на българския лев. С премахването на нулите ще се намалят и разходите на БНБ и търговските банки за броене, транспортиране и обслужване на обращение. Предстои да се обмисли за кои номинали ще има банкноти, а за кои – монети, казва г-н Гаврийски. Със сигурност обаче ще има стотинки.

Решението е съгласувано с Международния валутен фонд и Световната банка още на срещата в Сандански, информира министър-председателят Иван Костов. Деноминацията символизира здравия български лев и здравината на финансовата система на страната, казва г-н Костов. Според него тя ще намали и разходите за бюджетните организации и фирмите. Българските граждани ще имат достатъчно време да свикнат с новите пари, уверява премиерът.

Решението е продиктувано от стабилизацията на българската икономика през последната година и от принципното споразумение с МВФ за следващите три години, добавя г-н Гаврийски.

От средата на следващата година българската национална валута – левът, ще отслабне с три нули и ще се приравни към

БНБ пуска в обращение от 13 февруари 1998 г. възпоменателна монета „100 години БТА“. Медно-никеловата монета е с номинална стойност 1000 лв., тежи 11 грама, а диаметърът ѝ е 30 мм. Изработена е в Българския монетен двор в тираж 20 хиляди броя. Снимка: Благой Кирилов, БТА

германската марка. Левът ще остане лев, но ще имаме и стотинки, уверява управителят на Българска народна банка Светослав Гаврийски, посочва новина от бавгуст.

Левът (както в края на XIX век се е произнасяла думата „лѡв“), с подразделението си „стотинка“ (заимстван от френското „сантим“) е приет за национална парична единица на нова България със Закона за праворязане на монети, гласуван от Народното събрание на 27 май 1880 г. „Ако зедем думата „лев“, това ще бъде чест за народа ни, ако употреби историческото си название, което има тоже на герба си“, е казал при тогавашните дебати народният представител Йосиф Ковачев. Това е записано в монографията „История на Българската народна банка и банковото дело в България“ на Никола Лазаров.

Първите известни монети с изображение на лъв са сечените от българския цар Иван Шишман в края на XIV век. Названието „лев“ за монети се появява

по българските земи през турското робство. За това свидетелстват текстове от старопечатни книги и ръкописи, съхранявани днес в Народната библиотека. При избора на името на новата парична единица е натяжал и фактът, че образът на лъва е вековен символ на българската държавност.

Известни са изображения на лъв, възвеличаващи български владетели, още от IX век.

Дебатирайки по закона за праворязане на монети преди 118 години, българските народни избраници не са били напълно наясно по въпроса за названието на бъдещите български пари. Едни, между които и Петко Каравелов, са били безразлични, други като Стамболов са настоявали за „франк“. Думата „стотинка“ пак е звучала смешно на повечето от депутатите. След разгорещени дебати и по настояване на поета Петко Славейков депутатите спират избора си върху името „лев“ според монографията.

Периодът от 1944 до 1989 г. е най-слабо проученият в 120-годишната история на Българската народна банка. В банката подготвят многотомно издание на историята на финансовата институция, която ще включва хронологията на институционалното ѝ изграждане, архивни документи и коментар за икономическия им контекст. Това е част от програмата за честване на 120-годишнината на БНБ, което предстои на 24-25 януари 1999 г., съобщава на 19 ноември на пресконференция подуправителят на БНБ Валентин Цветанов. Първите два тома ще включват изследване на периода до 1914 г.

Изложби на български банкноти и монети, архивни документи и картини от фондовете на банката са част от подготвяните прояви. Международна конференция с участието на управители и подуправители на централни банки от целия свят ще обсъжда „изкуството на централното банкиране“, както се изразява чле-

ният на Управителния съвет на БНБ проф. Гарабег Минасян.

На 19 ноември в централната банка е представена страницата на БНБ в интернет. Рубриките ѝ представят националната парична единица, банковата система, статистическата информация на БНБ, правната рамка. По интернет ще научаваме как ще изглеждат новите български банкноти и монети след деноминацията на лева през юли 1999 г., обещава г-н Цветанов. Ще се дава информация и за свободните работни места в централната банка.

След деноминацията от първи юли 1999 година вероятният курс на лева спрямо еврото ще бъде приблизително един лев и деветдесет и няколко стотинки за евро или приблизително две към едно. Това казва пред журналисти на 3 декември премиерът Иван Костов, след като подписва одобрения в понеделник от правителството Законопроект за деноминацията на лева.

Според него деноминацията ще бъде техническа операция, която има за цел да възстанови окончателно доверието към българския лев.

Със законопроекта за деноминацията на лева и за изменение в мащабите на цените предлагаме от 1 юли 1999 година стойността на българския лев и мащабът на цените да се

намалят 1000 пъти, казва министър-председателят Иван Костов при подписването на проекта. От българските пари ще отпадат трите излишни инфлационни нули. Тази стъпка стана възможна след постигането на финансова стабилизация в страната, след като инфлацията бе овладяна, а инвестиционният хоризонт – изместен от няколко седмици до няколко години.

Махането на трите нули от българския лев има чисто технически характер и не засяга покупателната способност на населението. В замяна на това гражданите ще бъдат улеснени в ежедневието си.

Деноминацията цели да се работи с мащаби, с които хората са свикнали, казва още министър-председателят. Освен това с мащаби, които ще бъдат характерни за Европейския съюз от 1 януари следващата година след въвеждането на еврото. Като предварителна оценка премиерът Костов посочва, че вероятният курс на българския лев на 1 юли спрямо еврото ще бъде около един лев и деветдесет и няколко стотинки за едно евро, което е приблизително 2:1. Ще бъде много лесно за всички да минават от едната система в другата. Това не е без значение за България, която върви към Европейския съюз.

Деноминацията е акт, който погребва инфлационните очаквания. Истинският замисъл на всяка деноминацията е да се приключи с недоверието у населението към паричната му система. Деноминациите винаги имат такъв подтекст. Такъв

подтекст има и нашата деноминация, заявява премиерът Костов.

Дължината на новите банкноти след деноминацията ще бъде между 11,2 и 14 см, а широчината – 6,8 см, съобщава на пресконференция на 11 декември управителят на Българска народна банка Светослав Гаврийски.

Банкнотата от 1 лев ще бъде с червен основен цвят и с lika на св. Иван Рилски. Двата лева ще са във виолетово с изображението на Паусий Хилендарски. Образът на художника Иван Милев в бордо ще стои върху петолевката. Ще имаме още зелени 10 лева с портрета на Петър Берон, сини 20 лева със Стефан Стамболов и кафяви 50 лева с Пенчо Славейков.

Управителният съвет на банката не е участвал и не се е намесвал в работата на художественния съвет, казва г-н Гаврийски по повод протеста на патриарх Максим за изобразяване на светци върху банкнотите.

Не е имало протести от църквата срещу сегашната банкнота от 50 хиляди лева с образите на светите братя Кирил и Методий, коментира управителят. Стремекът на банката е новите банкноти да акцентират върху духовността и непреходното в българската история, като избягват политически решения.

Монетите от 1, 2 и 5 стотинки ще бъдат жълти, а 10, 20 и 50 – бели. Ще има и монета от 1 лв., която ще бъде от два метала. Върху обратната страна на монетите ще стои изображението на Магарския конник.

„Евроото съществува“, заявява председателят на Европейската комисия Жак Сантер и в същия момент в небето на Брюксел излитат 3000 сини балона с изписана на тях гръцка буква ипсилон – емблемата на новата единна европейска парична единица, посочва новина от Брюксел от 31 декември.

Когато заседанието на Съвета на финансовите министри на ЕС завършва, Жак Сантер и европейският комисар по финансовите въпроси Ив Тибо го Силги тържествено вдигат завесата пред електронното табло, показващо новоутвърдените курсове.

След като през деня министрите определят бъдещите обменни курсове на 11-те валути от зоната на еврото, в полунощ срещу 1 януари то ще влезе в сила. Отначало еврото ще се използва само за безкасови разплащания, а банкнотите и монетите ще влязат в обращение едва през първата половина на 2002 г.

1999

От 1 юли тази година българският лев се деноминира, като хиляда стари лева се заменят за 1 нов лев, предвижда приетият от парламента днес на първо четене законопроект за деноминацията на лева и за изменение в мащаба на цените. След влизането на закона в сила БНБ обменя в неограничен срок старите банкноти и монети, се казва в новина от 27 януари.

Приемайки закона за деноминацията на българския лев, ние можем да гадаем окончателни до-

казателства за доверието към лева, което започна да се увеличава от средата на 1998 г., заявява министър-председателят Иван Костов. Гласувайки за този закон, създавате доверие в България и това неминуемо ще се превърне в икономически растеж за нашата страна, казва той.

Премиерът отбелязва, че намеренията са с този закон окончателно да се сложи точка по процеса на обезценяване на българския лев. Г-н Костов казва, че тези, които са против деноминацията, са и за прекратяването на валутния борг. БНБ и правителството са категорични, че не искаме да извървим отново пътя на обезценяването на българските пари. Той посочва, че на практика страните от ЕС са в режим на валутен борг със „скачането“ на своите национални валути към еврото. Българският лев е твърдо свързан с европейската валута и всички други решения трябва да се обвържат с това, заявява Иван Костов.

Такъв закон не трябва да има – страна, която прави деноминация, има нестабилна финансова система, казва Венцеслав Димитров (ОНС). Според него и проф. Стефан Стоилов (ПГДА) усилията трябва да се съсредоточат върху влизането на страната в траектория на икономически растеж.

Анализът за предстоящата деноминация да се направи от външни независими икономически експерти, смята за необходимо проф. Стефан Стоилов, тъй като мярката „може да не се окаже точно смяна на един мащаб с друг“. Според него тържавата трябва да има някакви регула-

тивни функции върху цените, за да не се допусне произвол.

На 4 февруари Министерският съвет дава съгласието си Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) да емитира доларови облигации, обвързани с българския лев. Съгласието се налага, защото според споразумението за създаване на ЕБВР тя има правото да емитира книжа, свързани или във валутите на своите акционери, но след изричното им разрешение.

България няма да има никакви разходи по емитирането на ценните книжа, те нямат нищо общо с планираната от правителството емисия Евробондове, казва министърът на финансите Муравей Радев. Големината на емисията и сумите първо ще се уточняват.

Облигациите ще се продават на чуждестранни инвеститори, които имат положителни очаквания към българския лев и които се ограничават или не са готови да инвестират пряко в български лева на българския пазар на ценни книжа с фиксиран доход. За ценните книжа ще се плаща в долари сумата, равна на номиналната стойност на облигациите при съответния валутен курс на българския лев спрямо долара.

Съществува и друга възможност – предложените ценни книжа да бъдат деноминирани в български лева, но да се купуват и обслужват в долари по съответния курс спрямо валутата ни.

От ЕБВР смятат, че пазарният ефект от деноминирането

на облигации в български лева е много важен, защото това ще насочи вниманието на международните инвеститори към България, емисия от подобен вид ценни книжа може да бъде от полза за създаване на положителна нагласа у инвеститорите към нашата икономика, коментира Муравей Рагев.

Международният валутен фонд ще продължи да подпомага България заради стабилната ѝ политика, заяви новият ръководител на мисията на МВФ за България Юха Каконен на заключителната пресконференция, която се провежда на 5 април в Министерския съвет. На базата на тази политика фондът е готов да окаже подкрепа на страната ни на срещата в Брюксел след две седмици, като настоява аргументирано пред донорите за допълнителна поддръжка за България, допълва той.

Според него усилията на България трябва да са в две насоки. От една страна – необходимо е да се ускори структурната реформа, за да се създаде базата за бърз икономически растеж в бъдеще и да се привлекат преки чуждестранни инвестиции. Приоритет трябва да имат приватизацията и реструктурирането на предприятията. От друга страна – ако външната икономическа среда се влоши още повече, вероятно ще се наложи и затягане на фискалната политика и финансовата дисциплина, казва ръководителят на мисията на МВФ.

Управителният съвет на Българска народна банка промени една буква в кода на българската национална валута. С решението от 17 юни след деноминацията кодът на новия български лев ще бъде BGN, а не BGL, както досега, съобщава на БТА пресцентърът на централната банка.

БНБ е изпратила искане към Международната стандартизационна организация (ISO) за издаване на новия буквен код. Международната организация ще смени и цифровия код на националната ни валута, който сега е 100. Промяната на кода се налага поради деноминацията на лева, която ще влезе в сила от 5 юли.

Кодът, познат на гражданите от таблата с котировките пред валутните бюра, няма нормативна сила, но служи за идентификация и облекчаване на международните разплащания, уточнява пресцентърът.

От нула часа на 5 юли влиза в сила деноминацията на лева. Българската валута ще загуби три от нулите си и ще се изравни с германската марка, посочва новина от 4 юли. Тази нощ собствениците на касови апарати с фискална памет трябва да разпечатат пълни отчети от началото на паметта, а всяка стока ще трябва да бъде със старата и новата цена.

Старите левове ще бъдат законно платежно средство до 31 декември, но БНБ ще ги приема за обмяна без ограничения и без фиксиран краен срок.

По настояване на социалното министерство пенсионерите ще получат пенсиите си за юли в стари банкноти. Вedomството отчита по-трудната адаптация на възрастните хора и им дава възможност да привикнат с новите пари.

В обращение ще влязат новите номинали от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 лева и стотинките. Монетите от 1, 2 и 5 стотинки са от жълт метал, а по-едриите – 10, 20 и 50 ст., ще са бели, както до 1990 г.

На редовното си заседание на 9 декември Управителният съвет на БНБ приема шест наредби, свързани с валутния закон. Те са за дейността на финансовите къщи за извършване на сделки с чуждестранна валута; за регистрация в БНБ на сделки между местни и чуждестранни лица; за износ и внос на левове и чуждестранна валута в наличност, благородни метали и скъпоценни камъни; за пресгранични преводи и плащания; условията и реда за предоставяне на отчетите и декларациите за задълженията на местни към чуждестранни лица; за събиране на информация за нуждите на статистиката на платежния баланс.

Законът е приет от XXXVIII народно събрание на 8 септември 1999 г. и влиза в сила от 1 януари 2000 г.

2000

Зависимостта на българската държава от външните ѝ кредитори датира от първото десетилетие на XX век. Френски

чиновник, представител на банкните кредиторки, е наблюдавал отблизо развитието на българската икономика. Това се вижда от разсекретените архиви на БНБ, част от които са публикувани в току-що изданието том от поредицата „Архивите говорят“, съвместно издание на Главно управление на архивите и Българска народна банка.

На 25 януари, рождения ден на БНБ, вторият том, проследява историята на банката от 1901 до 1914 г., е представен на журналисти.

През 1909 г. БНБ е успяла да сключи заем – „гордост“, единствения, отпуснат от кредиторите без специални условия, разказва членът на Управителния съвет на БНБ Румен Аврамов, който е един от съставителите.

Стандартно условие по другите два заема – получени през 1904 и 1907 г., е била забраната да се печатат книжни пари и да се променя законодателството, уреждащо паричното обращение.

Заемите са били обезпечени с приходите от данъци и акцизи. Банделерите за тютюна са стояли у представителя на кредиторите, а тържавата ги е купувала от него.

През 1910 г. управителният съвет на централната ни банка е взел революционното решение да допусне като служители и жени. Те задължително е трябвало да бъдат неомъжени, да не са по-млади от 18 години и да са завършили 5 клас, разказват документите.

През 1914 г. ръководството на банката е претърпяло солидно сътресение, макар и без реални

последци: народни представители предложили да се освободи целият управителен съвет. Мотивите – неадекватна парична политика, незаконни и користни валутни операции, организирано изтичане на поверителна информация.

В тези години е поставено началото на банковия надзор, създадени са информационни и аналитични отдели. Отдел за оценка на риска е следял кредитите, които БНБ е отпускала като най-голямата търговска банка в страната. Поверителен съвет е проверявал сметките на самата банка.

Периодът между 1901 и 1914 г. е най-успешният в българската икономическа история, казва Румен Аврамов. По това време растежът на икономиката е най-интензивен, паричната система укрепва, България успешно привлича капитали от чужбина.

Следващият том от поредицата, който се очаква да излезе след една година, ще обхваща периода на Първата световна война.

* * *

Ефективно членство на България в Европейския съюз от 1 януари 2007 година е основната позиция на страната по отношение на преговорите за присъединяване. България потвърди тази позиция на започването на същинските преговори в Брюксел на 28 март. Това съобщава в доклад на 5 април главният преговарящ Александър Божков пред Съвета по европейските въпроси към парламента на редовното му заседание.

Заедно с Александър Божков в разговорите са участвали Антонета Приматарова, представител на България към Европейските общности в Брюксел, Юлиана Николова, директор на дирекция „Европейска интеграция и отношения с международните финансови институции“, и Бисерка Бенишева, директор на дирекция „Европейска интеграция“ в МВНР.

На 28 март България започна преговори по същество с ЕС по 6 глави – малки и средни предприятия, наука и изследвания, образование и професионално обучение, култура и аудио-визия, външни отношения, обща външна политика и политика на сигурност.

От страна на Европейската комисия бяха изтъкнати няколко правила за преговорния процес, казва Александър Божков и изброява някои от тях. Първото е, че бързината на преговорите ще зависи само от готовността на страната кандидатка и вече няма да има групиране на тържавите от Хелзинкската група, посочва Божков.

Друго правило е, че преговорите със страната кандидатка ще завършат, когато ЕС прецени, че са изпълнени условията за приключване на преговорите. Според третото правило, посочено от 2-н Божков, преговорите по нито една глава не може да приключат окончателно, докато не завърши преговорният процес, казва Божков.

* * *

Подготовката на страната за преговори с Европейския съюз стъпва върху работната хипотеза, че тя ще бъде приета за

член не по-късно от януари 2007 година. Пълноценното участие на България в единния пазар на Европейския съюз ще осигури дълготрайност на икономическия растеж в страната, укрепване на българските фирми и откриване на нови работни места, заявява на 13 април пред участниците в пролетната сесия на Института за международни финанси в Хага премиерът Иван Костов.

В доклада си той посочва, че структурата на българската икономика се променя много бързо. В момента у нас основната част от реформите приключи, а резултатите тепърва ще стават очевидни, те по същността си ще бъдат изцяло положителни за икономиката на страната, но днес те имат и временни негативни ефекти, подчертава премиерът.

Иван Костов представя в доклада си историята на банковата система в България като „противоречива“. Той подчертава, че банковата система едва сега се изгражда. До 1997 година банките – държавни и частни, на практика замениха ролята на бюджета по отношение на предоставяне на субсидии на губещи държавни, а и частни предприятия, а кризата на банките през 1996 година на практика разруши банковата система в България, обяснява Костов.

Според него от средата на 1997 година доверието към банковата система започва бавно да се възстановява, „като първоначално се реализира процес на ремонетизация, увеличават се парите в обращение, като валутните активи се трансформират в левове, а през 1999

година този процес продължава, като се увеличават валутните и левовите депозити в банковата система“.

Премиерът подчертава увеличаването през 1999 година в сравнение с 1998-а с 11,9 на сто на депозитите на нефинансовите институции в банковата система.

На основата на тези показатели Костов прави извода, че банковата система се изгражда наново, което се отразява и върху начина на нейното функциониране, и върху структурата на активите на банките, поради което преобладават нискорисковите активи.

2001

БНБ препоръчва на всички граждани и фирми, разполагащи с налични банкноти на някоя от 12-те страни на еврозоната (германски марки, френски, белгийски и люксембургски франкове, австрийски шилинги, испански песети, финландски марки, ирландски и италиански лири, холандски гулдени, португалски ескудо и гръцки драхми), да ги заменят чрез

откриване на банкова сметка в евро. Това може да бъде извършено веднага, преди 1 януари 2002 г., когато официално ще бъдат пуснати в обращение евробанкноти и монети. Това съобщават на 27 юни за БТА от БНБ.

Евро като валута съществува от 1 януари 1999 г. Българските търговски банки обслужват сметки в евро.

От 1 януари 2002 г. и българските търговски банки съвместно с БНБ ще участват в замяната на банкнотите на 12 европейски централни банки в евробанкноти, като централната банка договаря с търговските банки сроковете, реда и условията за замяна на банкнотите – погрозделения на евро, срещу новите банкноти евро.

Паралелното въвеждане на евро като платежно средство в България е без алтернатива, смята финансистът и бивш подуправител на БНБ Емил Хърсев. Идеята за това беше лансирана още при въвеждането на валутния борг в страната, но не

Монета от емисия 1999 г. с номинална стойност 50 стотинки. Автори на художествения проект са Петър Стойков и Владимир Йосифов. Изображение: архив БНБ

беше приета от управляващото мнозинство и други икономисти. Никои обаче нито от икономистите, нито от управляващите в момента, нито от кандидат-управляващите не желае да заяви категорично ще бъде ли направено това и кога. В същото време официалното въвеждане от 1 януари 2002 г. на еврвалутата като разплащателно средство в Евросъюза косвено ще повлияе и върху паричното обращение в страната. Най-малкото защото клиентите на банките и обменните бюра в България вече няма да могат да обменят срещу левове познатите досега европейски валути, а вместо това ще получават левове. От друга страна, банките и обменните бюра ще започнат да изкупуват изброените европейски валути от гражданите и в замяна на това също ще им дават левове. Предвижда се този процес по замяната на еврвалутите в евро да продължи до средата на 2002 г. Валутните депозити в една от тези европейски валути пък ще се преобразуват автоматично в евро. В момента лихвите по еврорепозитите са приблизително еднакви с тези в германски марки, коментира бившият главен касиер на БНБ Любен Иванов – между 2 и 3,5 на сто годишно.

Икономистите не очакват процесът да повлияе върху българската външна търговия.

Въпреки че споровете за паралелното въвеждане на еврото като платежно средство в България продължават повече от две години и все още не са приключили, още през 1999 г. пред участниците в годишния икономически

форум в София премиерът Иван Костов заявява, че България е изпълнила критериите, заложи в Маастрихт при създаването на общия европейски валутен съюз, и е готова да въведе по-рано от предвиденото еврото като основна платежна единица.

Същевременно управителят на БНБ Светослав Гаврийски нееднократно заявява през последните две години, че след приемането на България в Европейския съюз последващото преминаване към Европейския валутен съюз за страните с въведен валутен борд трябва да стане с автоматично въвеждане на еврото без преходен период и временен плаващ курс, както се изисква за останалите държави.

* * *

Заседанието на координационния комитет на търговските банки и БНБ по въвеждането на еврото в България се очаква да се състои в края на септември или началото на октомври, научава БТА на 19 септември от подуправителя на БНБ Мартин Заимов, който е и председател на комитета.

Заседанието не се е състояло досега, защото все още не са получени данни от 12 европейски централни банки във връзка с процедурите по въвеждането на евробанкнотите. Информацията е трябвало да пристигне в България в началото на месеца, уточнява Заимов.

Координационният комитет обединява четирите търговски банки – ОББ, Булбанк, Биохим и Пощенска банка и БНБ.

* * *

Десетки проекти на български банкноти, които не са били осъществени в 120-годишната история на Българската народна банка, са представени в музейната ѝ сбирка, се посочва в новина от 1 ноември.

„Селска мома“ е първият образ на обикновен човек, изобразен върху проект на банкнота. Номиналът ѝ е 500 лева, планираната емисия е 1942 година. Авторът проф. Васил Захариев е избрал за прототип Евдокия Ковачева от близко до София село.

Изложението представя проекти за държавни съкровищни билети, които през 1989 г. правителството е възнамерявало да емитира, тъй като се е нуждало от големи парични суми заради „възродителния процес“. Проектирани са съкровищни билети с номинали 50, 100 и 1000 лева. Те напомнят твърде на банкнотите с номинал 50 лева от 1989 г.

Представени са и проекти на банкноти след 1990 г. с портрети на Левски, Колю Фичето, братята Евлоги и Христо Георгиеви, актрисата Агрияна Бугевска. От античността до днес изборът на изображенията върху банкнотите показва мисленето на властта, коментира подуправителят на БНБ и шеф на управление „Емисионно“ Мартин Заимов.

Експозицията в музея на БНБ представя антични и средновековни монети, намирани на територията на България, и емисии банкноти и монети на БНБ след 1885 г.

* * *

На 12 ноември сутринта в 8.30 часа България излиза на светов-

ните капиталови пазари. Българската емисия еврооблигации е изкупена за 10 минути. Това казва финансовият министър Милен Велчев при завръщането си от първото така наречено роудшоу, на което е представена българска емисия еврооблигации. Сроктът на емисията е 5,3 години, размерът – 250 милиона евро, а лихвеният купон, който ще се плаща веднъж годишно – 7,25 на сто. Цената на една облигация е 98,855 евро, което се равнява на реална доходност от 7,5 на сто за купувача, уточнява Милен Велчев. Падежът на емисията е 1 март 2007 г., а първото плащане на лихвата ще бъде на 1 март 2003 г.

Разпределението на емисията е: 35 на сто – записана от германски инвеститори, 25 на сто – от гръцки, 20 на сто – от италиански, 10 на сто се разпределят между английски компании и американски офшорни фирми и 10 на сто – за български инвеститори – пенсионни фондове и банки, казва финансовият министър. На тези пазари няма практика да се коментира кои са инвеститорите, участвали в записването на българските еврооблигации, казва той в отговор на журналистически въпрос.

„От шест години, откакто работя на тези пазари, не съм участвал в по-успешна емисия на облигации“, коментира Милен Велчев. По думите му причина за това е и повишаването на кредитния рейтинг на България от „Стандард енд Пуърс“ и намаляването на лихвите от Европейската централна банка, което съвпадна с презентацията на българските еврооблигации миналата седмица. Интересът, за-

явен от инвеститорите, е бил за емисия в размер на 1,8 милиарда евро, припомня Велчев.

Преди да бъде пусната нова емисия еврооблигации през 2002 г., е възможно първо да има увеличение на тази в рамките на предвидената в бюджета за следващата година емисия от 700 милиона евро. Това означава, че ще бъде пусната емисия еврооблигации при същите условия като гнешната в размер от 50 до 100 милиона евро, уточнява Милен Велчев. Така гнешната емисия ще нарасне от 250 милиона евро на 300 или 350 милиона евро. Увеличението обаче не може да стане до края на тази година.

Таксата за банките мениджъри – „Джей Пи Морган“ и „Морган Стенли“, която няма да надхвърли 100 000 евро, ще бъде платена до 10 дни, когато приключат всички юридически формалности около емисията. Това е срокът, в който инвеститорите плащат облигациите на мениджърите и след удържка на тяхната комисиона страната ни ще получи своята част от парите. Вторичното листване на българската емисия ще бъде на Люксембургската борса.

През Обединена българска банка са пласирани 4 на сто от българските еврооблигации, съобщават за БТА от пресцентъра на банката. Купувачи са 15 български институции – банки, пенсионни фондове, инвестиционни фондове и застрахователни компании. Сред купувачите освен български дружества има и две компании от балкански страни, казва директорът на „Връзки с обществеността“ на банката Владимир

Събев. Търсенето е било за четири пъти по-голямо количество, допълва той.

Прозорци и врати, символизиращи духа на откритост, и мостове – в знак на сътрудничество с целия свят, са основните послания на новите банкноти и монети на Европейския валутен съюз, които влизат в обращение от утре, пише в новина от 31 декември. Евробанкнотите имат еднакъв дизайн за всичките 12 държави от еврозоната, докато евромонетите са с една еднаква страна, а другата е със специфично национално оформление.

От 44 участници в конкурса за евробанкнотите е било предпочетено художественото оформление, предложено от австрийския художник Роберт Калина. Той е бил вдъхновен от европейските архитектурни стилове от различни епохи.

Името на евровалутата е избрано, защото е кратко и се изписва еднакво на всички езици без гръцкия. Единицата има 100 подразделения, наречени центове. Новата валута има осем вида монети: 1, 2, 5, 10, 20 и 50 цента, 1 евро и 2 евро. Монетите с най-висока стойност – 1 евро и 2 евро, са двуцветни, сребристи и жълти. Монетите от 10, 20 и 50 цента са жълти, а от 1, 2 и 5 цента са с медночервен цвят. На лицевата страна на евромонетите са изобразени географските очертания на Европейския съюз, поместени сред 12 звезди. Всички евромонети може да се използват като платежно средство във всяка от държавите от ев-

розоната, независимо от различното национално оформление на едната страна.

С въвеждането на единната валута се очаква намаляване на разходите на търговски пътници и на туристите заради премахването на курсовите разлики при обмяна на валута. Очаква се и общо понижение на цените в еврозоната, макар и с малък процент. От общата валута се очаква да създаде единен капиталов и дългов пазар, конкурентен на американския.

2002

„Въпреки далечната перспектива привлекателността на еврозоната преобладава на Изток. Процесът на разширяване на Европейския съюз е само първа стъпка за България, Естония, Унгария, Литва, Латвия, Полша, Румъния, Словакия, Словения и Чехия. Тяхната крайна цел е да влязат в еврозоната“, се посочва в публикация, озаглавена „Какво трябва да знаем за еврото“.

Петнадесетте сегашни членове обаче искат от тези държави „да бъдат способни да се справят със съществуващия конкурентен натиск вътре в съюза“. Това означава да имат известно ниво на конкурентна способност, от което страните от Източна Европа са доста далече, ако съдим по постоянството на неравновесието във външната им търговия. От друга страна, държавите от Изтока дори и сега много изостават по отношение на своя брутен вътрешен продукт (БВП) на човек от населението. Освен Словения никой не надминава границата от 5988 евро на

човек от населението, докато средната стойност в ЕС възлиза на 24 497 евро. С други думи, десетте държави кандидатки обединяват 100 милиона жители или над една четвърт от населението на съюза, а произвеждат само 4 на сто от неговия БВП.

Най-общата позиция на ЕС към кандидатките е да не избързват с евроизацията си и да се стремят най-вече към изпълнение на икономическите критерии от Маастрихт. За целта инфлацията им не бива да надвишава с повече от 1,5 на сто средната инфлация на трите държави с най-ниска инфлация в ЕС. Дългосрочните им лихвени проценти не бива да бъдат с над 2 процента по-високи от средните отново за трите европейски държави с най-ниска инфлация. Бюджетният им дефицит не трябва да надхвърля 3 на сто от техния БВП. Националният им дълг не бива да е повече от 60 на сто отново от БВП. Валутата им пак трябва да се е движила във фиксирания ъ коридор без отклонения най-малко през последните 2 години.

Именно покриването на тези пет критерия – ни повече, ни по-малко, ще бъде условие кандидатките за ЕС да станат членове и на еврозоната.

Хърватия, Черна гора и България могат да се похвалят с успешен проект за въвеждане на еврото не в обращение, а като разплащане. Това казва на 16 октомври подуправителят на БНБ и ръководител на управление „Емисионно“ Мартин Заимов на пленарната сесия „Влияние на

еврото в Югоизточна Европа – една година по-късно“ в рамките на Икономическия форум за Югоизточна Европа.

Появата на европейската валута е нещо много положително за район с политически и икономически трудности, свързани с неговата изостаналост, казва Заимов.

Няма съмнение, че този регион няма да остане дълго време извън еврозоната. За България замяната на лева с еврото предстои в близките пет години, а Черна гора има още по-голяма готовност, посочва Мартин Заимов. Той съобщава, че 8 на сто от европейските банкноти се намират извън еврозоната, докато 75 на сто от американските банкноти са извън САЩ.

Според Калин Христов, съветник на управление „Емисионно“ на БНБ, в региона националната валута в много голяма степен е изместена от еврото или дола-ра, поради което гъвкавостта на паричната политика не е от съществено значение. В България и Хърватия валутната субституция е над 30 на сто.

2003

Управителният съвет на Българската народна банка реши да бъде пусната в обращение нова банкнота през декември със 100 лева номинал, съобщават на 24 октомври за БТА от БНБ. Столевоата банкнота е част от серията банкноти, емисия 2003 г. Запазена е основната линия на серията по отношение на дизайна и разположението на защитните елементи, като са

предвидени и допълнителни защитни елементи с цел максимално затрудняване и ограничаване на опитите за фалшифициране, уточняват от БНБ.

Художественият дизайн на банкнотата е посветен на творчеството и съдбата на българския писател Алеко Константинов (1863-1897) по повод 140-годишнината от рождението му. Автор на художествения проект е Кирил Гозов. На лицевата страна на банкнотата ще бъде изобразен полутонов портрет на Алеко Константинов, а композицията на лицевата и на обратната страна включва елементи от творчеството му, както и от дейността му, свързана с туристическото движение в България, пише в съобще-

нието. Банкнотата е с размери 141/79 мм и ще бъде отпечатана с основен зелен цвят върху хартия, съдържаща воден знак, вградена осигурителна нишка с негативен микротекст, частично излизаща върху обратната страна на банкнотата, и ултравиолетови флуоресциращи в различен цвят влакнца. Подобно на останалите банкноти от серията в лявата част на лицевата страна вертикално ще бъде разположена холограмна ивица със специфичен дизайн. На лицевата страна ще бъде добавен оптически вариращ елемент, който има различен цвят в зависимост от ъгъла на наблюдение.

Пловдив, 4 декември 2001 г. Монети и банкноти от новата европейска валута – ЕВРО, са представени пред банкери и журналисти в централата на „Булбанк“ в града. Снимка: Владимир Янев, БТА

ЛИК 2025

Първият отпечатан образец от новите банкноти с номинал от 100 лв. с лика на Алеко Константинов, които БНБ пуска в обращение от днес, е предаден за съхранение в историческия музей в родния град на писателя Свищов, съобщават на 8 декември от общинската администрация в града.

Копия на титулните страници от творбите на Шастливеца „Бай Ганьо“ и пътеписа „До Чикаго и назад“ са включени до негови портрети от двете страни на банкнотата.

Идеята за художественото оформление е на бившия управител на националната банка Станислав Гаврийски, който е роден в Свищов. В процеса на изработването на проекта за банкнотата той няколко пъти посещава музея на Алеко, откъдето са подбрани оригинални снимки и материали на писателя.

Сега експозицията е попълнена с най-скъпата за момента българска банкнота. Музейните работници припомнят, че съграждани на Алеко са били първият финансов министър след Освобождението Григор Начович и първият управител на БНБ Георги Желязков.

2004

На 25 януари се навършват 125 години от създаването на Българската народна банка. На тази дата през 1879 г. е утвърден Уставът на БНБ, с който се полагат основите на финансовата институция. Учредена е с указ на руския императорски комисар в България Александър Дондуков-Корсаков.

Капиталът за създаването ѝ се предоставя от държавата с условието, че когато той бъде увеличен четирикратно, предоставената сума ще бъде върната на държавата.

Първият назначен за управление на БНБ – от 1 април до 1 юли 1879 г., е Карбоньор – началник отделение във Финансовия отдел към Съвета за управление при императорския руски комисар. Първият управител на БНБ – от 1 юли 1879 до 27 април 1881 г., е Георги Желязкович.

Националната парична единица на България – левът, който се подразделя на 100 стотинки, се въвежда с утвърден на 27 май 1880 г. Закон за правото на сечене на монети. През 1895 г. с утвърждаването на нов Устав на БНБ се предвижда издаването на четири категории банкноти – от 20, 50, 100 и 500 лева.

През 1897 г. е утвърден Закон за монетите, с който за монетна единица в България се обявява златният лев. Платежната сила на сребърните монети се установява на 60 лв., а на бронзовите и никеловите – три лева.

През 1918 г. е утвърден Законът за търговията със злато, с който на БНБ се предоставя монопол върху тази търговия. Законът забранява износа и транзита на злато във всякакъв вид и ограничава вътрешната търговия с ценния метал.

През 1920 г. се утвърждава системата на множествени курсове с Наредба за изземане на чуждестранна валута и се разрешава на БНБ да определя свои курсове на валутите на пазарен принцип.

Най-същественото преобра-

зуване на БНБ от създаването ѝ през 1879 г. е през 1928 г., когато е утвърден закон, с който тя се превръща в завършена чисто емисионна централна банка, а в България се въвежда класически златнодевизен паричен стандарт.

Банковият надзор на БНБ се предвижда и в бъдеще да остане национален приоритет, казва на 15 септември управителят на централната банка Иван Искров на пресконференция по случай приключването на два туининг-проекта между БНБ и централните банки на Франция и Холандия. В резултат на работата с двете банки БНБ е разработила стратегия за развитие на банката до 2009 г. и е подготвила пътна карта с всички отговорности на институциите за присъединяване към еврозоната. След края на туининг-проектите сътрудничеството с двете банки ще продължи на базата на двустранни едногодишни споразумения, подписани през юни.

Според подуправителя на Френската централна банка Жан-Пол Редоан целите, поставени по проектите, са били много амбициозни и са засягали 11 области. По проектите са работили над 55 специалисти от двете банки. Благодарение на работата по тях БНБ е отбелязала значителен напредък в областта на статистиката и балансите на плащанията.

Един от основните критерии, на които трябва да отговарят европейските централни банки, е независимостта, посочва Ре-

доан. По думите му България има своето място, и то възможно най-скоро в европейското семейство на централните банки.

Няма да има рязко нарастване на инфлацията след присъединяването на България към Европейския съюз и към паричния съвет на съюза, казва управителят на БНБ Иван Искров на конференцията „Евроинтеграцията на България – уроци и предизвикателства“, която започна на 10 ноември в НДК. Форумът е под патронажа на президента Георги Първанов и е организиран от Университета за национално и световно стопанство.

Според Искров няма основания да се очаква и рязък ценови скок в резултат на т.нар. ефект на закръгляването, тъй като при присъединяването на България към еврозоната ще се запази сегашният курс на еврото към лева. Като единствен кратък път за присъединяването към единната европейска валута Искров определя запазването на курса лев-евро и на паричния съвет в страната.

На 25 ноември министърът на финансите Милен Велчев и управителят на БНБ Иван Искров подписват споразумение за съвместни действия за ускореното присъединяване на България към Икономическия и валутен съюз (ИВС) и успешното въвеждане на еврото у нас през 2009/2010 година. По-рано през деня проектът на споразумение е одобрен и

на заседанието на кабинета.

Според министър Велчев това споразумение е началото на пътя към въвеждане на еврото и влизането на България като пълноправен член в еврозоната. По думите му то е необходимата стъпка за още една степен на предвидимост на водената политика с цел привличане на повече инвеститори и ще допринесе страната да бъде възприемана по-сериозно от международната общност.

Управителят на БНБ Иван Искров отбелязва, че целта на България е да въведе еврото на нивото на сегашния фиксиран курс от 1,95583 лева за евро. По думите му споразумението изцяло отразява договаряното вече от две правителства – от октомври 2000 година насам по отно-

шение на ИВС и ангажиментите на страната. Ставайки член на ЕС от януари 2007 г., България се задължава да въведе и еврото. „Въпросът не е дали, а кога и как“, казва той.

2005

Издаването и боравенето с електронни пари се регламентира в приети на 17 март на второ четене от парламента текстове от законопроекта за паричните преводи, електронните платежни инструменти и платежни системи.

Председателят на парламентарната икономическа комисия Валери Димитров обяснява в кулоарите на парламента, че въвеждането на електронните

пари в България вероятно ще стане в началото на 2006 г. Ефектът от използването на този съвсем модерен инструмент е, че няма да има касови плащания, посочва той.

Изрично изискване в законопроекта е електронните пари да се издават само след предварително получаване на средства в размер не по-малък от паричната равностойност на издадените електронни пари. Правоотношенията между издателя и държателя на такива средства за разплащане се регламентират от договор за издаване на електронни пари. Съгласно условията на договора издателят емитира срещу заплащане на определена парична сума електронни пари, които дават възможност на техния държател да извършва

София, 29 май 2002 г. Изглед към сградата на Българската народна банка в столицата.
Снимка: Тихомир Пенев, БТА

плащания до размера на покритието. Стриктно се регламентира обратното изкупуване на електронните пари.

Втората разновидност електронни платежни инструменти – платежните инструменти за отдалечен достъп, са банкови карти и електронни банкови платежни заявления.

Проектът предвижда издатели на електронни платежни инструменти да са Българската народна банка, търговски банки и клонове на чуждестранни банки, чиято банкова лицензия включва издаването на електронни платежни инструменти, както и други лица, които могат да издават електронни пари по ред и условия, определени със закон.

* * *

България подписва на 25 април в Люксембург Договора за присъединяване към Европейската общност. От българска страна договорът подписват заедно президентът Георги Първанов и премиерът Симеон Сакскобургготски. Подписите си поставят и министърът на външните работи Соломон Паси, и министърът по европейските въпроси Меглена Кунева. От страна на ЕС документът подписват външните министри и министрите на интеграцията на 25-те страни членки и люксембургският премиер Жан-Клод Юнкер.

Договорът за присъединяване на България и Румъния към Европейския съюз (с обем около 1000 страници) съдържа шест разпоредби, с които се регламентира членството на двете страни в Европейския съюз. Не-

отменна част от договора са протоколът за присъединяване, изготвен на основата на Европейската конституция, и актът за присъединяване, базиран върху учредителните договори на ЕС. Двама документа гарантират влизането на България и Румъния в Европейския съюз на 1 януари 2007 г., независимо дали Конституцията за Европа ще бъде приета до тази дата или не. Протоколът и актът включват общи разпоредби за промените в институциите на ЕС във връзка с присъединяването на България и Румъния и финансовата рамка за двете страни. С тях се урежда и присъединяването на България към вече сключени конвенции, споразумения и протоколи както в рамките на ЕС, така и тези между ЕС и трети страни.

В Договора за присъединяване е включена и декларация за използването на кирилица в Европейския съюз. В нея е посочено, че българският език става един от официалните езици на ЕС, а кирилицата ще бъде третата азбука, която ще се използва в европейските структури. Въвеждането на кирилицата като официална писменост в ЕС предполага да бъдат подменени всички банкноти евро и до наименованието на валутата с гръцки и латински букви да бъде добавен и надпис „евро“ на кирилица. Това би могло да стане след по-дълъг период от време поради факта, че е сравнително скъпа операция. Предстои да бъдат уточнени и проектите за монетната единица евроцент, която в България ще бъде оформена с национална символика. С влизането на България в ЕС и признаването на бъл-

гарския език за официален всеки българин ще може да пише петиции и да отправя запитвания до европейските институции на родния си език.

За да бъде напълно интегрирана България в ЕС, тя трябва да стане част от валутния съюз и да въведе еврото като национална валута. След 1 януари 2007 г. българското правителство може по всяко време да заяви своето желание за влизането в т. нар. ERMII. Това по същество е нещо подобно на валутния борг в страната. През този период, който продължава минимум 2 години, България трябва да изпълни редица критерии, чието изпълнение се проверява от Европейския съюз. Основните изисквания по време на преходния период са постигането на пълна конвергенция на равнището на инфлацията. Поскърпването на живота в България трябва да е максимум 1,5 на сто повече в сравнение със средната инфлация в трите страни с най-ниска инфлация в ЕС.

Съотношението гълз/БВП трябва да бъде под 60 на сто през последната календарна година. Влизането на една страна в еврозоната не зависи само и единствено от изпълнението на критериите ERMII. Европейската централна банка и Европейската комисия отразяват своето мнение в докладите за конвергенцията. При цялостната оценка за готовността се вземат под внимание и неформални критерии като доход на глава от населението спрямо средното в ЕС, равнището на цените спрямо средното, конвергенцията на бизнесциклите и др. Крайното решение се взема от Съвета на

Монета от емисия 2002 г. с номинална стойност 1 лев. Автор на художествения проект е Петър Стойков. Изображение: архив БНБ

министрите на ЕС. Така България ще може да въведе еврото като национална валута най-рано през 2009 г.

След членството в еврозоната Българската народна банка ще стане част от Европейската система на централните банки и евра системата. България ще трябва да изпълнява общата политика, която е валидна за цялата еврозона, а единната валута евро ще замени българския лев.

Българската народна банка пуска в обращение от 15 септември първата българска възпоменателна банкнота от 20 лева, съобщава на представянето на банкнотата управителят на банката Иван Искров.

Банкнотата е посветена на 120-ата годишнина от пускането в обращение на 1 септември 1885 година на първата българска банкнота.

Възпоменателната банкнота е с лилав цвят и с размери 134 на 74 мм. Тя съдържа защитен елемент Varifeye, представляващ прозорец в хартията, през

който върху бяла подложка се виждат числата 20, а върху черна подложка се появяват диагонални ленти. По думите на главния касиер на БНБ Стефан Цветков използването на този защитен елемент е премиера в световен мащаб.

Банкнотата съчетава най-новото в областта на защитата и дизайна, отбелязва Искров. Според него качеството на българските банкноти е оценено на международни изложения като високо.

Холограмно изображение на числото 20 на банкнотата пулсира в различни цветове при наклоняването ѝ. Осигурителната нишка е вградена в хартията лентата с негативен минитекст „БНБ 20“, частично излизаща от обратната страна на банкнотата и променяща цвета си от лилав в зелен.

На лицевата страна на банкнотата е изобразена символика на БНБ: стилизирани елементи от сградата на БНБ, емблемата на БНБ и други многоцветни фонове мрежи с подходяща структура, винетки, розетки, аналогични на банкнотите от

първите емисии на БНБ.

На обратната страна на банкнотата е поместена реплика на първата българска банкнота с номинална стойност 20 лева, емисия 1885 г., запазената стара сграда на БНБ, скулптурно изображение на седнала женска фигура, използвано при банкнотите от 1 и 2 лева емисия 1920 г., и държавният герб на Княжество България.

Автор на дизайна на банкнотата е Кирил Гогов.

2006

Министърът на държавната администрация и административната реформа Николай Василев ще се срещне на 10 ноември в Брюксел с Жан-Клод Пире, генерален директор и съветник по юридическите въпроси към Генералния секретариат на Съвета на ЕС и с представители на европейски институции, за да представи българската позиция по отношение на официалното изписване на единната европейска валута на кирилица, съобщават няколко дни по-рано от пресцентъра на министерството.

България ще настоява да се запази установената вече в страната ни форма евро, а не еуро, както искат от Европейската централна банка да бъде утвърдено за официални документи.

Дискусията по отношение на официалното изписване на европейската валута е него на български език е особено актуална с предстоящото членство на България в Европейския съюз, с което българският език ще стане един от официалните езици на ЕС. Този въпрос е обсъждан още през

1995 г., когато са приети препоръките на Института за български език да бъде установена графичната форма евро. Това изписване е възприето и в Договора за присъединяване на България към ЕС и вече се е наложило в съвременния книжовен език.

Експертите посочват, че формата на изписване евро е установена в българския език и вече е невъзможно да бъде отхвърлена от употреба. Това означава, че въвеждането на втора форма – еуро, ще доведе до изкуствено създадена дублетност в наименованието на паричната единица, което според финансистите е крайно нежелателно.

2007

Милиони българи и румънци се събудиха тази сутрин като европейци, пише на 1 януари Ройтерс в коментар за присъединяването на България и Румъния към Европейския съюз, цитиран от БТА.

През 2004 г. тези две страни бяха твърде слаби политически и икономически, затова се разминаха с предишния етап на разширяване на европейския съюз, посочва агенцията. Този път двете съседни черноморски държави успяха да се промъкнат през последната отворена врата за присъединяване през настоящото десетилетие.

„София и Букурещ са отново европейски столици“, се казва в текст на приветствие, разпространено от кабинета на френския президент Жак Ширак, посочва от своя страна агенция АП, също цитирана от БТА.

България влиза в Европа с желанието да направим Европейския съюз още по-сплотен, силен, гъвкав и успешен в XXI век, казва премиерът Сергей Станишев преди началото на тържествения Новогодишен концерт под наслов „България поздравява Европа“ в Зала 1 на НДК, който е под патронажа на българския министър-председател.

Днес се сбъдва една мечта на поколения българи, казва премиерът Станишев. По думите му всяко поколение живее със свои надежди, със свой устрем към важни национални цели. Нека си помислим за какво са мечтали българските възрожденци – за независима църква, за независима държава, за чиста и свята република; за какво са мечтаели създателите на модерната българска държава – България да заеме своето достойно място сред просветените прогресивни европейски народи, казва българският премиер. Той отбелязва, че в продължение на последните 15 години мечтата на българите е била страната ни да стане член на ЕС. Понякога тази мечта изглеждаше химера, мнозина се съмняваха в способността ни, българите, да постигнем тази цел, понякога и ние не си вярвахме, че сме достойни за членство в ЕС, но през всички тези години вървахме напред, проявихме като нация огромно усилие, трудоспособност, упоритост и бяхме заедно в постигането на тази цел, казва още Сергей Станишев.

България е на водещо място сред новите страни членове на

ЕС по размер на преките чуждестранни инвестиции като процент от БВП, сочи редовният икономически доклад на Световната банка за ЕС 8+2, предоставен на БТА в края на януари. Докладът традиционно изследва процесите в бившите социалистически страни от Източна Европа и в изследването не са включени данни за Кипър и Малта, обясняват от офиса на банката у нас. Предишната поредица от тримесечни икономически доклади за осемте страни от ЕС, наблюдавани от Световната банка, е разширена, така че да се включат България и Румъния към осемте централноевропейски и балтийски държави, присъединили се към ЕС през 2004 г.

Според анализаторите на Световната банка ентусиазмът за ранното приемане на еврото започва да спада и повечето държави са се отказали от целевите си дати за приемане на еврото, посочват анализаторите.

Международната агенция за кредитен рейтинг Moody's Investors Service промени перспективата на дългосрочните облигации в чужда и местна валута на правителството на България от стабилна на положителна, като остава без промяна рейтинга по тях от Ваа3. Това съобщават на 23 февруари за БТА от пресцентъра на Министерството на финансите. Промяната на перспективата е продиктувана от силната фискална позиция на правителството, силния икономически ръст и очакваното

Велико Търново, 18 май 2005 г. Неодобрени проекти за български монети и банкноти от края на XIX Век до наши дни представя Българската народна банка във Великотърновския музей в изложба под надслова „А можеха да бъдат и такива“. Снимка: Валентин Русанов, БТА

членство в европейския валутен механизъм ЕRMII, който предхожда присъединяването към еврозоната, пише в съобщението.

В началото на юни премиерът Сергей Станишев провежда работна среща с първия

заместник управляващ директор на МВФ Джон Липски.

Досегашното сътрудничество на България с Международния валутен фонд бе стабилен мост към пълноправното ни членство в Европейския съюз, подчертава министър-председателят Сергей Станишев пред Джон Липски.

Липски е на двудневно посещение у нас по покана на министъра на финансите Пламен Орешарски. Визитата му съвпада с успешно-

то приключване на програмните взаимоотношения на страната с фонда. Оттук нататък контактите с международната финансова институция ще продължат чрез общо сътрудничество, каквото МВФ има със своите членове.

Световната банка обявява стратегия за партньорство с България. Тригодишната стратегия за партньорство е изградена въз основа на значителните постижения на България през последните осем години, които изведоха страната на прага на присъединяването ѝ към Европейския съюз. Въпреки всичко остават някои основни предизвикателства за успешната интеграция на България в ЕС, съоб-

щават на 9 октомври за БТА от Световната банка.

Стратегията цели да помогне България да отговори на тези предизвикателства и да улесни икономическата и социалната ѝ интеграция в ЕС.

Проблемът с изписването на общата европейска валута на кирилица в официални документи на ЕС на български език е решен. Това съобщава премиерът на Португалия и председател на Европейския съвет Жозе Сократиш в началото на сесията на междуправителствената конференция, която се провежда в рамките на неформалната среща на върха на ЕС в Лисабон през октомври. На форума участват президентът Георги Първанов и вицепремиерът и външен министър Ивайло Калфин.

България получава подкрепата на всички страни членки изписването на общата валута на кирилица да е евро, а премиерът на Словения Янез Янша лично заявява своята подкрепа по въпроса.

2008

На 13 февруари Европейската комисия одобрява препоръки по актуализираната конвергентна програма на България за 2008 г. Те ще бъдат внесени в Съвета на икономиката и финансите на Европейския съюз, който трябва да одобри програмата на 4 март.

Европейската комисия приканва България все така да избягва процикличност на финансовата

система, за да се намали влиянието на съществуващите външни дисбаланси, заявяват много добре информирани източници от Европейската комисия. За целта България трябва да се стреми към пълно спестяване на всички излишъци в приходната част, да спазва разходните тавани, да приема и прилага политики за съдържане на инфлационния натиск, „включително чрез разумни действия в областта на заплащането в държавния сектор, което да води до умерен ръст и запазване на конкурентоспособността“. Освен това страната ни трябва да засили ефективността на държавните разходи чрез пълно прилагане на програмното бюджетиране, подобряване на административния капацитет и чрез реформа в сектора на здравеопазването,

Конвергентните програми се отнасят за макроикономическото състояние и перспективите за икономическо развитие на страните от Европейския съюз, които не са приели еврото за национална валута. За страните, които вече са направили това, същите програми се наричат „програми за стабилност“.

На годишното заседание на комисията по естетика на Международната финансова банка (IFB) швейцарски финансисти са организирали конкурс сред най-известните валути в света, за да изберат най-красивата сред над 50, пише в новина от Берн от 21 септември.

При оценяване на паричните знаци експертите отчитат не

само естетическото оформление, но също платежоспособността и банковото обезпечаване. Оценявано е и историческото значение на изобразеното на валутата.

Освен това е проверявана здравината на паричните единици. Украинската гривня е издържала на проверката за разлика от такива конкуренти като британската лира и латвийския лат. А най-крехък се оказал канадският долар.

Специалистите поставят на първо място по красотата украинската гривня, а на второ – австралийския долар. Третото място е отредено на еврото, следвано от българския лев, изпреварил американския долар.

България ще запази паричния съвет при съществуващото равнище на фиксиран валутен курс от 1,95583 лева за евро до присъединяването към еврозоната, съобщава на 27 ноември правителствената информационна служба.

Това предвижда Конвергентната програма на България за 2008-2011 г. В началото на декември министърът на финансите ще представи документа пред Европейската комисия.

Приетата от Министерския съвет програма акцентира върху основните параметри на макроикономическата политика

София, 5 декември 2005 г. В БНБ ст. н. с. археолог Георги Китов представя нова сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване на тема „Съкровищата на България“. На обратната ѝ страна е изобразена златната маска на тракийски владетел от могилата „Светицата“ от края на V век пр. Хр. Снимка: Тихомир Пенев, БТА

и реформите, които правителството се ангажира да осъществи до 2011 г. Основен приоритет е поддържането на макроикономическата стабилност и устойчиви темпове на икономически растеж. Най-важните фактори за постигане на целите са продължаване на структурните реформи, подобряване на бизнес климата и повишаване ефективността на институциите.

2009

Ако трябва да бъдем точни, България и сега ползва еврото, тъй като българската национална валута е фиксирана към еврото и има евро покритие. Това казва на 27 февруари министърът на икономиката и енергетиката Петър Димитров във времето за парламентарен контрол в отговор на въпрос на народния представител Минчо Христов за становището на министъра на икономиката за приемането на еврото като разплащателно средство в България.

Петър Димитров добавя, че ако няма покритие на левовите, те не могат да бъдат емитирани и няма да могат да функционират. Заплащанията с евро между фирмите са разрешени и в настоящия момент, посочва той.

България е една от малкото нови страни членки в Европейския съюз, които се справят с глобалната финансова и икономическа криза, разчитайки на собствените си ресурси и резерви. Това е подчертава министър-председателят Сергей Станишев на

срещата си с председателя на Европейската централна банка Жан-Клод Трише през юни.

В срещата участва и управителят на БНБ Иван Искров. Ръководителят на ЕЦБ е у нас за честванията по случай 130-ата годишнина на БНБ.

Влизането в еврозоната не е привилегия, а право и задължение на България, казва управителят на БНБ по време на конференция, организирана от Институт „Отворено общество“ на тема „Икономически и политически предизвикателства пред присъединяването към еврозоната“ през декември.

Влизането в еврозоната не е някаква привилегия, както понякога ни се обяснява, посочва Искров. Ако членството в еврозоната бе привилегия, то Англия отдавна щеше да е в нея, както и Норвегия. Членството в еврозоната е задължение, което ще бъде изпълнено, когато правителствата и централните банки в новите страни членки решат, че е дошло време, обявява Искров. Той посочва, че решенията не са едностранни, те касаят всичките нови страни членки, както и тези, които в момента са в предприсъединителното икономическо пространство ЕРМII, старите страни членки и Европейската централна банка.

2010

В рамките на испанското председателство на Европейския съюз България ще подаде молба за

членство във валутния механизъм ЕРМII. Това е основният приоритет на страната не само във финансовата, но и във външната политика. Това заявява на 22 януари вицепремиерът и министър на финансите Симеон Дянков на откриването на дискусия на тема „ЕС през и след испанското председателство и българските приоритети в съюза (2010-2011)“. Освен министър Дянков специален гост на дискусията е и посланикът на Испания у нас Хорхе Фуентес Монсонис-Вилайонга.

Министър Дянков отбелязва, че само за няколко месеца България е станала страната с най-добра фискална дисциплина в целия Европейски съюз, а бюджет 2010 е най-строгият и консервативен бюджет в цялата общност. Според министър Дянков, ако усилят на правителството продължат в същата насока, България ще бъде единствената страна в Европа, която покрива Маастрихтските критерии за членство в еврозоната.

Европейската комисия няма практика да коментира желанието на отделните страни да бъдат приети в обменно-валутен механизъм – Exchange Rate Mechanism ЕРМII, заявява на 25 януари за БТА Амелия Торес, говорителка на комисаря по икономическите и валутните въпроси.

Този механизъм се приема като преддверие към членство в еврозоната, която обединява страните от Европейския съюз, приели еврото за национална валута.

Шо се отнася до членство в

самата еврозона, то желаещите страни да се присъединят към нея трябва да бъдат готови за приемане или да изпълняват условията за членство. Ако това е така и поискат членство, Европейската комисия ще изготви предложение до Съвета на Европейския съюз, добавя говорителката.

Естония, Литва и България не бива да прибързват с въвеждането на еврото на фона на сътресенията в еврозоната и ограничените ползи от преминаването към единната европейска валута, заявява на 3 юни в телефонно интервю за агенция Блумбърг Стив Ханке, който е известен като „архитект“ на валутния борд в тези държави.

Единствените три страни в Източна Европа, в които има валутен борд, биха действали по-правилно, ако насочат вниманието си към повишаване на конкурентоспособността, отколкото към присъединяването към еврозоната, отбелязва Ханке.

Не бива и не може да ни приемат в еврозоната, заявява на 30 юни на среща в пресклуба на БТА Чавдар Николов, професор по международни икономически отношения и макроикономика, декан на икономическия факултет в Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград. Форумът на тема „Присъединяването на България към еврозоната – икономически и социални измерения“ е организиран от

фондация „Фридрих Еберт“ и Института за икономика и международни отношения. Според Николов влизането на България в еврозоната не бива да бъде самоцел, защото крие рискове.

Повечето българи смятат, че въвеждането на еврото би се отразило зле на икономиката. Това сочат данни от изследването „Трансатлантически тенденции 2010“, представено на пресконференция в БТА на 16 септември.

Освен българите (42 процента), британците (83 на сто) и поляците (53 на сто) също не възприемат еврото като положително. От сънародниците ни само 28 процента очакват общата европейска валута да се отрази положително на страната ни.

2011

Преди една година можехме да кажем, че България има полза от влизане в еврозоната, но сега има условия – ако еврозоната не се срути и ако не трябва да платим твърде голяма цена за спасяването на фалиралите страни. Това казва на 30 май икономистът Георги Ангелов от Институт „Отворено общество“ на дискусия в БТА на тема „Еврозоната и България – взаимовръзки и бъдещи възможности за развитие“. Форумът е организиран от Института за икономическа политика и фондация „Фридрих Еберт“.

Според Георги Ангелов все повече страните от еврозоната искат тя да се разширява, а тези, които са извън нея, не искат. Той

се мотивира с тезата, че някой трябва да участва в спасяването на фалиралите икономики и да плати сметката. Страни с малък дълг биха били полезни от тази гледна точка, отбелязва Ангелов. По думите му подготвя се такава промяна, според която фалиралите страни няма да плащат, а тези с добри показатели ще поемат техните вноски и ще плащат повече. Тогава не е сигурно дали ще спечелим от влизането в еврозоната, допълва икономистът. Според него е важно, ако България иска да влезе в еврозоната сега, да постави въпроса за по-справедливо разпределение на тежестите, преди да е ратифицирана промяната в Лисабонския договор. Страни като нашата, които нямат дълг и които не са отговорни за хаоса в еврозоната, не трябва да понасят по-голяма тежест от тези, които са вътре и които са отговорни и задължени, коментира Ангелов.

България остава решена да изпълни ангажимента да приеме еврото възможно най-бързо въпреки кризата, обхванала ЕС, казва българският министър на финансите Симеон Дянков в интервю за американския вестник „Уолстрийт джърнъл“, цитиран от БТА на 9 септември.

Това изявление е рядък вот на доверие за дългосрочното бъдеще на общата европейска валута, отбелязва вестникът. „Подкрепата за еврото, изразена от най-новата и най-бедна членка на ЕС, превърнала се в образец на фискална дисциплина, откакто десноцентристката

партия ГЕРБ дойде на власт през 2009 г., е добра новина за онези, които създават европейските политики в Брюксел“, пише още в публикацията от деня. Според предишни съобщения Дянков е заявил, че разговорите с Брюксел за влизане на България в еврозоната са замразени за неопределено време. Но днес министърът подчертава, че успешното прокарване от правителството на новите закони за данъчна стабилност и стихването на призивите за данъчно хармонизиране на еврозоната са успокоили и притесненията на София, което означава, че разговорите може да бъдат подновени в идните месеци.

„Може и да не е модно, но ние продължаваме напред с плановете да влезем в еврозоната. Следим проблемите в еврозоната и, естествено, те ни безпокоят, но наша стратегическа цел остава да гарантираме, че нашата страна следва европейския път. Нашата парична единица е обвързана с еврото, така че защо да чакаме“, пита Дянков.

2012

Правителството одобри позицията на България за извънредното заседание на Европейския съвет, което ще се състои на 30 януари в Брюксел, съобщава няколко дни по-рано пресслужбата на кабинета.

На него се очаква да бъде завършен на политическо ниво проектът на Договор за стабилност, координация и управление в Икономическия и валутен съюз (ИВС). Стремжът е той

да бъде подписан на 1 март или на по-ранна дата. Договорът има за цел да се укрепи икономическият стълб в ИВС, за да съответства на развитието на валутния стълб, посредством пакет от мерки, насочени към насърчаване на бюджетната дисциплина чрез създаване на фискален пакт, засилване на координацията на икономическите политики и укрепено управление на еврозоната.

Евротом ще преживее тази криза и България все още иска и очаква да въведе общата валута до две-три години, заявява на 19 май в Лондон вицепремиерът и министър на финансите Симеон Дянков пред Ройтерс, цитирана от БТА.

Дянков признава, че какъвто график не може да бъде смятан сега за сигурен в момент, когато целият Европейски съюз и неговите институции се реформират. Датата за присъединяване на България към еврозоната изобщо не подлежи на обсъждане, защото не е ясно дали ще има още допълнителни правила и институции, които сега са предмет на дискусия, казва той на годишната среща на Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР) в Лондон.

България – най-бедната страна в Европейския съюз, която в същото време е и една от малкото страни без фискални проблеми сред членовете на съюза,

замрази за неопределено време отгавнашните си плановете да се присъедини към еврозоната, пише на 4 септември вестник „Уол стрийт джърнъл“, цитиран от БТА. Според вестника така България става поредната страна с разумна фискална политика, която охлажда ентусиазма си да въведе изтерзаната от проблеми обща валута.

Според публикацията премиерът Бойко Борисов и финансовият министър Симеон Дянков са обявили, че решението да се замразят плановете за присъединяване към еврозоната – „кое-то отгавна е стратегическа цел на няколко правителства в бившата комунистическа страна, било взето заради влошаващите се икономически условия и засилващата се несигурност в перспективите пред ЕС и отразява сериозни промени в настроята в България“, пише в новината от деня.

2013

На новата банкнота от 5 евро за първи път наименованието на единната валута е изписано на кирилица, съобщават от БНБ на 10 януари. На пресконференция президентът на Европейската централна банка Марио Драги представя цялостният дизайн на новата банкнота от 5 евро. На нея е изписано на кирилица и съкращението ЕЦБ. С това кирилицата влиза в употреба в еврозоната и разширява влиянието на еврото като глобална валута. Така над 200 милиона души по света, използващи кирилицата, сред които и българите като пълноправни граждани на ЕС,

ще могат да прочетат на своя национален език думата „евро“ върху банкнотата, посочват от БНБ. Банкнотата ще бъде въведена в обращение от май тази година.

Вече повече от 15 години монетарната ни система, основана на принципите на валутен борд, е хвалена и критикувана, факт е обаче, че чрез нея се установи монетарна и фискална дисциплина, казва министър-председателят Пламен Орешарски в словото си, след като световноизвестният икономист проф. Стив Ханке става Доктор хонорис кауза на БАН на 15 юли.

Премиерът отбелязва, че монетарната система у нас не е попречила на икономическия възход в силните икономически времена и е смекчила негативните проявления по време на кризата и до днес. Тази система предпази и банките от прекомерни рискови експозиции и съдействия за техния стабилитет, казва министър-председателят.

Пламен Орешарски заявява, че всеки път, когато чете, слуша или се среща с проф. Стив Ханке, се връща малко повече от 15 години назад, когато България преживява най-драматичната монетарна и финансова криза в своята история. Тогава „банковата система практически спря да работи, една трета от банките фалираха, а националната ни парична единица само за няколко седмици се обезцени над десет пъти“, казва премиерът Орешарски.

По думите му решението на

проблема тогава е било неконвенционално – „затваряне на централната банка поне във вида, в който функционираше до този момент, и отваряне на нов тип централна банка, базирана на принципите на валутен борд“.

Швейцарски финансист признава украинската гривня за най-красивата валута в света, обявява в края на годишното си заседание комисията по въпросите на етиката на Международната финансова банка, цитирана от ИТАР-ТАСС, а също и от БТА на 9 август.

Според швейцарските финансиста в петицата най-красиви пари освен украинската гривня влизат австралийският долар, еврото, българският лев и щатският долар.

2014

България покрива четирите числови критерия за членство в еврозоната. Това се посочва в Конвергентните доклади на Европейската централна банка и Европейската комисия, публикувани на 4 юни, съобщава пресцентърът на Министерството на финансите.

Това са вторите два подобни доклада на ЕК и ЕЦБ след тези през 2012 г., които потвърждават, че България покрива всички числови критерии на еврозоната.

България заедно с Литва, Чехия и Швеция е една от страните извън еврозоната, които изпълняват всички числови критерии за членство.

2015

Запазване на валутния борд до влизането ни в еврозоната, кандидатстване за влизане в еврозоната и в Единния банков надзорен механизъм на ЕС, транспониране на европейската директива за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници, както и създаване на нов орган за реструктуриране на подобни институции. Това е сред заложените приоритети в сферата на публичните финанси в правителствената управленска програма за периода 2014-2018 г., която е публикувана на сайта на Министерския съвет, посочва новина от 24 януари.

Според програмата трябва да започне подготовка за членството на България до влизането в еврозоната и да бъде създаден Междунституционален координационен съвет за осъществяване на дейностите за успешно въвеждане на единната валута в България. Предвижда се да бъде изготвен План за действие и да се осъществява мониторинг на изпълнението на предвидените мерки.

Програмата залага и приемане на политическо решение за включване на България в банковия съюз на ЕС. Ще бъде изготвен доклад за стартиране на процедура за подготовка за кандидатстване и отправяне на искане до Европейската централна банка за установяване на тясно сътрудничество в рамките на Единния надзорен механизъм.

Правителството създаде Координационен съвет за подготовка на България за членство в еврозоната с председател министъра на финансите, който е национален координатор на подготовката на страната ни за въвеждане на единната валута, съобщават от пресслужбата на кабинета на 1 юли.

Членовете на съвета са заместник-министър на финансите, подуправител на Българската народна банка, член на Комисията за финансов надзор, заместник-министри на икономиката, външните работи, на транспорта, информационните технологии и съобщенията, правосъдието и други. Съветът ще се подпомага от експертни работни групи, които в рамките на своята компетентност непосредствено ще осъществяват практическата подготовка за членство на страната ни в еврозоната.

Сред основните функции на съвета ще бъде разработване на проект на Национален план за въвеждане на еврото в България, изготвяне на предложение до Министерския съвет за определяне на целева дата за приемане на еврото, организацията и координирането на практическата подготовка на страната ни за членство в еврозоната и ръководство и координиране на работата на експертните работни групи.

2016

България се присъедини към Специалния стандарт за разпространяване на данни Плюс на Международния валутен

фонд (МВФ) на 31 май, съобщава пресцентърът на БНБ. България е 11-ата страна в света, която се присъединява към този най-висок международен стандарт за разпространяване на данни. Присъединяването към стандарта е резултат на съвместните усилия на БНБ, Националния статистически институт и Министерството на финансите.

БНБ като координатор за България за Специалния стандарт за разпространяване на данни Плюс ръководи работата по присъединяването и отговаря за разработването на национална страница с данни. Тя вече е на интернет страницата на БНБ. Преобладаващата част от новите статистически показатели, включени в този стандарт, се съставят от БНБ.

За присъединяването на България към механизма ЕRMII е нужна политическата воля на големите държави в ЕС, казва министърът на финансите Владислав Горанов в минутите за парламентарен контрол на 2 декември. Той отговаря на въпрос на депутати Мартин Димитров и Петър Славов относно напредъка по присъединяването на България към т.нар. чакалня на еврозоната.

Ние сме готови да влезем в Шенген, но не сме там. Изпълнили сме числовите критерии за влизането във валутно-обменния механизъм ЕRMII, но е нужна и политическа подкрепа, казва Владислав Горанов – водени са консултации на тази тема, обещана е и подкрепа.

2017

Само единен Европейски съюз може да отговори на очакванията на гражданите и на свър-

София, 11 април 2009 г. За първи път в своята история Българската народна банка отваря Вратите си за свободен достъп на граждани по случай 130 години от основаването на институцията. Гостите имат възможност да разгледат залата на Управителния съвет и кабинета на управителя на БНБ, да се снимат на сувенирна банкнота със своя лик и собственооръчно да си отсекаят сувенирна монета. Снимка: Бистра Бошнакова, БТА

менните предизвикателства. Това е общата позиция на гържавния глава Румен Радев и на президента на Френската република Еманюел Макрон след срещата им в двореца Евксиноград във Варна на 25 август, съобщават от прессекретариата на гържавния глава.

Президентът на Франция Еманюел Макрон е на посещение в България заедно със съпругата си Брижит Макрон. Двамата президенти правят преглед на двустранните отношения, обсъждат перспективите за бъдещето на обединена Европа и потвърждават готовността на България и Франция за още по-тясно сътрудничество в икономиката, отбраната и културата.

„България е готова да приеме нови стъпки за задълбочаване на своята европейска интеграция“, заявява на срещата Радев и изразява очакването на страната ни за приемане в Шенгенското пространство, готовност за влизане в „преддверието“ на еврозоната и присъединяване към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Радев призовава за спазване на установените критерии за членство в различни обединения и недопускане на тяхната промяна, което може да доведе до разколебаване в европейската идея.

На 6 декември еврокомисарят по бюджета Понтър Йотингер съобщава, че Европейската комисия е готова да предостави помощ на гържавите от ЕС, които

желаят да се присъединят към еврозоната. Той изразява готовност ЕК да подкрепи България в тази посока технически, финансово и със съвети.

Йотингер отбелязва, че за тази цел ЕС разполага със запас от 140 милиарда евро, които ще бъдат предоставени при необходимост на разположение на гържавите, желаещи да въведат общата валута. Той пояснява, че посочената сума ще бъде на разположение в следващите пет, седем или повече години.

Еврокомисарят уточнява, че официалното предложение по този въпрос ще бъде направено от ЕК догодина. Той коментира темата на пресконференция за представянето на нови предложения за икономическо управление.

2018

Страната ни да се обедини около Национален план за влизането ни в еврозоната, настоява лидерът на евросоциалистите Сергей Станишев, който се среща с председателя на Европейската централна банка Марио Драги. Това съобщава пресофисът на Станишев на 12 март

„България изпълнява критериите за членство в еврозоната и има желание да стартира този процес. Първата крачка е влизането в преддверието – ERM II. През 2007 г. имаме подкрепата на всички гържави членки на ЕС, както и на ЕК, и на ЕЦБ. Но заради инфлацията и натрупания дефицит по текущата сметка в резултат от големите чуждестранни инвестиции тогава се отложи решението за присъ-

единяване на страната ни. Днес ситуацията е различна. България е готова, а изявлението на председателя на ЕК Жан-Клод Юнкер даде нова динамика на процеса. Време е в диалога между ЕЦБ и БНБ по-активно да се включи и правителството, а страната да се обедини около Национален план за приемането ни в еврозоната“, казва Сергей Станишев след срещата с Марио Драги.

Управителят на ЕЦБ казва, че днес ситуацията наистина е различна. България би се присъединила към еврозоната и към един на практика изграден банков съюз. Затова ЕЦБ иска да е напълно убедена в готовността на страната, както и в стабилността на банковата система. „Гледаме позитивно на желанието на България за присъединяване към преддверието на еврозоната“, заявява той.

На 23 април ПП „Възраждане“ стартира подписка за национален референдум срещу въвеждането на еврото у нас. Това обявява на брифинг в националния пресклуб на БТА председателят на формацията Костадин Костадинов. Подписката, освен в страната, ще бъде достъпна и до сънародниците ни в чужбина чрез интернет. Тя ще върви до 23 юли.

Според „Възраждане“ въпросът за въвеждане на еврото има политически и икономически аспект със сериозни последици и трябва българските граждани да кажат искат или не.

Според Костадинов отказът от българския лев ще е отказ от националния суверенитет.

Не бива да създаваме ирационални очаквания от присъединяването към еврозоната както в негативен, така и в позитивен план, заявява министърът на финансите Владислав Горанов по време на дискусията „България в еврозоната. Икономическата логика срещу митовете“ на 26 април.

Горанов обобщава най-често тиражираните митове за еврозоната. Един от тях е силно нарастване на цените при прехода от лев в евро. От минимални закръгляния подобен ценови скок е възможен, но той се измерва с пренебрежими размери и доказателства можем да намерим и в деноминацията на българския лев, когато не видяхме от подобно закръгляване да има подобен ценови шок, обяснява той.

Вторият сериозен мит е твърдението, че България ще загуби от своя суверенитет. Влизането в еврозоната работи точно за обратното, коментира финансовият министър. Влизането в еврозоната ще увеличи възможностите на българската държава да участва по-активно в паричната политика, смята Горанов.

Той посочва и трети мит – че след приемането на еврото България ще отстъпи от принципите на строга фискална политика. Валутният борд не пречи фискалната политика да бъде грешна, подчертава Горанов. Той посочва, че на законово ниво са вкарани фискални правила, които гарантират, че правителството и парламентът трудно може да се изкушат да се води несъответ-

стваща с правилата фискална политика.

Стратегическата перспектива на България е да задълбочи европейската си интеграция, а това е невъзможно да се случи без присъединяване в бъдеще към еврозоната. Това не е въпрос на желание, а цел, която трябва да се постигне на основата на реална подготовка и извървян път. Това заявява президентът Румен Радев на среща на 26 април с Валдис Домбровскис – заместник-председател на Европейската комисия за еврото и социалния диалог, съобщава прессекретариатът на президента.

Държавният глава е посочил, че страната ни се нуждае от ясен план за действие, от анализ на поетите ангажименти, както и от оценка на риска от въвеждането на еврото.

Румен Радев е отбелязал, че за българите би било полезно да се запознаят с опита на други европейски държави, преминали по същия път. Важно е, без въпросите да се политизират, да има обективна информация как еврозоната ще повлияе върху темповете на икономическо развитие и в каква степен това би помогнало за изравняването на жизнения стандарт на българските граждани с този на гражданите на други държави членки.

Валдис Домбровскис заявява, че има механизми, които страната може да приложи за мониторинг на цените, така че да се избегне спекулативното им

увеличаване. За гласното протичане на процеса на присъединяване Европейската централна банка е предложила проект на Пътна карта, която очертава основните етапи на процеса до присъединяването на България към механизма ЕРМII.

На 23 май Европейската комисия (ЕК) представя доклада за напредъка на държавите от ЕС към въвеждане на еврото. Той обхваща България, Чехия, Хърватия, Унгария, Полша, Румъния и Швеция. В документа се посочва, че тези държави са постигнали значителна номинална конвергенция, но засега нито една от тях не отговаря на всички условия за присъединяване към еврозоната.

България и Хърватия изпълняват всички изисквания за конвергенция с изключение на изискванията за валутния курс, тъй като не са част от валутния механизъм (ERMII), се допълва в доклада на ЕК.

Заместник-председателят на ЕК Валдис Домбровскис коментира: „България вече изпълнява номиналните изисквания от Маастрихт за ценовата стабилност, обществените финанси и конвергенцията на дългосрочните лихвени проценти. Приветстваме настоящата работа на българските власти за включване във валутния механизъм (ERMII), така че да бъде изпълнено и изискването за стабилност на валутния курс.“

На 23 май заместник-председателят на Европейската комисия Валдис Домбровскис признава, че за приемането на България в еврозоната се поставят нови, допълнителни изисквания. Той прави този коментар на пресконференция в отговор на въпрос.

Действително вече има ново изискване – присъединяването към еврозоната се обвързва с включване в Банковия съюз. Това се дължи на поуките, които извлякохме от кризата – трябва да осигурим устойчивост не само на обществените разходи, но и на финансовия сектор. Затова банковият сектор е подложен на строг надзор в държавите, които очакват да въведат общата валута, пояснява Домбровскис.

ЕК приветства желанието на България да се присъедини към „чакалната на еврозоната“ и работата на българското прави-

телство в тази посока, добавя той. Готови сме да предоставим финансова помощ за тази цел със следващия бюджет на ЕС. Следващите стъпки трябва да бъдат определени от Европейската централна банка, допълва Домбровскис.

Комисията представя данни от проучване на общественото мнение, според които почти равен дял от българите и останалите граждани на ЕС (над 70 на сто) са използвали еврото. Еднакъв е дялът на отговорилите, че искат страната им да се присъедини към общата валута (51 на сто). Над половината българи (51 на сто) същевременно очакват въвеждането на еврото да има отрицателно въздействие у нас.

Общо 80 на сто от българите са отговорили, че ще се справят с новата валута, но същия дял са на мнение, че това ще доведе до злоупотреби в ценообразу-

ването. За над половината българи (56 на сто) въвеждането на еврото е отказ от част от националния образ и загуба над контрола върху икономическата политика. Мнозинството българи (74 на сто) вярват, че нашата страна е готова за еврото и според 60 на сто това трябва да стане скоро.

И двете страни – „за“ и „против“ влизането на България в еврозоната, имат своите аргументи и дебатите продължават. Това казва на 22 юни по време на Пловдивския икономически форум вицепремиерът Томислав Дончев. По думите му от едната страна са: да не губим лева, който повече от век ни е крепил като държава, както и заплахите, че цените ще скочат двойно. От другата страна се посочва, че България така или иначе търпи голяма част от негативите да не може свободно да играе с валутния курс и не може да ползва фактори за репутация и доверие. Най-големият аргумент „за“ по думите му обаче е политически. България по географски принцип, бидейки в периферията на Европа, не може да бъде в политическата периферия, а трябва да бъде в ядрото, допълва вицепремиерът.

На 18 юли правителството дава мандат на финансовия министър да подаде официално заявление за осъществяване на близко сътрудничество с Европейската централна банка в съ-

София, 8 юни 2012 г. В Българската народна банка е представена новата сребърна възпоменателна монета с нанесено частично позлатяване „250 години История славянобългарска“ от серията „Историческо наследство“.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

отговорност с регламент 1024 на Европейския съюз от 2013 година относно функциите на ЕЦБ по макропруденциалния надзор над банките в общността. Това казва пред журналисти в МС министърът на финансите Владислав Горанов.

Това формално решение е в резултат на дългогодишна комуникация между българските власти и страните от еврозоната, Европейската комисия и ЕЦБ като част от пътната карта за присъединяване на България към еврозоната и на българския лев към механизма ЕRMII, казва още финансовият министър. До няколко часа писмото ще бъде изпратено, допълва той.

Знаете, че на 12 юли българското правителство и Централната банка изпратиха писмо за намерение за начина, по който ние виждаме присъединяването на България към ЕRMII като предпоставка за влизането на страната в еврозоната. В резултат започва да тече проучване на ЕЦБ доколко нашето законодателство ще бъде адаптирано, така че надзорните решения на ЕЦБ да имат правна сила и да са директно приложими за тези български банки, за които ЕЦБ прецени, че иска директно да упражнява надзорни функции. В съответствие с правилата подобно отключване трае от 6 до 12 месеца. Разбира се, много зависи доколко българските власти успеят бързо да адаптират националното законодателство, за да гарантират стабилността на актовете на ЕЦБ и тяхната приложимост, казва министърът.

Това, което ще изпратим днес (освен официалното заявление

за осъществяване на близко сътрудничество с ЕЦБ по отношение на банковия надзор), е и проект на изменение на българското законодателство. С него ще заявим нашето виждане как българското законодателство трябва да бъде променено така, че да отговаря на изискванията на регламента на ЕС, казва Горанов. Страните членки на еврозоната заявиха, че в момента, в който ЕЦБ даде положителна оценка на възможността за близко сътрудничество, ще подкрепят присъединяването на лева към ЕRMII, а това е изминаването на по-голямата част от пътя към еврозоната, казва Горанов.

* * *

На 22 август правителството одобрява План за действие, включващ мерки в отговор на намеренията на Република България за присъединяване към Валутния механизъм II (ERMII) и към Банковия съюз до юли 2019 година. Това съобщава пресцентърът на Министерския съвет.

В Плана за действие са включени мерки, които следва да се изпълнят до края на юни 2019 година. Мерките се изразяват в:

- засилване на рамката на надзора в банковия сектор чрез тясно сътрудничество с ЕЦБ и предприемане на необходимата подготовка в съответствие със съществуващите процедури чрез извършване на редица промени в националното законодателство, като се предвижда към края на 2018 г. те да бъдат одобрени от Народното събрание;
- въвеждане до края на 2018 г. на макропруденциални ин-

струменти в Закона за кредитните институции, позволяващи налагането на системно ниво на изисквания към кредитополучателите;

- засилване на надзора върху небанковия финансов сектор (пензионни фондове и застрахователни дружества);

- подобряване на рамката за несъстоятелността след извършване на преглед на законодателството и изготвяне на съответните законови изменения;

- засилване на рамката за борба с изпирането на пари;

- модернизиране на рамката за управление на тържавните предприятия посредством преглед и оценка на законодателната, регулаторната и функционална рамка и отправяне на препоръки, свързани с преодоляването на несъответствията между българското законодателство и най-добрите международни практики, впоследствие и изготвяне на законодателни текстове в съответствие с насоките на ОИСП;

- ратифициране от Народното събрание на Споразумение относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране.

Изпълнението на изброените мерките ще осигури спазването на предварително поетите ангажменти в области на политиката, които са от голямо значение за плавния преход към ЕRMII и към Банковия съюз до юли 2019 г., и като краен резултат да се въведе еврото след изпълнение на всички критерии за конвергенция в съответствие с член 140 от Договора за функционирането на

София, 26 ноември 2015 г. В Българската народна банка е представена нова разменна монета – законно платежно средство, с номинална стойност 2 лева, емисия 2015 г. Тя ще бъде пусната в обращение през декември.
Снимка: Петър Кръстев, БТА

Европейския съюз, пише в съобщението.

2019

Най-ранната дата за приемане на еврото в България е 1 януари 2022 година, казва министърът на финансите Владислав Горанов. Заедно с Валдис Домбровскис, заместник-председател на ЕК, отговарящ по въпросите на еврото и социалния диалог, финансовата стабилност, финансовите услуги и съюза на капиталовите пазари, и Ева Майдел, еврокомисар, Горанов участва в дискусия на тема „България по пътя към еврото“ на 28 януари.

Ако минем успешно стрес-тестовете и прегледа на активите на банките, ще можем да кандидатстваме за Чакалнята на еврозоната от началото на юли тази година. Престоят в ЕRMII е средно две години, а след това

обикновено е нужна една година за подготвителна работа за въвеждането на валутата. Тази подготвителна работа обаче може да се прави в по-ранен период и така да приемем еврото от началото на 2022 година, уточнява Владислав Горанов.

Ева Майдел, еврокомисар, посочва, че е положително, че имаме план към еврозоната и ясни обещания от министрите за приемането на България. Първата стъпка е постигната – имаме пътна карта за приемането на валутата, посочва тя. Преди година девет от десет души в България не бяха информирани за ползите от еврозоната, допълва Ева Майдел.

България и сега има фиксиран валутен курс, но не се ползва от подкрепата на ЕЦБ и предимствата на по-ниските лихви и финансовите разходи, характерни за еврото, посочва Валдис

Домбровскис. България отговоря на всички критерии за ЕRMII освен на валутните критерии, казва Домбровскис. Предполага се, че България ще се включи в Европейския банков съюз и затова са нужни определени изисквания, включващи и мерки срещу изпирането на пари. Има прогрес, който е координиран, и можем да сме сигурни, че за вашата страна ще има положителен резултат в средата на тази година, подчертава той.

Броят на българите, които не одобряват въвеждането на еврото, е нараснал с два процента за една година, показват данни, представени в петък от Европейската комисия, посочва новина от 7 юни.

В проучване, извършено през април, се отчита нарастване с един процент на твърдите привърженици на общата европейска валута у нас (11 на сто). Със седем процента спада делът на онези, които са по-скоро „за“ приемането на еврото (36 на сто), 28 на сто са „по-скоро против“ (+2 на сто), 20 на сто са твърдо против (без промяна), пет на сто нямат мнение (3 на сто преди година).

Почти равен е броят на онези, които заявяват, че искат (48 на сто) или не искат (47 на сто) въвеждането на еврото в България. Над половината (54 на сто) очакват еврото да доведе до отрицателни последици, а 40 на сто очакват положителна промяна. Въпреки това 78 на сто заявяват, че биха се справили с предизвикателството на прева-

лутуирането. Същият е и делът на отговорите с изразени опасения за ръст на цените покрай въвеждането на новата валута. Половината българи отхвърлят мнението, че страната би изгубила от облика си, ако възприеме еврото. Наг половината (51 на сто) не са съгласни, че България би изгубила контрола над икономическата си политика, ако влезе в еврозоната.

Едва една четвърт от българите са на мнение, че страната ни е готова да приеме еврото. Най-голям е делът на българите (39 на сто), които биха искали еврото да бъде прието след известно време, на второ място (22 на сто) са онези, които никога не биха искали това да се случи; веднага да влязат в еврозоната желаят 18 на сто, а 17 на сто са отговорили „възможно най-късно“.

Правителствата в Европейския съюз избраха българката Кристилина Георгиева за европейски кандидат за ръководител на Международния валутен фонд след повече от 12 часа преговори и гласувания на фона на разноголасия в 28-членния блок, предава Ройтерс на 2 август, цитиран от БТА. В новината се посочва, че единственият съперник на Георгиева, холандецът Йерун Дейселблум, я поздравява в Туитър след втори кръг гласувания, при които тя се оформя като категоричен победител.

На 25 септември българският икономист Кристилина Георгиева е одобрена за нов управляващ директор на Международния валутен фонд. Към момента тя е главен изпълнителен директор на Световната банка.

Георгиева бе избрана от изпълнителния съвет на МВФ за следващ ръководител на фонда. Тя наследила на поста Кристин Лагард, която се оттегля, за да поеме ръководството на Европейската централна банка. Българката става първият представител на страна с нововъзникваща пазарна икономика начело на институцията.

2020

Министър-председателят Бойко Борисов се среща с управляващия директор и председател на Изпълнителния съвет на Международния валутен фонд Кристилина Георгиева. Основен акцент в разговора им в Министерския съвет е бил сътрудничеството на България с международната организация и възможностите то да се развива с оглед приоритетите на Кристилина Георгиева като ръководител на МВФ. В срещата е участвал и министърът на финансите Владислав Горанов, информира правителствената пресслужба на 19 януари.

Министър-председателят Бойко Борисов изтъкнал разумната фискална политика, която България води и която е отчетена от международните кредитни агенции. Премиерът е посочил, че българската икономика продължава да се развива устойчиво, без да натрупва макроикономически дисбаланси, и че страната ни има

стабилен напредък по присъединяването към ЕРМII. От своя страна Кристилина Георгиева е поздравила правителството за постиженията в областта на фискалната политика и че това е добър стимул за реализацията на набелязаните от кабинета управленски приоритети, се посочва в новината от деня.

Със 140 гласа „за“, 2 гласа „против“ и 66 „въздържал се“ парламентът прие решение за определяне на условията за договаряне на централен курс на лева към еврото съгласно параграф 2.3 от Резолюцията на Европейския съвет за установяване на механизъм на обменните курсове през третия етап на Икономическия и паричен съюз Амстердам, посочва новина от 30 януари.

При договаряне на централен курс на лева към еврото съгласно параграф 2.3 от Резолюцията на Европейския съвет за установяване на механизъм на обменните курсове през третия етап на Икономическия и паричен съюз Амстердам министърът на финансите и управителят на БНБ се задължават да предлагат, да поддържат и да гласуват позиция за централен курс от 1,95583 лв. за едно евро. България не участва в Механизма на обменните курсове (Exchange Rate Mechanism II) при централен курс между еврото и лева, различен от 1,95583 лв. за едно евро, са записали в решението депутатите.

С това даваме ясен сигнал и на наши европейски партньори, и

на българските граждани, че ние желаем да влезем в еврозоната, но не на всяка цена, коментира Йордан Цонев от ДПС, съвносител на решението. По думите му втората част от решението категорично казва, че ако някоя от страните членки на еврозоната плюс Дания предложи друг курс, България прекъсва пътя си към еврото.

Народното събрание прие без дебати на второ четене промените във Валутния закон, с които се изменя и Законът за БНБ. „За“ промените гласуваха 91 народни представители, 36 бяха „против“, нямаше въздържали се. Измененията са свързани с изискванията за влизане в т.нар. чакалня на еврозоната, пише в новина от 6 февруари.

Във въпросната разпоредба, направена като предложение между първо и второ четене на промените във Валутния закон от Менда Стоянова (ГЕРБ), се посочва, че „считано от датата на участие на България в Механизма на обменните курсове (Exchange Rate Mechanism II) официалният валутен курс на лева към еврото е равен на централния курс между еврото и лева, договорен съгласно параграф 2.3 от Резолюцията на Европейския съвет за установяването на механизъм на обменните курсове през третия етап на Икономическия и паричен съюз Амстердам и членове 11 и 171 от Споразумението между Европейската централна банка и националните централни банки на държавите членки извън еврозоната за определяне на проце-

дуриите за работа на механизма за обменните курсове“.

В становище БНБ посочва, че с въпросната промяна се осигурява съответствие на вътрешната нормативна рамка с европейската, което е задължително изискване за присъединяване към валутнообменния механизъм.

ЕЦБ и Българската народна банка установиха суап линия за осигуряване на ликвидност в евро, съобщава Централната банка, цитирана от БТА на 23 април. Суап линията ще остане в сила до 31 декември 2020 г., или толкова дълго, колкото е необходимо.

ЕЦБ и БНБ се договарят да сключат предпазно валутно споразумение (суап линия), за да осигурят евро ликвидност.

Съгласно новата суап линия Българската народна банка ще може да вземе до 2 милиарда евро в замяна на български левове. Максималният падеж за всяка изтеглена сума ще бъде три месеца.

България се подготвя за участие във валутния механизъм (ERMII), което е предпоставка за гадена държава членка да се присъедини към еврозоната.

Министър-председателят Бойко Борисов разговаря в сряда вечерта с председателя на Европейската централна банка Кристин Лагард, съобщава пресцентърът на кабинета. Борисов и Лагард приветстват установяването на суапвата линия между ЕЦБ и БНБ. „Това е голяма подкрепа за България и гаранция за допълнителна стабилност на валутния борд, който в ситуация

на криза трябва да бъде максимално защитен“, подчертава в разговора българският премиер. Борисов изтъква, че приемането на България в т.нар. чакалня на еврозоната ще бъде от изключителна полза за икономиката на страната.

На 4 юни се навършват 140 години от създаването на българския лев. На тази дата през 1880 г. е обнародван и влиза в сила Законът за правото на рязане на монети в Княжество България, припомня Българската народна банка.

БНБ публикува на страницата си в интернет факсимиле от указ 229 на княз Александър Батенберг, публикуван в брой 49 на Държавен вестник. Според указа монетата от един лев тежи пет грама, от които четири грама и 175 хилядни от грама са сребро. Златните монети са с номинал 20 лева – наречени Александър, и от десет лева. Сребърните монети са с номинал пет, два, един лев, както и от 50 стотинки. Медните монети са с номинал десет, пет и две стотинки.

С указа правителството се упълномощава да вземе мерки в най-кратко време за „нарязването“ на два милиона монети по два лева; 4.5 млн. монети по един лев; три милиона монети по 50 стотинки, 15 милиона монети по десет стотинки; десет милиона монети по пет стотинки и пет милиона монети по две стотинки. Решението за това кога да се „нарежат“ златните монети остава за следваща сесия на Народното събрание, но все пак се

казва, че трябва да има десет хиляди монети по 20 лева, 20 хиляди монети по 10 лева и 500 хиляди по пет лева.

По искане на българските власти финансовите министри на държавите членки от еврозоната, президентът на Европейската централна банка и финансовите министри и управителите на централните банки на Дания и България решиха еднородно да включат българския лев във Валутен механизъм II (VM II), съобщава и Българската народна банка, и Министерството на финансите. В процеса на вземане на това решение бе включена Европейската комисия и бяха проведени консултации с Икономическия и финансов комитет, посочва новина от 10 юли.

Централният курс на българския лев е фиксиран на 1 евро = 1.95583 лева. Около този централен курс на лева ще бъде поддържан стандартният диапазон от плюс или минус 15 процента.

В същото време след внимателна оценка на адекватността и устойчивостта на валутния борд в България е прието, че България се присъединява към валутния механизъм със съществуващия си режим на валутен борд като едностранен ангажимент и без допълнителни изисквания към ЕЦБ.

На 10 юли Европейската комисия съобщава, че приветства решението за включване на българския лев и хърватската куна в

чакалната на еврозоната (ERMII). Тя приветства също решението на Управителния съвет на Европейската централна банка за тясно сътрудничество с двете страни, което отбелязва тяхното влизане в банковия съюз.

Решението на страните по ERMII представлява важен момент в усилията на България и Хърватия да се присъединят към еврозоната. Двете държави трябва сега да участват в механизма без голямо напрежение, без да девалвират централния курс на своята валута спрямо еврото по своя собствена инициатива в продължение на най-малко две години, преди да могат да отговорят на изискванията за въвеждане на еврото. Комисията ще продължи да насърчава и да подкрепя усилията на българските и на хърватските власти за завършване процеса на присъединяване към еврозоната.

Еврото е осезаем израз на европейското единство, благоденствие и солидарност, заявява по този повод председателят на ЕК Урсула фон дер Лайен, цитирана в съобщението. С това решение се признават важните икономически реформи, предприети от България и Хърватия, като същевременно се потвърждава продължаващата привлекателност на единната европейска валута. Ще продължим да подкрепяме и двете страни в следващите заключителни стъпки към присъединяването им към еврозоната, добавя тя.

2021

„Очакванията ни са страната ни да се присъедини към еврозо-

ната през 2024 г. Основните задачи на българското правителство по пътя към постигането на тази цел са свързани с изпълнението на последващите ангажменти по Пътната карта след присъединяването на българския лев към ERMII, считано от 10 юли 2020 г.“ Това е заявил министърът на финансите Кирил Ананиев по време на годишния форум на EuroMoney за Централна и Източна Европа, информира пресцентърът на финансовото министерство на 12 януари.

Министър Ананиев съобщава, че е в процес на подготовка на национален план за въвеждане на еврото в България, в който детайлно ще бъдат описани дейностите, които трябва да се предприемат от българските власти и бизнеса за успешното въвеждане на единната европейска валута в страната. По думите му изпълнението на номиналните конвергентни критерии (т.нар. Маастрихтски критерии) и предприемането на мерки за адресиране на несъответствията, констатиранни в Конвергентните доклади на ЕЦБ и ЕК за 2020 г., също са важен аспект от подготовителните дейности: „Работим интензивно, така че да спазим времевата рамка и определения минимален срок за престой във ERMII. Към момента не се очертават сериозни рискове от неизпълнение на някой от поетите ангажменти. Разбира се, изпълнението на критериите от Маастрихт е относително спрямо динамични параметри, формирани от държавите членки в еврозоната, които е трудно да бъдат прогнозирани

в рамките на настоящата не-сигурна среда“, уточнява той.

На 14 януари управителят на Българската народна банка Димитър Рагев участва в дискусия в рамките на годишния форум на EuroMoney за Централна и Източна Европа, съобщават от БНБ.

Димитър Рагев представя преглед на историята и стратегическата мотивация на България за включването на българския лев в ERMII като ключова стъпка по пътя към еврото. Успешното функциониране на паричния режим на България, основан върху валутния борд с фиксиран курс към еврото като резервна валута, предопределя логичността на процеса на замяна на лева с евро. Анализите ни ясно показват, че приемането на еврото в България ще представлява гладък процес, заявява Димитър Рагев.

По думите на управителя на БНБ приемането на еврото ще ускори реалната конвергенция на българската икономика и ще има ключов принос за растежа и благосъстоянието в страната. Дори самият процес на подготовка за еврото дисциплинира и стимулира добрите политики, които са необходими за постигане на висока степен на приближаване на икономиката на страната към еврозоната още преди присъединяването към нея. Заедно с това еврото не гарантира само по себе си устойчива конвергенция, подчертава Димитър Рагев. Поради това България следва да продължи с благоразумните макроикономически политики,

които да бъдат провеждани от целенасочени и ефективни институции, допълва управителят на централната банка.

Координационният съвет за подготовката на България за членство в еврозоната, който е със съпредседатели управителят на Българската народна банка Димитър Рагев и министърът на финансите Асен Василев, прие проект на Национален план за въвеждане на еврото в Република България, съобщават на 30 юни съвместно от БНБ и МФ.

Ангажиментът на България за приемане на единната европейска валута е препотвърден в Договора за присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз, след като първоначално е заявен при започване на преговорите на страната ни за членство в ЕС.

Подготовката за присъединяването на България към еврозоната е при целева дата 1 януари 2024 година. Въвеждането на еврото е планирано без преходен период, като датата на приемане на еврото ще съвпадне с въвеждането му като официална разплащателна единица. Превалутването ще се извършва чрез прилагането на неотменимо фиксиран курс между еврото и лева. А след въвеждане на еврото в рамките на месец левът и еврото ще бъдат едновременно законно плащателно средство.

Националният план за въвеждане на еврото в България е стратегическият документ, въз основа на който ще се реализира

оперативната работа за замяна на лева с еврото. Планът е разработен от Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната и при изготвянето му са следвани добрите практики от държавите членки на еврозоната.

Партия на ЗЕЛЕНИТЕ призовава всички родолюбиви българи, неправителствени, синдикални, обществени организации и политически партии да се организират за провеждане на национален референдум по въпроса за влизането на Република България в еврозоната, приемането на еврото и отказа от националната ни валута – българският лев, съобщават от политическата сила на 7 юли.

Партия на ЗЕЛЕНИТЕ е силно обезпокоена от появилите се изявления, че България е готова и през 2024 година ще смени лева с евро и ще стане член на еврозоната. С тон на увереност, че всичко е предрешено, предопределено и е в името на националния интерес. Не очаквахме, че служебното правителство като предвестник и пионер на промяната ще вземе такова категорично становище по въпрос от съществено значение за държавния/националния интерес, посочват от партията.

Партия на ЗЕЛЕНИТЕ апелира за национален референдум, защото според тях смяната на лева с евро е свързана с отнемането на още един атрибут на независима суверенна държава и липсват аргументи какво на-

лага смяната на валутния борд, който вече повече от 20 години поддържа нормална инфлация и е опора на стабилността у нас. От партията не са убедени в тезата, че приемането на еврото е чудотворното средство, панацеята, което ще направи България и българите просперирани и богати. Според тях това е силно рискова стъпка, особено за най-изостаналата икономика в ЕС.

Петдесет и осем процента от българите не подкрепят въвеждането на еврото като официална валута в страната. Това показва проучване, изготвено от агенция „Тренд“ специално за финансовия форум NEXT DIFI 2021, организиран от b2b Media за пета година, посочва новина от 8 октомври.

Допитването е проведено през септември 2021 г. и сочи, че едва 21 на сто от сънародниците ни одобряват смяната на лева. Също 21 на сто са отговорили, че не могат да преценят.

Допитването включва и детайлни въпроси, свързани с еврото и последиците от неговото евентуално приемане като национална валута. По гва от тях има категорично изразена позиция на мнозинството от запитаните – 71 на сто смятат, че въвеждането на еврото ще доведе до повишаване на цените в България. Освен това 65 процента са на мнение, че държавата не предоставя достатъчно информация за последиците от приемането на новата валута. Това може би е един от най-ключовите фактори, тъй като по

София, 4 януари 2019 г. В Българската народна банка е представена сребърна възпоменателна монета „Пловдив – Европейска столица на културата“ с номинална стойност от 10 лева.

Снимка: Христо Касабов, БТА

повечето от зададените въпроси близо една трета от хората нямат позиция, считат от агенцията „Тренд“.

Двадесет и седем процента от запитаните смятат, че страната ни е задължена да влезе в еврозоната, но 44 на сто не са съгласни с това заключение.

На по-обобщаващия въпрос „Според вас лично как ще се промени България при приемане на еврото?“ 19 процента отговорят „към по-добро“, 47 на сто – „към по-лошо“, 15 процента са на мнение, че нищо няма да се промени, а 19 на сто остават без ясна позиция.

Ползите от влизането на България в еврозоната доминират. Позицията на Асоциацията на индустриалния капитал (АИКБ), а и на всички работодателски организации у нас е трайна подкрепа и ускоряване на присъединяването на България към еврозоната.

Това заявява председателят на УС на АИКБ Васил Велев по време на Четвъртия банково-финансов форум на сп. „Мениджър“ „Бъдещето на парите“, съобщават от асоциацията на 27 октомври.

2022

„На днешното си заседание правителството прие Плана за въвеждане на еврото в Република България. Това е оперативен план, който дава ясни срокове и задачи към банките, към платежните и държавните институции как точно да се въведе еврото, как да се извърши превалутиранието на депозити и заеми, така че да можем на 1 януари 2024 г. да имаме техническа готовност за приемане на еврото“, заявява на 27 май на брифинг в Министерския съвет вицепремиерът и министър на финансите Асен Василев. Той допълва, че предстоят редица законодателни промени, които са необходими, в това число промяна в Закона за

БНБ. „Техническата подготовка, за да можем да влезем на 1 януари 2024 г. в еврозоната, отнема поне 18 месеца, така че нямаме много време за отлагане на оперативната работа. Има редица дейности, които банките, платежните системи и тържавните институции трябва извършат, за да са готови да работят в евро. Предстои да бъдат променени редица закони, като с последната законодателна промяна ще се приеме и финалната дата за приемане на еврото.“

Министър Василев подчертава, че оттук нататък работата по плана ще продължи в парламента, ще бъдат проведени и широки обществени дискусии по време на процеса на присъединяване на България към еврозоната. Вицепремиерът напомни, че планът е публичен от юли 2021 г.

Ползите и рисковете от въвеждането на еврото в България ще бъдат обсъдени на кръгла маса днес от 9:30 часа в зала „Изток“ на Народното събрание, пише в новина от 31 май.

Събитието се организира от Комисията по бюджет и финанси в Народното събрание с председател Любомир Каримански („Има такъв народ“).

Форумът на тема „Инфлация и икономически растеж. Въвеждане на единната европейска валута в Република България – ползи, предизвикателства и рискове“ събира представители на Световната банка, Международния валутен фонд, Европейската комисия, Европейската инвестиционна банка, Българската на-

родна банка, работодателските организации, синдикати, представители на академичната общност.

Парламентът възложи на правителството да ускори процеса на приемането на еврото с целева дата 1 януари 2024 г. при курс 1,95583 лв. за 1 евро. Със 157 гласа „за“, 28 „против“ и 23 „въздържали се“ Народното събрание прие предложеното от ГЕРБ-СДС решение, се посочва в новина от 27 октомври.

В подкрепа гласуват от ГЕРБ-СДС, „Продължаваме промяната“, ДПС и „Демократична България“. От „Възраждане“ са против, „БСП за България“ са въздържали се, а „Български възход“ гласуват с „против“ и „въздържал се“.

С решението се възлага на Министерския съвет в координация с БНБ да ускори консултациите и преговорите с европейските институции, тържавите членки, чиято парична единица е еврото, и с тържавите, участващи в механизма за обменните курсове (ERMII), с оглед приемане на еврото в Република България с целева дата 1 януари 2024 г.

Правителството в координация с БНБ и другите отговорни институции да ускори и процеса на техническата подготовка за приемане на еврото съгласно Националния план за въвеждане на еврото, приет от МС на 27 май 2022 г., гласуват депутатите.

Лидерът на „Възраждане“ Костадин Костадинов призовава вносителите да оттеглят решението или поне да не го при-

емат сега. По думите му това бързана без редовно правителство, на фона на разширяващи се инфлационни процеси в еврозоната и предстояща тежка зима, е престъпно и безотговорно. Една бъдеща промяна и договорен друг курс (евро-лево) далеч няма да са прецедент, казва Костадинов и дава пример със Словакия. Според „Възраждане“ българският лев е една от най-стабилните валути в света.

Председателят на ПГ на ГЕРБ-СДС Десислава Атанасова посочва, че се спекулира, че България или ЕЦБ би могла да приеме някакъв различен курс. Тя припомня, че 44-ото Народното събрание е приело решение на 30 януари 2020 г., според което при договаряне на централен курс на лево към еврото министърът на финансите и управителят на БНБ предлагат, поддържат и гласуват позиция за централен курс 1,95583 за едно евро. Атанасова заявява, че България ще въведе от 1 януари 2024 г. еврото единствено при този курс.

Пет месеца преди България да влезе в еврозоната и една година след това цените в магазините ще бъдат показвани и в двете валути. Това посочва в предаването „Здравей, България“ на 28 октомври вицепремиерът по управление на европейските средства Атанас Пеканов.

Пеканов допълва, че в Националния план за въвеждане на еврото е зададено, че един месец след въвеждането гражданите ще могат да плащат и в двете валути.

Комуникационната стратегия за информация и публичност на присъединяването на България към еврозоната беше приета от Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната, съобщава Министерството на финансите на сайта си на 11 ноември.

Приемането на комуникационната стратегия е важна стъпка по пътя на присъединяване на страната ни към еврозоната и кореспондира с приетото на 27.10.2022 г. решение на Народно-то събрание, с което се задължава Министерският съвет в координация с Българската народна банка да ускори консултациите и преговорите с европейските институции и техническата подготовка за въвеждане на еврото, за да се спази целевата дата за приемане на еврото от 1 януари 2024 година, пише в документа.

Тя се основава на приетия от Министерския съвет Национален план за въвеждане на еврото в Република България и описва принципите и задачите на цялостна информационна и комуникационна кампания; отговорните институции, които ще изпълняват отделните дейности в рамките на цялостната кампания; етапите за изпълнение на дейностите; целевите групи; каналите за разпространение на информацията и др.

Целта на Комуникационната стратегия е да популяризира процеса на подготовка на страната ни за присъединяване към еврозоната, тъй като замяната на лева с евро ще засегне всеки човек, живеещ или пътуващ от

и до България. Информационната кампания ще бъде насочена към предоставяне на точна, достъпна, разбираема, навременна и всеобхватна информация за всички практически аспекти на въвеждането на еврото – за самия процес по замяната на лева с евро (курс, времеви периоди, цени и др.) и промените както в ежедневието на българските граждани, така и тези в икономиката, с акцент върху мерките за защита на потребителите.

Приемането ѝ ще даде възможност да се стартират процеси за по-добра информираност и възможност да се отговори на всички въпроси, които ще възникнат у българските граждани – от покачване на цените, промяна в доходите, опасения от инфлация в резултат на приемане на еврото.

Меморандум за разбирателство за производството на евромонети подписа България с Европейската комисия и председателя на Еврогрупата, съобщават на 6 декември от Българската народна банка и Министерството на финансите.

Меморандумът, подписан в Брюксел, очертава практическите стъпки, които ще позволят на страната ни да започне да произвежда монети евро, когато получи одобрение за присъединяване към еврозоната. Тези стъпки засягат сеченето на определени количества пробни монети с изображенията на общите страни на евромонетите и избора на националните дизайни на българските евромонети.

Подписването на меморандума представлява важна стъпка по пътя на присъединяването на България към еврозоната, окончателното решение за което трябва да бъде взето от съвета съгласно член 140, параграф 2 от Договора за функциониране на Европейския съюз, се отбелязва в съобщението.

Документът е подписан от заместник-председателя на ЕК Валдис Домбровскис, еврокомисаря за икономиката Паоло Джентилони, председателя на Еврогрупата Паскал Донахю и от българска страна – служебния министър на финансите Росица Велкова и управителя на БНБ Димитър Радев.

За разлика от хората нагласите сред бизнеса са много по-позитивни. Това показват данни от национално представително проучване за нагласите на гражданите и бизнеса за въвеждане на еврото в България, реализирано от агенция „Алфа Рисърч“ в периода 1-17 ноември с възложител Министерството на финансите, пише в новина от 19 декември. Проучването, представено в МФ, е проведено сред 1200 души и сред 500 фирми.

32,8 процента от анкетиранияте граждани одобряват присъединяването на страната ни към еврозоната, от тях 15 процента – напълно, а 17,8 процента – по-скоро. 23 на сто обаче казват, че по-скоро не одобряват, а 27,4 на сто изобщо не одобряват членство на България в еврозоната, показват данните в проучването. 16,8 на сто отговарят, че не могат да преценят.

64,3 процента от бизнеса одобряват присъединяване на България към еврозоната, от тях 46,7 процента – напълно, а 17,6 процента – по-скоро. 15,3 процента от представителите на бизнеса посочват, че по-скоро не одобряват, а 18 процента, че изобщо не одобряват членство в еврозоната. 2,3 процента не могат да преценят.

2023

Подкрепа за присъединяване на България към еврозоната и необходимост от информационна кампания, която достъпно и разбираемо да обясни на хората ползите и предизвикателствата от въвеждането на еврото, изразяват на 9 май представители на синдикатите, работодателски и граждански организации на дискусиата „Ролята на организираното гражданско общество в процеса на присъединяването на България към еврозоната“. Дискусиата в Гранитната зала на Министерския съвет е организирана от Икономическия и социален съвет на България (ИСС).

Станислав Попдончев, заместник-председател на Българската стопанска камара, изтъква, че членството на България в еврозоната, в Шенген и в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие са кауза и основни приоритети за българския бизнес.

Президентът на КНСБ Пламен Димитров изразява от името на КНСБ и на КТ „Подкрепа“ позицията на синдикатите за подкрепа от самото начало на процеса по присъединяване на България към еврозоната. Влизането в евро-

зоната ускорява икономическата и социалната конвергенция на страната членка и ръстът на доходите е видим, посочва Димитров ползи от членство в еврозоната. Той също акцентира на важността на информационна кампания за еврото, която да бъде по-близо до очакванията и тревожите на хората.

„По заповед на управителя на БНБ Димитър Радев работна група в БНБ разработи проект на нов Закон за БНБ, който да изпълнява всички изисквания, свързани с въвеждане на еврото и присъединяване на БНБ към евраосистемата“, посочва Нина Стоянова, подуправител на БНБ, ръководещ управление „Банково“.

Тъй като промените са многобройни и засягат всички сфери на дейност на банката и почти всички разпоредби на закона, беше избран подход за изработване на нов закон, който да замени Закона за БНБ от 1997 г., с който беше въведен режим на паричен съвет. Законопроектът е в процес на консултиране с Европейската централна банка (ЕЦБ), казва Стоянова. Съгласно проекта на новия закон паричната единица на България е еврото.

Законът регламентира участието на БНБ в определянето и осъществяването на паричната политика на евраосистемата в съответствие с разпоредбите на Договора за функционирането на ЕС, Устава на Европейската система на централните банки (ЕЦБ) и ЕЦБ и приложимите актове на ЕЦБ. Законът предвижда, че в съответствие с разпоредбите на правото на ЕС БНБ предоставя на ЕЦБ чуждестранни резервни активи до размер, оп-

ределен съгласно член 30 от Устава на ЕЦБ и ЕЦБ. Българската народна банка държи и управлява своите резервни активи, които не са свързани с паричната политика на евраосистемата, в съответствие с разпоредбите на правото на ЕС и Закона за БНБ, казва подуправителят на БНБ.

На 7 юли парламентът отхвърля предложението за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 година?“. В подкрепа на допитването гласуват 68 народни представители, 98 са „против“ и 46-ма са „въздържал се“.

Повече от три часа продължава дискусиата в пленарната зала по предложението на „Възраждане“ за референдум. От партията обявяват, че ще сезират Конституционния съд.

България трябва да се присъедини към еврозоната, когато реално е готова, а не когато ни се иска, и то на всяка цена, казва на 10 юли президентът Румен Радев пред журналисти в отговор на въпрос. Държавният глава посочва, че интегрирането на единната европейска валута трябва да стане след разумно проведени икономически и финансови политики, които да доведат до изпълнение на необходимите критерии за членство, а не със слагане на спирачки на общественоекономическото развитие на страната.

Помолен да коментира отхвърленото от Народното събрание предложение за допитване до народа дали българският лев да остане единствената официална валута в страната до 2043 г., държавният глава подчертава, че политици в парламента и извън него не трябва да се държат така, сякаш няма подписи на половин милион българи с такова искане.

„След като законовите условия са изпълнени, е редно референдум да бъде проведен. Това решение издава страх, пренебрежение и недоверие към българските граждани“, казва президентът. Държавният глава добавя, че съвсем друг е въпросът за точната формулировка на референдума, както и залагането на дълъг срок от 20 години преди взимането на решение. Затова Румен Радев призовава политическите усилия да бъдат фокусирани не върху спирането на допитването до народа, а върху ясна и откритата политика, инициативи и програми, които да направят така, че влизането в еврозоната да бъде изгодено за всички.

Първи януари 2025 г., ако се положат усилия, е възможна дата България да стане член на еврозоната, казва през юли управителят на Българската народна банка Димитър Радев по време на изслушване в парламентарната Комисия по въпросите на Европейския съюз относно присъединяването на България към еврозоната. По думите му БНБ и банковият сектор вече са част

от валутния съюз. „В този смисъл, за да финализираме процеса, няма допълнителни условия или критерии, насочени към БНБ и към банковия сектор“, добавя Димитър Радев.

Управителят на БНБ обръща внимание, че банковият сектор и валутната стабилност са най-трудната за изпълнение част от критериите за присъединяването на една страна към еврозоната. Радев припомня, че за България тези критерии са изпълнени през 2020 г., защото без тяхното изпълнение страната ни нямаше да е член на Банковия съюз.

От 4 септември представителството на Европейската комисия в България започва кампанията #ЗаЕврото на кратко.

Кампанията ще предоставя информация за процеса на присъединяване на страната към еврозоната и ще отговори на най-често задаваните въпроси за еврото.

Кампанията, която е с подкрепата на Министерството на финансите и Българската народна банка, включва поредица от информационни видеоклипове по 10 различни теми, които ще се разпространяват през следващите седмици. Всеки анимиран видеоматериал е посветен на конкретен аспект от прехода към единната европейска валута – на процеса на замяна на лева с евро, отражението върху всекидневното на хората, ползите за икономиката и бизнеса. Разглеждат

се и някои от често срещаните митове и страхове, свързани с общата европейска валута.

Координационният съвет за подготовка на България за членство в еврозоната актуализира Комуникационната стратегия за информация и публичност на присъединяването на страната към еврозоната, съобщава Министерството на финансите на 19 октомври.

В началото кампанията ще запознае хората с ползите и ефектите от членството в еврозоната. Ще се вземат и мерки за противодействие на всяка дезинформация, която заблуждава и насажда необосновани притеснения у хората от тази важна стъпка за повишаване на стандарта на живот в България. Актуализацията планира фазите на кампанията, като отчита променената перспектива за членството на България за 1 януари 2025 година, добавят се редица нови комуникационни дейности и се променят такива, предвидени в предходната стратегия.

Документът предвижда провеждането на мащабна комуникационна и информационна кампания, която ще запознае гражданите с ползите от въвеждането на единната европейска валута като официално разплащателно средство у нас, със средносрочните и дългосрочните ефекти за страната и с всички практически аспекти, важни за протичане на процеса, чрез предоставянето на точна, достъпна и навременна информация.

Предвижда се кампанията да протече в три фази.

2024

Българската народна банка приключи съгласувателния процес за одобрение на дизайна на българските евромонети. Съветът на Европейския съюз е одобрил предложения от българска страна дизайн на националната страна на българските евромонети. В средата на февруари от централната банка посочват, че след постигането на пълна правна конвергенция на БНБ с приетия през януари нов Закон за БНБ, това е следваща важна стъпка, която институцията изпълнява при подготовката за пълноправно членство на страната ни в еврозоната.

Дизайнът възпроизвежда настоящите – Магарския конник върху националната страна на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 евроцента, образът на св. Иван Рилски ще е на националната страна на монета от 1 евро, а на Паисий Хилендарски – на монетата от 2 евро.

Предстои да се изработят евромонети с българска национална страна в количество до 1 млн. броя за всеки номинал за тестване на качеството и сертифициране на българския „Монетен двор“ ЕАД. След това ще се пристъпи към редовно производство на необходимите количества евромонети с българска национална страна след Решението на Съвета на ЕС за приемането на еврото от Република България. Считано от датата на приемане на еврото от Република България за законно

платежно средство ще започне и емитиране на евромонетите с българските символи.

Искам това членство да се осъществи (на България в еврозоната – бела вт.). Ползите са толкова важни за България и Европа, че работата трябва да се увенчае с успех, казва на 15 март Паскал Донахю, председател на Еврогрупата, в откриващите си думи на започналата в столичния хотел „Милениум“ конференция „Европейският път на България – присъединяване към еврозоната: предимства и предизвикателства пред бизнеса“. Организатор на събитието е Министерството на финансите.

Паскал Донахю посочва, че в ролята си на председател на Еврогрупата е в София, за да пропагандира стойността на еврото и да признае отличната работа, извършена от България по пътя ѝ към присъединяване към еврозоната.

„Ще има много силна реакция в България, ако страната влезе в еврозоната от 1 януари 2025 г.“, казва в позицията си Деян Николов, общински съветник в Столичния общински съвет от групата на „Възраждане“, която той изразява в рамките на конференцията. Николов заявява, че участва в конференцията, за да предупреди за очакваната много силна реакция, включително огньовете по улиците и блокирани граници. „Няма да позволим България да влезе в еврозоната по този начин“, съобщава Николов, който настоява за прозрачност на процеса.

Държавите от еврозоната приветстват напредъка на България по пътя към въвеждането на еврото. Това се посочва на 22 март в изявление на страните от еврозоната след края на двудневното заседание на Европейския съвет в Брюксел.

Приветстваме напредъка, постигнат от България по пътя към еврозоната. Насърчаваме продължаващите усилия за изпълнение на всички изисквания, се допълва в изявлението.

България очаква през юни оценка за покриването на условията за въвеждане на общоевропейската валута. По-рано министърът на финансите в оставка Асен Василев съобщава, че наесен е вероятно нашата страна да поиска допълнителна оценка, защото тогава се очаква да изпълни и последното изискване за размера на инфлацията.

На 14 юни в Паричния салон на Българската народна банка нейният управител Димитър Радев открива изложба, посветена на 145-ата годишнина от основаването на БНБ, в която са представени историята на институцията през годините и снимки на нейните сгради. По повод годишнината на централната банка по време на събитието е представена и книгата „Мандат и функции на Българската народна банка (1879-1947)“ от поредицата на Българската народна банка с наслов „История на финансите и банковото дело“. Тя проследява развитието на нормативна-

та рамка, уреждаща мандата и функциите на БНБ в периода от нейното създаване през 1879 до 1947 г.

Нормативната уредба на БНБ в периода 1948-1991 г. ще бъде представена в следващо издание.

България не отговаря единствено на критерия за ценова стабилност, за да стане член на еврозоната. Такава констатация прави на 26 февруари в двегодишния си Конвергентен доклад Европейската централна банка. Анализът, който показва степента на икономическо сближаване и дали страните нечленки на еврозоната отговарят на т. нар. Маастрихтски критерии да станат част от валутния блок, се изготвя веднъж на всеки две години и обхваща страните България, Полша, Румъния, Унгария, Чехия и Швеция.

Освен критерия за инфлацията България изпълнява всички други изисквания, отчита ЕЦБ. Страната ни е единствената нечленка на еврозоната, която постига това, както и единствената сред шестте, въвела към момента валутнокурсния механизъм ERM II.

По отношение на всички страни, които не са в еврозоната, от ЕЦБ посочват още, че те са постигнали ограничен напредък в икономическото сближаване с валутния съюз през последните две години, основна причина за което са трудните икономически условия.

А ето какви реакции води тази новина:

Европейската комисия подкрепя българските власти в стремежа на страната ни да се присъедини към еврозоната. Приветстваме решимостта на властите в България за въвеждане на еврото веднага щом всички изисквания са изпълнени, заявява говорител на комисията по повод представянето на доклада за готовността на шест държави от ЕС да въведат общата валута.

В идентични съобщения до медиите от Българската народна банка и от Министерството на финансите заявяват, че „се очаква до края на годината България да покрие и инфлационния критерий за присъединяване към еврозоната, както и да поиска извънреден доклад“.

В интервю за БТА управителят на БНБ Димитър Радев казва, че присъединяването на България към еврозоната през 2025 г. остава реалистично. По думите му основните предпоставки да можем да приемем еврото през 2025 г. са две: „намаляване на

фискалната експанзия и ограничаване на бюджетния дефицит през настоящата година с 1 на сто“, както и „проевропейско правителство с достатъчно широка подкрепа и хоризонт на действие“.

Преди началото на днешното правителствено заседание служебният министър-председател Димитър Главчев посочва, че „за България е установено, че всички критерии са спазени с изключение на един – за ценовата стабилност“. Този критерий очакваме да бъде изпълнен до края на годината. При изпълнение и на този критерий, тоест на всички, ще искаме извънредни конвергентни доклади от Европейската централна банка и Европейската комисия и ще можем да покажем готовността си за присъединяване към еврозоната, което ще стане в най-кратък срок след изпълняването на критериите, казва още Главчев. Служебният премиер уверява, че влизането в еврозоната е приоритет.

София, 27 януари 2022 г. Сградата на Българската народна банка.
Снимка: Владимир Шоков, БТА

„Възраждане“ и „Има такъв народ“ внасят предложение в деловодството на Народно-то събрание, в което ще искат парламентът да свика референдум за запазване на българския лев. Това заявява на 10 юли пред журналисти в парламента Цончо Ганев от „Възраждане“. Това е инициатива, която парламентът преди няколко месеца отхвърли, решението на Конституционния съд впоследствие не определи въпроса като противоконституционен. Точно заради това ние го внасяме отново, коментира Цончо Ганев.

Въпросът на референдума ще бъде "Съгласни ли сте българският лев да бъде единствената официална валута в България до 2043 г.?"

Ако референдумът се състои, ще агитираме против въпроса на „Възраждане“, но решението трябва да е от българските граждани, а не на една група политици, които са си въобразили, че могат да решават от името на всички, заявява Тошко Йорданов от ИТН. Смятаме, че България трябва да влезе в еврозоната, когато е готова, допълва още Тошко Йорданов. Подкрепяме референдума на „Възраждане“ по изключително морални причини, защото те положиха усилия и събраха необходимия брой подписи да има референдум. Предишното Народно събрание наруши конституцията и собствения си закон за референдумите и отхвърли в кошчето волята на 604 хил. българи, коментира той.

На 7 август Народното събрание приема окончателно (на второ четене) Законопроекта за въвеждане на еврото в България. С него се уреждат принципите, правилата и процедурите за въвеждане на еврото като парична единица на страната ни, определят се ключови за преминаването към единната европейска валута правила, въвеждат се преходни периоди, които ще позволят на гражданите да се адаптират към новата валута.

Със законопроекта не се определя конкретна дата за въвеждане на еврото или официалният валутен курс на лева към еврото. Те ще бъдат определени от Съвета на Европейския съюз с единнодушно решение на тържавите членки, чиято парична единица е еврото, и България, се посочва в законопроекта.

Парламентът прие да се въведе т.нар. период на двойно обозначаване на цените, в рамките на който цените и другите парични суми за плащане ще бъдат изписвани както в левове, така и в евро. Това задължение ще започне един месец след датата на влизане в сила на Решението на Съвета на ЕС за приемането на еврото от България и ще остане в сила за срок една година след въвеждането на еврото. След изтичането му двойното обозначаване ще бъде прекратено, за да се даде на гражданите възможност да свикнат напълно с новата валута.

На 4 септември парламентът отхвърля предложението на народни представители от „Възраждане“ и „Има такъв народ“

за провеждане на национален референдум с въпрос: „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствената официална валута в България до 2043 година?“. Предложението е подкрепено от 63-ма депутати („Възраждане“, „Има такъв народ“, „БСП за България“ и 12 нечленуващи в парламентарна група). „Против“ са общо 107 народни представители, двамата се въздържат.

2025

Българските власти са уверени в изпълнението на инфлационния критерий за присъединяване към еврозоната и възнамеряват да отправят официално искане към Европейската комисия и Европейската централна банка за изготвянето на извънредни конвезгентни доклади в съответствие с Решението на Народно-то събрание от 2024 година. Това заявяват от Министерството на финансите в отговор на запитване на БТА на 17 януари.

Според публикуваните данни на Евростат за инфлацията в страните от ЕС референтната стойност на критерия за ценова стабилност към декември 2024 г. се изчислява на 2,5 процента. Инфлацията в България за същия период е 2,6 процента, което означава, че с данни към декември 2024 г. инфлацията е с 0,1 процентни пункта над референтната стойност, посочват от МФ.

От МФ обясняват, че според разпоредбите на Договора за функционирането на Европейския съюз ценова стабилност е налице, когато средният темп на инфлацията за период от

една година преди осъществяването на прегледа не превишава с повече от 1,5 процентни пункта този в трите държави членки на ЕС с най-добри резултати в областта на ценовата стабилност.

Убеден съм, че правителството и парламентът ще предприемат необходимите мерки и ще вземат нужните решения, за да се присъединим към еврозоната, но проблемът е за гражданите, заявява президентът Румен Радев при откриването на форума на списание The Economist в София на 5 февруари. Държавният глава е почетен гост и лектор на форума.

България винаги е била неизменна и важна част от Европа. Не може да си позволим да се превърнем в периферия на Европейския съюз. Записано е в нашия договор с ЕС, че ще се присъединим към Шенген и еврозоната, посочва държавният глава. Сега в обществото се води дебат, но въпросът е кога ще станем член на еврозоната и съм убеден, че българското правителство, парламент и всички институции ще предприемат необходимите мерки и ще вземат нужните решения, за да се присъединим към еврозоната, но проблемът е за гражданите, казва президентът.

Трябва да развием силен механизъм за наблюдение и контрол на цените, иначе ще се разочароваме, трябва да мислим за уязвимите членове и общности на българското общество, това е отговорност на правителството. Трябва да се въведат

контролни механизми и трябва да кажа, че вече закъсняваме, отбелязва Румен Радев.

Протест за запазване на българския лев организира на 22 февруари партия „Възраждане“ пред Българската народна банка. Малко преди 12:00 участниците в протеста се събират пред централната банка. Присъстващите на протеста развяват български флагове и знамена на „Възраждане“. Някои от тях носят плакати с надпис „Да“ на български лев“, „Не“ на еврото“, „Не искаме евро“ и „Избираме лева“.

Тук съм, за да защита България, да защита българския народ, коментира пред журналисти лидерът на „Възраждане“ Костадин Костадинов. Искаме да бъдем питани, искаме референдум, посочва той. Ние сме в кампания за запазване на българския лев, ако няма референдум, ще блокираме работата на Народното събрание, коментира още Костадинов.

По-късно протестиращите се отправят към представителството на Европейската комисия в София, като пред сградата възниква напрежение, след като протестиращи срещу еврото хвърлят червена боя и бомбички по нея, а вратата на сградата е запалена.

На 25 февруари министърът на финансите Теменужка Петкова и управителят на Българската народна банка Димитър Радев подписват съвместно писмо,

съдържащо искане за изготвяне на извънредни доклади за конвергенцията, и го изпращат до председателя на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен и до президента на Европейската централна банка Кристин Лагард, съобщават от двете институции у нас.

„Отчитайки решителността на България да се присъедини към еврото от 1 януари 2026 г. и в съответствие с член 140, параграф първи от Договора за функциониране на Европейския съюз, бихме желали Европейската комисия и Европейската централна банка да подготвят извънредни конвергентни доклади за България“, се посочва в общото писмо, чието факсимиле е публикувано на сайтовете на БНБ и МФ.

Посоченото по-горе законодателство регламентира, че ако една страна членка на ЕС иска да се присъедини към еврозоната, то ЕК и ЕЦБ трябва да изготвят оценка за готовността ѝ и да я докладват пред Съвета на ЕС.

Писмото е изготвено и изпратено в изпълнение на Решение на Народното събрание от 26 юли 2024 г. за ускоряване и завършване на процеса по подготовка за приемане на еврото в Република България, в съответствие с чл. 140 от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и в съответствие с Решение на Министерския съвет на Република България № 92 от 24 февруари 2025 г. за отправяне на искане до Европейската комисия и Европейската централна банка за изготвяне на извънредни доклади за конвергенцията за Република България.

Европейската комисия подготвя и ще представи в началото на лятото извънреден доклад за готовността на България за въвеждане на еврото, съобщава на 16 април на пресконференция в отговор на въпрос говорител на институцията в Брюксел.

Процедурата продължава, България предприема стъпки към въвеждането на еврото, посочва той. В последния доклад от миналата година бе отчетено, че са изпълнени три от четирите основни изисквания. В края на февруари получихме молба от българските власти за извънреден доклад. Изготвяме го и очакваме да бъде представен в началото на лятото, добавя говорителят.

Изпълнението и на критерия за бюджетен дефицит „няма да е последната добра новина“ по пътя към еврото, заявява управителят на Българската народна банка Димитър Радев в специално интервю за БТА на 23 април по време на Пролетните срещи на Световната банка и Международния валутен фонд, които се провеждат във Вашингтон.

Така той отговаря на въпрос, свързан с възможното присъединяване на страната ни към еврозоната от 1 януари 2026 г., след като излезлите официални данни на Евростат и Националния статистически институт показват, че бюджетният дефицит у нас през 2024 г. е 3 на сто. Това е стойност, която не трябва да се превишава, за да

отговаря страната ни на условията за приемане на еврото.

След като по-рано през годината България покрива и инфлационния критерий, остава да се изчакаат конвергентните доклади на Европейската централна банка и Европейската комисия, за да се отговори на въпроса дали ще можем да се присъединим към еврозоната от следващата година.

Държавният глава Румен Радев заявява в обръщение към народа и Народното събрание, че внася предложение в парламента за провеждане на национален референдум за еврото, се посочва в новина от 9 май. „Съгласни ли сте България да приеме единната европейска валута евро през 2026 година?“ е въпросът на запитването до гражданите, предложено от държавния глава. Според него референдумът ще бъде проба за демократичност на Народното събрание и ще покаже кой следва принципите на демокрацията и кой отказва правото на българите да определят своето бъдеще.

Референдумът ще даде възможност да се чуят всички аргументи „за“ и „против“, отбелязва също Радев. Политическата класа ще може да възстанови диалога с гражданите и да се бори за тяхното доверие, смята той и добавя, че референдумът ще върне хората към уните.

Като президент съм убеден, че въвеждането на единната европейска валута може и трябва да стане с убедителен национален консенсус, казва Радев. Всеки български гражданин има правото

да се произнесе за своите пари, за своето благосъстояние и бъдеще, добавя президентът.

Държавният глава припомня, че се очаква да излезе извънредният доклад за готовността на страната ни за еврозоната. Според него обаче в обществото няма консенсус за готовността ни да сме част от еврозоната, както и от коя дата да стане това. Противоречиви са оценките на всички нива на обществената пирамида – политическата класа, експертните среди и сред гражданите, смята Румен Радев.

Независимо от резултата референдумът ще допринесе за изработването на национален консенсус по темата за еврото и ще предотврати всички негативни последици, които може да възникнат, ако се вземат без мнозинство, казва още Радев в своето обръщение. Той казва, че и в други държави членки е имало допитвания за въвеждане на еврото.

Всеки опит на политическите сили да представят предложения от мен референдум като референдум „за“ или „против“ европейското бъдеще на България ще бъде груба манипулация, подчертава в края на изказването си Радев. И завършва с думите, че страната ни е пълноправен член на Европейския съюз, който има правото да определи кога да въведе европейската валута. Това право принадлежи на българския народ, посочва той.

Когато бъде внесено предложението за референдум, се надявам да бъде добре мотивирано, за-

явява председателят на Народното събрание Наталия Киселова на 10 май пред журналисти в Николарево, където е гост на второто издание на фестивала „В подножието на Асара“.

Към момента в Народното събрание няма внесено такова предложение, тоест това е намерение. На следващо място – президентът има право да направи предложение за това Народното събрание да обсъди дали да има национален референдум, и трето, когато бъде внесено предложението, се надявам да бъде добре мотивирано, за да може да се обоснове какви са аргументите. Вече има решения – две, на Конституционния съд във връзка с правомощието Народно събрание да насрочва национален референдум по определени въпроси, като, разбира се, едното решение от миналата година се отнася конкретно до въпрос, свързан с еврото, казва Киселова.

Така както беше представен въпросът, без мотивите, е спорен. Нека да видим мотивите какви са. След като бъде внесено предложението с мотиви, тъй като въпросът се отнася до компетентността на поне две комисии – комисията по бюджетни финанси и комисията по конституционни правни въпроси. В рамките на седмици се надявам комисиите да се запознаят с мотивите подробно, казва Наталия Киселова.

ЛИК 2025
Президентът Румен Радев предложи на 51-вото Народно събрание да се произведе национален референдум с въпрос

„Съгласни ли сте България да въведе единната европейска валута евро през 2026 г.“ на основание чл. 10, ал. 1, т. 2 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление. Това съобщават от прессекретариата на президентството на 12 май.

Предложението и мотивите към него са подписани на този ден от държавния глава и са внесени в деловодството на парламента.

Като президент съм убеден, че въвеждането на единната европейска валута може и трябва да стане с убедителен национален консенсус, с вътрешна убеденост на хората, а не с пренебрежително незачитане на тяхната воля. Всеки български гражданин има право да се произнесе относно своите пари и благосъстояние, се посочва в предложението за референдум, цитирано в прессъобщението.

„Националната валута – един от символите на държавността, е неделима и важна част от националната сигурност и националния суверенитет. Съгласно чл. 1, ал. 3 от Конституцията на Република България никоя част от народа, политическа партия или друга организация, държавна институция или отделна личност не може да си присвоява осъществяването на народния суверенитет. Затова в сегашната ситуация на липса на достатъчно яснота за готовността за смяната на националната парична единица, при очерталото се разминаване между обществените нагласи и институциите следва да се изпълнява волята на народа като суверен. Тази воля

следва да се установи чрез произвеждане на национален референдум“, пише още в мотивите.

В предложението на президента се посочва, че референдумът ще бъде тест за демократичността на 51-вото Народно събрание и ще покаже кой приема принципите на демокрацията и кой отказва на българите правото да определят своето бъдеще.

Референдумът ще бъде оздравителен за българската демокрация. Той ще даде гумата на хората и ще позволи да се чуят всички аргументи. Ще даде възможност на политическата класа да възстанови диалога с избирателите и да се бори за тяхното доверие. Доверие, което загуби през последните години, гласят още мотивите на държавния глава. В текста е посочено, че всенародното допитване ще върне към урните хиляди избиратели. Българската демокрация има критична нужда от този прилив на легитимност.

Не на последно място референдумът, независимо от резултата му, ще допринесе за изработване на национален консенсус по темата за готовността за въвеждане на еврото и ще предотврати последствията от решения, взети без подкрепата на мнозинството от българските граждани, гласят още мотивите. В предложението е записано, че такъв референдум няма да бъде прецедент. И други държави членки на Европейския съюз вече са произвеждали всенародни допитвания за въвеждане на еврото. Редица държави, приети в ЕС преди България и със

София, 15 юни 2024 г. В Българската народна банка се провежда Ден на отворените Врати, който преминава под знака на 145-ата годишнина от основаването ѝ.
Снимка: Минко Чернев, БТА

значително по-добри икономически показатели, продължават да запазват своята национална валута до постигане на обществен консенсус, пише още в мотивите.

Председателят на Народното събрание Наталия Киселова изграде разпореждане, с което върна като недопустимо предложението на президента Румен Радев с искане за произвеждане на национален референдум, съобщават на 13 май от пресцентъра на парламента.

Предложението не беше разпределено, тъй като не е в съответствие с чл. 5, ал. 4, във връзка с чл. 4, ал. 3 и чл. 85, ал. 3

от Конституцията на Република България, чл. 140, параграфи 1 и 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз, чл. 3 от Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз, чл. 5 от Акта относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в Учредителните договори и чл. 9, ал. 4 от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, се посочва в съобщението.

Предложението на държавния глава и мотивите към него не са съобразени с Мотивите и диспозитива на Решение № 3 на Конституционния съд от

2024 г. по к. д. № 13/ 2023 г., отбелязват от пресцентъра.

В страха си от гласа на българските граждани при провеждане на референдум за готовността на България да въведе еврото през 2026 г. днес новото мнозинство в парламента погази конституцията и законите, употребявайки председателя на Народното събрание. Това се посочва на 13 май в позиция на президента Румен Радев във връзка с разпореждането на председателя на парламента Наталия Киселова, с което тя отказва да внесе за разглеждане в Народното събрание предложението на

държавния глава за произвеждане на национален референдум с въпрос „Съгласни ли сте България да въведе единната европейска валута евро през 2026 г.?“, съобщават от прессекретариата на президентството.

Според президента разпореждането на Киселова „срива и малкото останало доверие в институциите и разобличава претенциите им, че работят в интерес на хората и отчитат тяхната воля“.

Парламентарното мнозинство крачи към еврозоната, но отдалечава България от Европа на демокрацията и законността, добавя президентът.

На 13 май министър-председателят Росен Желязков и управителят на Българската народна банка Димитър Радев подписват позиция в подкрепа на въвеждане на еврото в Република България от 1 януари 2026 г. Позицията потвърждава всички предприети действия както от изпълнителната власт, така и от Българската народна банка въз основа на решенията на Народното събрание през изминалите години в подкрепа на мерките за постигане на условията за конвергенция, както и за ефективното въвеждане на еврото с всички защитни механизми за българското общество, считано от 1 януари 2026 г.

Пред журналисти в Народното събрание премиерът Желязков посочва, че целта на позицията е да бъде дадена увереност на партньорите в ЕС, че България

цени върховенството на правото, че е правова държава, ангажиментите следва да се изпълняват така, както са поети, и че усилията на българското общество през последните 20 години трябва да бъдат уважавани. Тази позиция е отворена до толкова, доколкото всеки народен представител може да сложи своя подпис за нейната тежест пред европейските институции, добавя министър-председателят.

На 16 май президентът Румен Радев заявява, че ще сезира Конституционния съд заради „безпрецедентното нарушаване на законността“ по повод разпореждането на председателя на Народното събрание Наталия Киселова да не допусне искането му за референдум. В политическите среди се режимират сценарии, които целят

да задушат важните теми в обществото, казва Радев, преди да отпътува на посещение в Япония, което по думите му ще издигне отношенията между двете страни на ниво стратегическо партньорство.

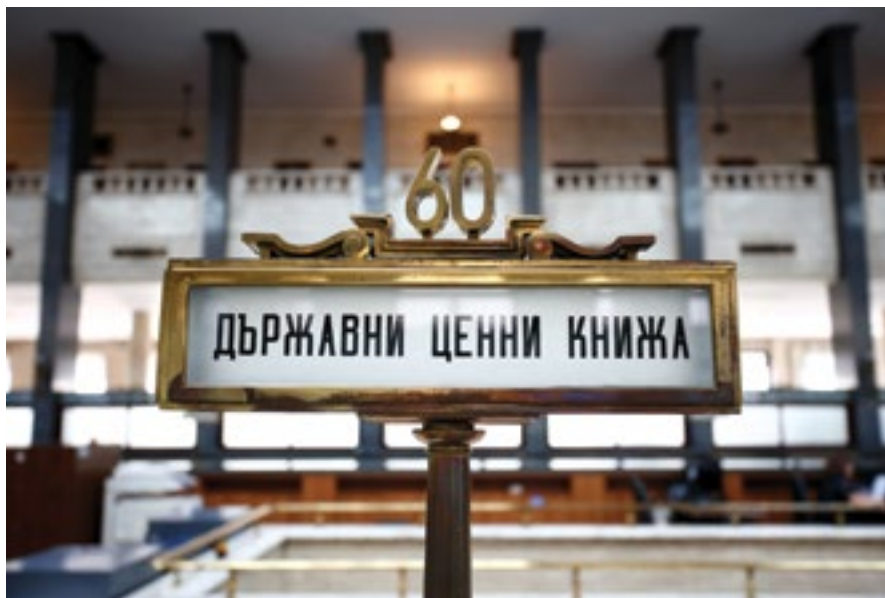
Манипулациите, че предложението от мен референдум е срещу еврото, са обига за интелекта на българите. Моята цел е ясна – всеки български гражданин да може да се произнесе за готовността ни да приемем еврото следваща година, посочва държавният глава. Моето предложение вече дава резултат. Най-сетне започнаха дебати за реалната ни готовност да приемем еврото следваща година, казва Румен Радев.

Държавният глава има намерение да сезира Конституционния съд. След като бъде отправено искане към Конституционния

София, 15 юни 2024 г. Пликове с унищожени български банкноти, до които могат да се докоснат посетителите в Деня на отворените врати, който се провежда в БНБ под знака на 145-ата годишнина от основаването ѝ.

Снимка: Минко Чернев, БТА

София, 15 юни 2024 г. Посетителите в Деня на отворените Врати, който се провежда под знака на 145-ата годишнина от основаването на БНБ, могат да видят любопитни моменти от развитието на банката пред годините.
Снимка: Минко Чернев, БТА

съд, тогава може да се коментира какви са аргументите на президента, но това няма да се отрази на очаквания доклад. Това казва пред журналисти на 20 май председателят на Народното събрание Наталия Киселова.

Президентът има право да отправи искане към Народното събрание, отбелязва тя. Киселова посочва, че последният ѝ разговор е бил на 9 май по повод Деня на победата и Деня на Европа.

На 22 май националните асоциации, представляващи банковия, застрахователния, пенсионния, инвестиционния и предприемаческия сектор у нас, изразяват в обща декларация подкрепа и готовност за присъединяването на България към еврозоната от 1 януари 2026 година. Декларацията е изпратена до председателите на Европейската комисия, Европейската централна банка и

Европейския парламент, както и до президента на Република България, председателя на Народното събрание и всички парламентарни групи, съобщават от браншовите организации.

Декларацията е подписана от Асоциацията на банките в България, Българската асоциация на гружествата за допълнително пенсионно осигуряване, Асоциацията на българските застрахователи, Българската асоциация на управляващите гружества, Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници, Българската асоциация за дялово и рисково инвестиране и Българската предприемаческа асоциация.

Асоциациите подчертават, че въвеждането на еврото от 1 януари 2026 г. е стратегическа стъпка към повишена икономическа стабилност, достъп до по-евтино финансиране, засилване на инвестиционната активност и

по-висок кредитен рейтинг за страната.

Финансовият сектор заявява готовност да подпомогне активно плавния преход към еврото – чрез защита на потребителите, спазване на добри пазарни практики, контрол върху ценовото поведение и провеждане на информационни кампании, пише в съобщението.

Конституционният съд е длъжен да образува дело. Вече спорът ще бъде дали искането на държавния глава е допустимо в цялост, или ще допуснат частично исканията му, тъй като той отправя в едно искане практически две – едното за тълкуване на конституционен текст, а другото искане е за обявяване на нищожност на разпореждането, което издадох. Според мен КС ще допусне частично искането на президента. Това казва председателят на парламента Наталия Киселова пред БНТ на 25 май.

„Мисля, че няма да има този резултат, който се очаква, тъй като в мотивите е посочено, че председателят на Народното събрание има правомощия, които са изчерпателно изброени на конституционно ниво. Конституцията е предвидила, че има Правилник за организацията и дейността на Народното събрание. В правилника председателят има 17 правомощия. Освен тях и в други закони се предвиждат правомощия на председателя, не мисля, че това е коректно формулирано като прочит на конституционния текст“, коментира още Киселова.

Тя посочва, че в юридическите среди има спор как трябва да се постъпи и към кой момент е прекратена възможността да се поиска национално допитване. Тъй като мненията са разнопосочни, по този начин КС със своя акт, произнасяйки се дали допуска или не искането на президента, ще сложи окончателно край на спора, добавя председателят на парламента.

На въпрос, че в мотивите на президента се съдържа и текст, че с акта се възпрепятства гарантираното участие на гражданите в държавната власт – правото на суверена да се произнася, Киселова отговаря, че става дума за предмета на въпроса. По отношение на въпроса за еврото тази възможност е приключила най-късно към момента, в който правителството е поискало извънредния доклад от Европейската централна банка и Европейската комисия, посочва тя.

Конституционният съд образува конституционно дело по искане на президента Румен Радев за задължително тълкуване на разпоредбите на чл. 77, ал. 1, т. 1-2 и чл. 84, т. 5, във връзка с чл. 1, ал. 2, чл. 10, чл. 42, ал. 1 и 2 от Конституцията на Република България и за обявяване на нищожност на Разпореждане №51-550-01-301/13.05.2025 г. на председателя на Народното събрание. Това се посочва в съобщение на съда, публикувано на официалната му страница на 27 май.

Докладчик по делото е съдия Красимир Влахов.

София, 15 юни 2024 г. Част от представените предмети, разказващи за историята на БНБ, показани в Деня на отворените врати, който се провежда под знака на 145-ата годишнина от основаването на банката.
Снимка: Минко Чернев, БТА

Фундаментът на паричната политика в България през последните 28 години винаги е стъпвал на две котви. Първата е неизменното поддържане на валутния борг, както и на курса 1,95583 лева за евро. Втората котва е, че боргът завършва с въвеждането на еврото при същия курс, тъй като самият борг гарантира стабилността на обменния курс между лева и еврото. Това сочи анализ на Фискалния съвет относно прехода от валутен борг към еврозоната в страните от Източна Европа, пише в новина от 30 май.

Правната рамка на Европейския съюз по отношение на обменния курс при въвеждането на еврото се съдържа в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), както и в други правни документи. Както и в другите държави членки, съгласно чл. 140, параграф 3 от

ДФЕС, съветът фиксира курса единствено по предложение на Европейската комисия и Европейската централна банка. Този предложен курс следва да е посочен в конвергентния доклад от 4 юни (относно готовността на България да приеме еврото, бел.ред.) и трябва да отговаря на равновесния курс по Европейския валутен механизъм (ERM II), който за България е 1,95583, пише в анализа.

Протести против еврото и за запазване на българския лев се провеждат в страната на 31 май. Протестиращите се обявяват в подкрепа на въвеждането на референдум. Организатори на събитията в различните градове коментират, че е нужно българите да бъдат питани дали България да приеме еврото. Протестите преминават при засилено полицейско присъствие.

В София протестът започ-

ва около 12:00 ч. в района на Ларгото. Протестиращите развяват български знамена и плакати с надписи: „Свобода на българския лев“, „Бъдещето е на суверенните държави“, „Не искаме еврото“. Има протестно шествие из столицата, като протестиращите блокират за известно време движението по Орлов мост.

Протести има също в Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Добрич,

Кюстендил, Ловеч, Перник, Петрич, Пловдив, Разград, Русе, Сливен, Смолян, Стара Загора, Търговище, Хасково, Сливен, Шумен и Ямбол.

България изпълнява изискванията за присъединяване към еврозоната от 1 януари догодина, съобщава на 4 юни Европейската комисия при представянето на извънредния доклад за готовността на страната ни да въведе общата европейска валута.

Европейската централна банка, която представя свой извънреден конвергентен доклад, също дава положителна оценка за изпълнение на критериите за приемане на еврото.

И двете институции публикуват своите анализи едновременно в 14:00 часа българско време.

Докладите се разработват независимо един от друг, но решаващо значение има този на Европейската комисия, която единствена може да даде препоръка на Съвета на ЕС да одобри приемането на нашата страна в еврозоната. ЕК прави именно това

– препоръчва България да приеме еврото от 1 януари 2026 г.

Комисията отбелязва, че днес се постига историческа стъпка към приемането на България в еврозоната. Българската икономика е достатъчно подготвена, българското законодателство е съвместимо, се посочва в оценката от Брюксел.

Еврото е символ на европейската сила и единство, заявява по този повод председателят на ЕК Урсула фон дер Лайен, цитирана в съобщение на институцията. България се приближава днес с още една стъпка към приемането на еврото. Благодарение на еврото българската икономика ще стане по-силна, ще нарасне търговията с държавите от еврозоната, ще се повишат преките инвестиции, достъпът до финансиране, качествените работни места и реалните доходи. България ще заеме полагащото ѝ се място при определянето на решенията в сърцето на еврозоната. Поздравления, България, добавя Фон дер Лайен.

Монета от 1 евро
Снимка: Милена Стойкова, БТА

От своя страна Филип Лейн, член на Изпълнителния съвет на Европейската централна банка, заявява, че положителната оценка на конвергенцията „проправя пътя за България да въведе еврото от 1 януари 2026 г. и да стане 21-вата държава членка на ЕС, която се присъединява към еврозоната“, се посочва в съобщение на ЕЦБ.

На 4 юни граждани, поддръжници на ПП „Възраждане“, се събират пред сградата на Народното събрание. Те се обявяват за запазване на българския лев и провеждане на референдум за еврото.

От днес нататък, ако този фалшив конвергентен доклад е положителен, БНБ спира да съществува. Тя е празна много отдавна и не извършва никаква дейност. На практика тази институция е ликвидирана. Следващото е Народното събрание, казва пред протестиращите председателят на ПГ на „Въз-

раждане” Костадин Костадинов. Той допълва, че след като ни вземат парите, ще ни вземат и държавата, а България ще бъде окупирана. Костадинов призова хората в страната да се самоорганизират и да излизат на протести в подкрепа на лева и с искане за референдум.

Правителството създава Механизъм за координация на наблюдението и контрола във връзка с въвеждането на еврото в България като допълнителна гаранция за плавното преминаване към единната европейска валута, съобщават на 4 юни от пресслужбата на Министерския съвет.

Механизмът ще установи рамка за засилена и по-ефективна координация между правителството и органите, осъществяващи наблюдение и контрол във връзка с въвеждането на еврото. Целта е подобряване на изпълнението на тези процеси, по-ефективно наблюдение на цените в периода преди и след въвеждането на еврото и повишаване нивото на информираност на гражданите по темата.

Конституционният съд допусна за разглеждане по същество искането на президента на Република България за даване на задължително тълкуване на чл. 77, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 84, т. 5 от конституцията във връзка с отговор на следния въпрос „Съобразно конституционните си правомощия разполага ли председателят

на Народното събрание с компетентност да преценява изискванията, при които е допустимо произвеждане на национален референдум, като отклонява предложение, направено от субект, овластен със закон“. Това пише в съобщение, публикувано на сайта на съда на 10 юни.

Горните разпоредби от конституцията се отнасят към функции на Народното събрание и на председателя на Народното събрание.

Съдия Соня Янкулова и съдия Борислав Белазелков са подписали диспозитива в тази част с особено мнение.

Съдът единодушно е отклонил като недопустимо искането за обявяване на нищожност на разпореджането на председателя на Народното събрание Наталия Киселова, с което тя върна като недопустимо предложението на президента Румен Радев с искане за произвеждане на национален

референдум.

Съдия Атанас Семов и съдия Янаки Стоилов са подписали диспозитива в тази част със становище.

КС също така отклони като недопустимо и искането за даване на задължително тълкуване на разпоредби от конституцията, относно въпроса „Задължено ли е Народното събрание да се произнесе по предложение за провеждане на национален референдум, направено от конституционен орган, овластен в закон“.

Диспозитивът в тази част е приет с особено мнение на съдия Атанас Семов, съдия Янаки Стоилов и на съдия Сашо Пенев, както и със становище на съдия Невин Фети.

Единодушно съдът отклонява искането на държавния глава за тълкуване на чл. 1, ал. 2, чл. 10, чл. 42, ал. 1 и 2 във връзката им с чл. 77, ал. 1, т. 1 и 2 и чл. 84, т.

София, 22 февруари 2025 г. Парламентарната група на „Възраждане“ организира протест в защита на българския лев и против въвеждането на еврото пред сградата на Българската народна банка.
Снимка: Никола Узунов, БТА

5 от конституцията. Разпоредбите се отнасят към основни начала в конституцията и про-извеждането на референдум.

В заседанието на КС са участ-вали всички 12 конституционни съдии.

Граждански комитет за опаз-ване на лева организира протест срещу приемането на България в еврозоната на 28 юни от 18:00 ч. в София, съобщава на пресконфе-ренция на 13 юни в Националния пресклуб на БТА Недялко Недялков.

Планира се на 14 юни във Варна също да има протест, следваща-та събота – отново във Варна. Наши съмишленици организират автопоход към Брюксел на 26 юни, който подкрепяме. След 28 юни протестът ще придобие съвсем различни измерения. Всяка вечер – блокади до 8 юли, когато е гласуването за еврозоната, обяснява Недялков.

Той цитира проучването на „Сова Харис“, според което българ-ското общество не е готово да приеме еврото през 2026 г. с ясна обществена подкрепа. Според резултатите в момента преобладават негативни нагласи, а хората се разделят в съотношение 2:1, 62% срещу и 32,1% в полза на отлагането на това важно решение. Не могат да преценят около 6%.

Според Страхил Ангелов от гражданския комитет „насил-ствено се опитват да набутат България в еврозоната“.

Въпреки широко разпространя-ваните внушения, че Конститу-

София, 22 февруари 2025 г. Напрежение възниква пред сградата на представителството на Европейската комисия в София, след като протестиращи срещу еврото хвърлят червена боя и бомбички по нея.

Снимка: Никола Узунов, БТА

ционния съд е отхвърлил искане-то ми за референдум, това не е така, казва на 14 юни пред жур-налисти в Хисаря президентът Румен Радев. Конституционният съд допусна и ще разгледа най-ва-жния въпрос от моите искания: дали председателят на парла-мента разполага с правомощие да преценява допустимостта за национален референдум, откльо-нявайки предложенията на су-бект, овластен по закон. Именно от това решение ще зависи дали това искане ще се върне към парламента, подчертава прези-дентът.

Конституционния съд е приз-ван да брани конституцията, а не да се ръководи от политиче-ската целесъобразност, казва Ру-мен Радев. Той добавя, че оставя на съвестта на конституцион-ните съдии техните решения.

Според него тревожен е фактът, че правителството на-лива все повече средства в соци-ологически агенции за пропаганда и реклама на еврото и за да му

предоставят такива резулта-ти, каквито то иска да види. Вместо да има мерки за съхра-няване покупателната способ-ност на гражданите, се наливат значителни средства за социоло-гическа пропаганда и реклама на еврото, посочва Румен Радев. Ви-сокомерието на властта, мани-пулацията и пренебрегването на страховете на хората повишава недоверието и ще извади хората на улицата, казва гържавният глава. По думите му когато уп-равляващите отказват да чуят гласа на хората, рано или късно идва момент, в който хората ще откажат да ги слушат.

Всички гържави от еврозона-та подкрепиха днес единодушно членството на България от 1 яну-ари 2026 г., съобщава на 19 юни министърът на финансите Теме-нужка Петкова пред журналисти в Люксембург, където участва в заседание на Еврогрупата.

ДИЗАЙН НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА СТРАНА НА ЕВРОМОНЕТИТЕ

На българската национална страна на евромонетите ще бъдат Магарският конник – на евромонетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 цента, св. Иван Рилски – от 1 евро, и Паисий Хилендарски – от 2 евро, решава на свое заседание Управителният съвет на Българската народна банка. Инфографика: БТА

Обсъден е и курсът на лева към еврото, той остава такъв, какъвто е досега. Решението ще бъде взето официално на 8 юли, добавя министърът. Обсъдени са докладите на Европейската комисия и Европейската централна банка. Всички единодушно казват, че България отговаря на всички изисквания, добавя Петкова. „Днес е много хубав ден за нашата страна. Това е мечта на поколения български граждани“, обобщава министърът.

лутни въпроси и подкомисията по данъчни въпроси приема на заседание на 24 юни в Брюксел черновата на доклада на институцията за готовността на България да въведе еврото от 1 януари догодина. Документът предстои да бъде гласуван на пленарната сесия на ЕП в Страсбург на 8 юли.

Парламентарната комисия уточнява в социалната мрежа „Екс“, че проектодокладът е получил подкрепата на 46 евродепутати, трима са били „против“, а петима са се въздържали. В хода на заседанието обявените резултати са с 10 гласа по-малко (36) в подкрепа на доклада.

В документа се посочва, че ЕП одобрява препоръката на Европейската комисия за приемането на нашата страна в еврозоната. Присъединяването на България към еврозоната изпраща силно политическо послание за привлекателността на единната европейска валута, се допълва в текста.

Отбелязва се, че процедурата не предвижда допълнения към проектодоклада. Докладчикът на ЕП Ева Майдел (ГЕРБ/ЕНП) препоръчва България да приеме еврото на 1 януари догодина.

След предстоящото гласуване в Страсбург също на 8 юли Съветът на ЕС по икономически и

финансови въпроси (ЕКОФИН) ще гласува в Брюксел последните правни текстове за приемането на нашата страна в еврозоната. Миналата седмица България получава единодушната подкрепа за еврозоната от Еврогрупата и от ЕКОФИН. Престои в края на тази седмица да бъде прието становището на Европейския съвет.

На заседанието в Брюксел евродепутатът Рада Лайкова („Възраждане“/„Европа на суверенните нации“) заявява, че гражданите ще платят за това, че „не са били взети предвид“ критериите от Маастрихт. Тя отбелязва,

че докладчикът е представител на управляващата партия. Това е политически театър, коментира Лайкова и припомня, че искането за референдум у нас по въпроса за еврозоната не е получило подкрепа.

България, добре дошла в еврозоната!, гласи надписът на близо 30-метров транспарант, поставен на сградата „Шарльоман“ на Европейската комисия в Брюксел в навечерието на приемането на последните решения

на нашата страна към общата европейска валута от 1 януари догодина, пише кореспондент на БТА на 7 юли.

Сградата „Шарльоман“ е първата от комплекса сгради в Брюксел, издигнати за нуждите на институциите на ЕС и е построена през 1967 година. Там първо се помещават Съветът на ЕС и Европейският съвет, а по-късно и службите на Европейската комисия. Тази сграда се намира в непосредствено съседство до централата на ЕК – сградата „Берлемон“, завършена през 1969 година.

*„България, добре дошла в еврозоната!“, гласи близо 30-метров плакат, поставен на сградата „Шарльоман“ на Европейската комисия в Брюксел в навечерието на приемането на последните решения през юли, свързани с въвеждането на общата европейска валута в нашата страна от началото на следващата година.
Снимка: Николай Желязков, БТА*

ЛИК 2025

На 8 юли е обявено, че България официално ще приеме еврото и ще бъде 21-вият член на еврозоната от 1 януари 2026 година. Това ще стане точно 19 години след присъединяването на страната ни към Европейския съюз.

Съветът на ЕС гласува с еднотушие последните решения, свързани с приемането на еврото у нас, завършвайки процедурата. Един от трите правни акта, приети от министрите, определя обменния курс лев-евро на 195583 лева за 1 евро, което съответства на текущия централен курс на лева във валутния борд.

Преди това Европейският парламент одобрява с голямо мнозинство доклада за въвеждането на единната европейска валута от България. Това става с 531 гласа „за“, 69 „против“ и 79 „въздържал се“.

В Съвета на ЕС се провежда церемония по подписването на документите за присъединяване на страната ни към еврозоната от 1 януари догодина. Подпис под документите поставя датският министър на икономиката Стефани Лосе от името на Датското председателство на Съвета на ЕС в присъствието на българския министър на финансите Теменужка Петкова, еврокомисаря по икономиката Валдис Домбровскис и председателя на Еврогрупата Паскал Донахю.

Европейската комисия приветства решението на Съвета на ЕС да одобри присъединяването на България към еврозоната на 1 януари 2026 г. „Присъединяването към еврозоната ще донесе осезаеми ползи за българските граждани и предприятия – край на разходите за обмен на валута, по-лесни трансгранични плащания, повишена прозрачност на цените и по-добър достъп до

финансиране“, отбелязват от ЕК. Еврото ще укрепи икономиката на България и ще донесе големи ползи за българските граждани и бизнес, заявява и председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен.

България е приветствана с „добре дошла“ и от Съвета на ЕС в пост в социалната мрежа "ЛинкдИн" (LinkedIn). Решението отваря пътят за приемане на еврото в България и цялостно участие в процесите на вземане на решения в еврозоната. Очаква се влизането в еврозоната да донесе по-голяма стабилност, по-ниски разходи за трансакции и повече възможности както за гражданите, така и за бизнеса, посочва съветът.

„Знам, че беше здрава работа, която отне известно време, но вече сте там и ние сме щастливи да ви приветстваме в кръга на еврозоната. Добре дошли!“, пише президентът на Европейската централна банка Кристин Лагард.

Членове на Съвета на Европейския съюз по икономически и финансови въпроси (ЕКОФИН) записват видеообръщения със специални приветствия към България и всички български граждани относно присъединяването на страната към еврозоната. В тях те открояват изминатия път от страната ни и увереността си от ползотворното сътрудничество в рамките на еврозоната.

Работих дълги години по приемането на България в еврозоната и съм наистина доволен, че днес този процес завършва, казва еврокомисарят по икономиката

Кюстендил, 10 октомври 2025 г. Ученици от Професионалната гимназия по икономика и мениджмънт „Йордан Захариев“ правят информационна кампания за въвеждането на еврото. Те са направили брошури, които ще бъдат поставени на Всяко от 71 кметства в община Кюстендил.

Снимка: Ярослав Ставрев, БТА

ЛИК 2025

Валдис Домбровскис.

Поздравления към българското общество и българските и европейските институции, полагали продължителни усилия за членството, отправя еврогенералът Ева Майдел (ГЕРБ/ЕНП), която е докладчик по решението на ЕП да препоръча на Съвета на финансовите министри да гласува в полза на присъединяването на страната ни към валутния съюз.

Искане за отлагане на гласуването в ЕП е внесено от евродепутата от „Възраждане“, Европа на суверенните нации“ Рада Лайкова, но е отхвърлено от евродепутатите с 539 гласа.

Министърът на финансите Тенюжко Петкова заявява в Брюксел, че ползите от членството в еврозоната са безспорни – икономическа и финансова стабилност, много повече инвестиции и по-добър стандарт за българските граждани. Този успех е на българските граждани, подчертава Петкова.

Политическите реакции в страната отново са на двата полюса. В София се провежда и протест в защита на лева.

Премиерът Росен Желязков уверява, че правителството остава ангажирано с плавния и ефективен преход към еврото в интерес на всички граждани.

Парламентът е готов да подкрепи мерки срещу евентуална спекула след въвеждането на еврото, заявява председателят на Народното събрание Наталия Киселова.

Какво предстои?

През следващите шест месеца предстои плавен процес на подготовка на системите за работа с еврото и най-вече на

информационна кампания, съобщава премиерът Росен Желязков. Трябва да отговорим на всички страхове и да разбием всички фалшиви новини и манипулации, заявява премиерът.

„Още тази седмица започваме сеченето на българските евромонети“, съобщава управителят на Българската народна банка Димитър Радев в интервю за БТА. По думите му паралелно с това се активират ключовите процеси по замяната на валутата, техническата подготовка на системите и информационната кампания в тясно сътрудничество с правителството, Европейската централна банка и Европейската комисия. БНБ ще стане част от Евросистемата – институционалната рамка на ЕЦБ и националните централни банки от еврозоната. „Нашата мисия остава същата – поддържане на ценовата и финансовата стабилност, но в нов контекст – с повече възможности и по-високи изисквания“, подчертава Димитър Радев.

Председателят на УС на Асоциацията на индустриалния капитал в България Румен Радев, който е и ротационен председател на Асоциацията на организациите на българските работодатели, заявява в интервю за БТА, че приемането на еврото е не просто валутна промяна, а стратегическа възможност за повишаване на конкурентоспособността и инвестиционната привлекателност на България. По думите му всяка втора компания сред членовете на АИКБ очаква реални подобрения в работата си след приемането на еврото.

На 13 август президентът на Европейската централна банка Кристин Лагард приветства дизайна на българската монета от 1 евро в публикация в социалната мрежа Фейсбук.

„Вълнуващи новини за България и еврозоната! Разгледайте за първи път дизайна на българската монета от 1 евро“, отбелязва Лагард в поста си. Президентът на ЕЦБ добавя, че дизайнът на монетата запазва приемствеността със сегашните монети на България и включва символи, които са дълбоко вкоренени в наследството на страната и са ценени от нейния народ.

„Макар че ще трябва да почакаме още малко, за да видим тези монети в обращение, този предварителен преглед дава поглед към красивата национална страна, избрана от Българската народна банка (БНБ)“, заявява Лагард.

Какво е изобразено на българската национална страна на 1 евро? На националната страна на българската монета от 1 евро ще бъде изобразен св. Иван Рилски (ок. 876-946) – български духовен водач, живял като монах отшелник, чудотворец и небесен закрилник на българския народ, основател на Рилския манастир, както и надпис на кирилица вдясно „БЪЛГАРИЯ“. Вляво от изображението на светеца са разположени надпис на кирилица „ЕВРО“ и годината на емисия.

Започва информационната кампания, посветена на присъ-

София, 4 ноември 2025 г. Вицепрезидентът на ЕИБ за периода 2019-2023 г. Лиляна Павлова, управителят на Българската народна банка Димитър Радев, еврокомисарят за икономиката и производителността, за прилагането и опростяването Валдис Домбровскис, президентът на Европейската централна банка Кристин Лагард, премиерът Росен Желязков, управляващият директор на Международния Валутен фонд Кристилина Георгиева, министърът на финансите Теменужка Петкова, управляващият директор на Европейския механизъм за стабилност Пиер Грамения на конференцията на високо равнище „България на прага на еврозоната“. Снимка: Милена Стойкова, БТА

единяването на България към еврозоната и приемането на еврото като национална валута, като е предвидено тя да обхване територията на цялата страна, заявява на 1 септември финансовият министър Теменужка Петкова в предаването „Денят започва“ на БНТ.

„От утре на практика стартира информационната кампания

на България, на Министерство на финансите, на Българската народна банка. На територията на цялата страна ще бъдат организирани информационни събития в 28-те областни града, наред с това ще бъдат организирани информационни събития в над 100 населени места в по-малки общини, така че да могат експертите, представителите на

всички институции, които имат отношение към този процес, Министерство на финансите, Национална агенция за приходите, Комисия за защита на потребителите, Националния осигурителен институт, Комисия за финансов надзор, всички те да бъдат там на място сред хората, за да можем да обясним какво предстои, така че да разсеем вся-

какви спекулации и опити да бъде представена по превратен начин информацията“, казва Теменужка Петкова.

По думите на Петкова членството на България в еврозоната не може да бъде повод за притеснения или паника, а точно обратното – повод за гордост и предпоставка за икономически растеж и ценова стабилност.

На 2 септември БТА открива нова рубрика „България и еврото“ във връзка с предстоящото влизане на страната в еврозоната. В рубриката се публикува актуална и полезна информация за процеса на присъединяване към валутния съюз и свързаните с него практически въпроси, новини на европейско, национално и регионално ниво. В нея се предлагат също така коментари от представители на европейски и български институции, браншови организации и експерти, полезна информация за гражданите от редица сектори на икономическия и социалния живот, които ще бъдат засегнати от смяната на националната валута.

Книгата „България и еврото“ от доц. Йосиф Аврамов, посветена на влизането на страната ни в еврозоната, официално е представена на 23 септември в литературен клуб „Перото“ в София. Заедно с автора в събитието участва и икономистът Николай Василев.

Доц. Йосиф Аврамов казва, че информационната кампания за

въвеждането на еврото у нас е започнала със закъснение. По думите му тя е трябвало да стартира още в средата на миналата година, което според него е можело да намали дела на противниците на еврото. Аврамов посочва, че през 2024 г. Европейската централна банка и Европейската комисия са превели 10 млн. евро за финансиране на кампанията. По думите му България е имала възможност да приеме еврото още през 2009-2010 г.

Според него еврото е глобална валута с потенциал в бъдеще да се конкурира с щатския долар, като най-широко е разпространено във френските отвъдморски територии. „Хората не са виновни, че никой не им обяснява ясно предимствата на еврото“, заявява доц. Аврамов. Той настоява министърът на финансите и заместник-министрите да се срещат лично с гражданите и да отговарят на въпросите им, за да бъде преодоляно недоверието.

Аврамов допълва, че нивото на инфлацията в страната няма връзка с членството в еврозоната. „Живеем в пазарна икономика. Аз съм за балансиран бюджет“, подчертава той.

От своя страна икономистът Николай Василев заявява, че е горд от факта, че приемането на еврото вече е необратим процес, като изтъква, че книгата на доц. Йосиф Аврамов ще бъде ценен източник за академичните среди.

„Сигурно ме помните като един от най-последователните застъпници за еврото“, казва Николай Василев. И уточнява, че споделя по-голямата част от анализа на автора, но има различно мнение относно оптимизма за

бъдещето на капиталовите пазари в България. „С горчивина казвам – със или без еврозона през последните 20 години, откакто Министерството на финансите пое капиталовите пазари, не е имало нито един министър, който да обръща внимание на тяхното развитие. Проблемът не е в еврозоната, а в българската зона“, подчертава Василев.

Министерството на иновациите и растежа (МИР) организира на 15 октомври втора отворена дискусия за еврото и присъединяването на България към еврозоната от 1 януари 2026 година. Разговорът в сградата на министерството е на тема „Еврозоната като част от пътя към икономическа трансформация“.

На форума присъстват представители на институции, бизнес, двустранни търговски камари, международни финансови институции, академичните среди, неправителствения сектор и други.

Разговорът за ползите и предизвикателствата пред България от предстоящото членство на страната в еврозоната не трябва да се ограничава до приема ѝ на 1 януари, а дебатът трябва да продължи и след това. За това призовава Томислав Дончев, вицепремиер и министър на иновациите и растежа, при откриването на срещата. Той отново застъпва тезата, че ако България иска да отключи своя потенциал, е нужен политически и обществен консенсус за поставянето и постигането на новите цели пред страната, където

стопанското развитие и индустрията следва да бъдат сред водещите теми в публичното пространство.

Петър Ганев, старши икономист на Института за пазарна икономика (ИПИ), откроява два локомотива за стопанското развитие на страната след 1 януари 2026 година. Единият е фискалното здраве на държавата, а вторият – готовността и способността на регионите да се развиват, така че да се преодолееят съществуващите дисбаланси. Петър Ганев беше участник в дебата.

За Илия Кръстев, член на Съвета на директорите на Асоциаци-

ята за иновации, бизнес услуги и технологии (AIBEST), в единството се рие ключът за превръщане на предизвикателствата на страната в нейна възможност за развитие. Той обаче изразява мнение, че имаме проблем с това единство между бизнес, администрация и академични среди.

Конференцията на високо равнище „България на прага на еврозоната“ се провежда на 4 ноември в резиденция „Бояна“ като част от Националната кампания на Министерството на финансите и на Българска народна банка за

въвеждане на еврото в България от 1 януари 2026 година.

Събитието започва с откриваща сесия, в която участват премиерът Росен Желязков и управляващият директор на Международния валутен фонд Кристина Георгиева. Изказване прави и президентът на Европейската централна банка Кристин Лагард, която посещава за първи път България.

Евротото не е просто парична единица, това е стратегически избор, който затвърждава мястото на България в сърцето на обединена и силна Европа. Това послание отправя премиерът Росен Желязков в своето изказване.

*София, 4 ноември 2025 г. Председателят на ЕЦБ Кристин Лагард и управителят на БНБ Димитър Радев в резиденция „Бояна“ на пресконференцията по повод предстоящото присъединяване на страната ни към еврозоната.
Снимка: Милена Стойкова, БТА*

ЛИК 2025

Кристалина Георгиева на свой ред обръща внимание, че макар приемането на еврото да е важна стъпка, само по себе си то не гарантира по-висок жизнен стандарт. Задачата сега според нея е съчетаването на въвеждането на единната валута с разумни политики и „катапултиране на процеса на икономическа конвергенция на следващо ниво“, така че доходът на глава от населението да достигне средното ниво за Европейския съюз през следващото десетилетие.

Присъединяването на България към еврозоната на 1 януари 2026 г. е значим етап в европейската интеграция на страната, но не трябва да се възприема като крайна цел. Това е посланието на Кристин Лагард към България, призовавайки обществото ни да не се поддава на умора от реформите.

В рамките на конференцията се провежда и диалог на лидерите, в който участва Паскал Донахю, председател на Евроргрупата и министър на финансите на Ирландия. Заради неотложни ангажменти в своята страна Паскал Донахю се присъединява към форума дистанционно от Дъблин. В рамките на своето участие той набляга на исторически високите нива на обществена подкрепа към еврото в държавите членки на еврозоната. В момента доверието към единната валута надхвърля 80 процента. Според него една от основните причини за високия процент се дължи на факта, че в бързо променящия се свят еврото спомага за по-тясно сътрудничество между държавите при справянето с актуалните предизвикателства.

Веднага след това следва кръгла маса на високо равнище. В нея участват министърът на финансите Теменужка Петкова, управителят на БНБ Димитър Радев, комисарят за икономиката и производителността, за прилагането и опростяването Валдис Домбровскис и Пиер Грамения, управляващ директор на Европейския механизъм за стабилност.

Теменужка Петкова уверява, че България е готова да се присъедини към еврозоната, а по-критичните от нея критерии за конвергенция ще гарантират, че страната ще участва достойно на масата, където се определя икономическото и финансовото бъдеще на ЕС. Тя посочва също така, че България ще бъде надежден партньор и на свой ред призова за доверие към нея.

Според Валдис Домбровскис България се присъединява към еврозоната в сложен геополитически контекст, в който светът става все по-фрагментиран и конфликтен. Затова по думите му е още по-важно страната да бъде част от по-голям и стабилен геополитически блок.

За управителя на БНБ Димитър Радев присъединяването на България към еврозоната има едновременно историческо и стратегическо измерение, свеждащи се до въпросите за посоката и принадлежността на страната към сърцето на Европа. Димитър Радев подчертава, че страната трябва да продължи да поддържа разумна макроикономическа политика и след присъединяването към еврозоната.

Върху значението страната да е част от еврозоната в момент

на геополитически размирици акцентира и Пиер Грамения. Той определя като безценно членството на България в икономическия и валутен съюз. Ръководителят на Европейския механизъм за стабилност (ЕМС) припомня, че ЕМС е създаден в условията на криза, за да служи като опора при икономически сътресения.

Модератор на конференцията „България на прага на еврозоната“ е Лиляна Павлова, вицепрезидент на Европейската инвестиционна банка (2019-2023 г.).

В рамките на събитието са предвидени и две пресконференции, на които освен въпроси, свързани с предстоящото присъединяване на България към еврозоната и проектобюджета на страната за 2026 година, се отправят и запитвания от общоевропейски интерес, свързани с руските активи, цифровото евро и редкоземните минерали.

На журналистическите въпроси на първата пресконференция отговарят Кристин Лагард и Димитър Радев. В отговор на запитвания на БТА към двамата Кристин Лагард подчертава, че България се „присъединява към еврозоната в момент, когато е важно да бъдем заедно“, а Димитър Радев изтъква отново необходимостта от връщане към дисциплинирана фискална политика. Пресконференцията е и моментът, когато Лагард и Радев поставят символично своите подписи под евробанкноти като знак за предстоящото присъединяване на България към еврозоната от 1 януари 2026 година.

Участници във втората пресконференция са Валдис Домбровскис и Теменужка Петкова. Тук

финансовият министър отговаря на въпроси за проектобюджета на страната за 2026 година, посочвайки, че най-голямото разходно перо във финансовата рамка за догодина са капиталовите разходи предвид изтичането на действието на механизма за възстановяване и устойчивост през август 2026 година и амбициите на правителството да реализира инвестициите и реформите по националния план.

В кулоарите на форума се проведоха и странични срещи на министър-председателя Росен Желязков и управителя на БНБ Димитър Радев с Кристин Лагард и Кристалина Георгиева.

В новина от 4 ноември се посочва, че подкрепата за еврото се увеличава осезаемо след въвеждането му, като първоначалните смесени нагласи постепенно се заменят с трайно положително обществено отношение. Това показва анализ, публикуван в блога на Европейската централна банка под заглавие „Любов от втори поглед: подкрепа за еврото преди и след приемането му“, изготвен от експертите Фердинанд Дрегер и Нилс Хернборг. Според изследването закономерността се наблюдава във всички осем държави, присъединили се към еврозоната след 2002 година, на базата на данни от проучвания на Евробарометър. В Словакия (присъединила се през 2007 г.), Кипър и Малта (2008 г.), Словакия (2009 г.), Естония (2011 г.), Латвия (2014 г.), Литва (2015 г.) и Хърватия (2023 г.) обществената подкре-

па за еврото се повишава значително след въвеждането му независимо от първоначалните равнища на одобрение или скептицизъм.

В последното проучване преди приемането на валутата обществените нагласи често са смесени, като подкрепата обикновено започва да нараства малко преди въвеждането – в периода, когато страната получава официално одобрение за присъединяване. Най-съществената промяна настъпва непосредствено след преминаването към еврото.

Данните показват, че средно подкрепата за еврото се увеличава с 11 процентни пункта между последното проучване преди въвеждането на валутата и първото след това. След приемането общественото мнение във всички държави се стабилизира в полза на европейската валута. Средно 73 на сто от гражданите подкрепят еврото, а 22 на сто – не, което представлява нетна подкрепа от 51 процента, уточняват авторите.

Положителната промяна се наблюдава във всички социално-демографски групи – независимо от възрастта, пола, образованието или местожителството (град или село) на анкетираните граждани.

Преди смяната на националната валута с еврото общественото мнение често е било разделено, отбелязват експертите. Основните опасения са свързани с възможно повишаване на цените, загуба на национална идентичност и ограничаване на икономическия суверенитет. Данни от проучвания на Flash

Eurobarometer, проведени преди въвеждането на еврото, показват, че средно 74 процента от гражданите са се опасявали, че новата валута ще доведе до скъпване на стоки и услуги. Около половината от анкетираните са изразявали тревога, че еврото ще заличи национални символи, а 40 процента – че ще доведе до загуба на контрол върху икономическата политика.

Сред причините за нарастването на подкрепата след приемането на еврото анализът посочва, че много от първоначалните страхове не се реализират. След като валутата стане част от ежедневието, хората свикват с нея и осъзнават нейните практически предимства. В повечето случаи потребителите забелязват, че промяната на валутата има ограничено влияние върху инфлацията, което допринася за намаляване на тревогите.

Същевременно ползите от въвеждането на еврото стават осезаеми – улеснени пътувания, трансгранични плащания (включително при пазаруване онлайн), намаляване на валутния риск, по-добри условия, предлагани от банките при техни продукти, засилено доверие на инвеститорите, което може да даде тласък на търговията и инвестициите.

От гледна точка на идентичността проучванията показват, че тя е приспособима, посочват авторите. Това означава, че еврото не унищожава националната идентичност, а по-скоро добавя „европейски аспект“, като с течение на времето самата принадлежност към еврозоната може да се превърне в основание за гордост и символ на европей-

ска интеграция и стабилност според тях.

В крайна сметка обществената подкрепа остава висока и продължава да нараства, тъй като еврото продължава да носи трайни практически ползи, допълва анализът.

На фона на подготовката на България за присъединяване към еврозоната на 1 януари 2026 година анализът подчертава значението на ясната комуникация, прозрачността и внимателното планиране на прехода, за да се изгради доверие и да се осигури плавно преминаване към новата валута.

* * *

Диалогът, знанието и професионалната компетентност са пътят към успешното присъединяване на България към еврозоната. Това посочва ректорът на Университета за национално и световно стопанство (УНСС) проф. д-р Димитър Димитров по време на събитието „Дни на еврото“, което се провежда на 5 ноември в аула „Максима“ на висшето учебно заведение. Организатори са УНСС, Българската народна банка и Институтът по икономика и политика на УНСС.

По думите на Димитров пътят към въвеждането на еврото е стратегическо решение за България.

„Това е процес, който изисква задълбочен анализ, прозрачност и обществено разбиране. Затова от изключително значение е, че тук се събират представителите на финансовите институции, бизнеса, академичните среди, социалните партньори,

за да споделят експертен опит, да отговорят на въпросите и да дадат реална перспектива за очакванията, ползите и предизвикателствата пред България“, казва той.

„Университетът за национално и световно стопанство е естествен партньор в този разговор и тази дискусия. В продължение на повече от век нашият университет подготвя икономистите, финансистите, анализаторите, които изразяват модерната икономика на България“, изтъква Димитров.

По думите му УНСС продължава тази традиция на диалог, като създава пространство за информирана и отговорна дискусия в партньорство с БНБ и Института за икономика и политика.

„Особено се радвам, че в рамките на „Дните на еврото“ ще чуем гледните точки както на водещи мениджъри в банковия сектор, така и на експерти от държавните институции. Това е отлична възможност за нашите студенти да се докоснат до практиката, да зададат своите въпроси и да се убедят, че икономиката е преди всичко наука за реални решения и отговорни действия – казва той. – Убеден съм, че именно диалогът, знанието и професионалната компетентност са пътят към успешното присъединяване на България към еврозоната не просто като формален акт, а като осъзнат избор за стабилност и растеж и по-силна европейска идентичност.“

„Дългият път от кризата през 1997 година до членството в еврозоната, изминат от България, е достоен за възхищение, тъй

като не е бил лесен, като членството в еврозоната не е краят, а началото на нов етап“, посочва заместник изпълнителният директор на Международния валутен фонд Марникс ван Рей по време на събитието. Той посочва, че и в родната му Нидерландия е имало носталгични настроения при въвеждането на еврото, но в крайна сметка членството в еврозоната се е оказало успех за всички страни, които са приели тази стъпка.

„Общите усилия на институциите, бизнеса, академичната общност и гражданите ще позволят на България да се утвърди като силен и активен участник в процеса на вземане на решенията в еврозоната и да извлече максимални ползи от присъединяването си към нея“, заявява подуправителят на Българската народна банка Петър Чобанов по време на форума. По думите на Чобанов събитието се провежда в исторически момент, тъй като остават малко повече от 50 дни до присъединяването на България към еврозоната. „Това е стъпка, която ще промени не само финансовата архитектура на страната ни, но и нейното място в Европа“, посочва той. Чобанов подчертава, че стратегическата важност на еврото е очевидна. „Това не е просто валута, а символ на доверие, стабилност и интеграция. С присъединяването си България ще стане част от ядрото на европейската финансова и икономическа архитектура“, казва Чобанов, подчертавайки предимствата на еврозоната, сред които – по-ниски трансакционни разходи, привличане на чуждестранни ин-

София, 1 декември 2025 г. Започва продажбата на стартови комплекти с евромонети с българска национална страна. Считано от 1 декември, гражданите могат да ги купят от Българската народна банка (БНБ) и търговските банки, а бизнесът – единствено от търговските банки.

Снимка: Минко Чернев, БТА

веститори и по-висока защита срещу външни шокове.

„Еврозоната предлага най-сигурната и стабилна среда за постигане на икономически просперитет на фона на сериозните геополитически турбуленции“, посочва председателят на Икономическия и социален съвет (ИСС) Зорница Русинова по време на събитието. „Как ние ще бъдем пълноправен член и как ще се възползваме от това предимство, да бъдем в този клуб на богатите, зависи от икономистите и финансистите на България, от тези, които ще работят в бизнеса, тези, които ще стартират собствен бизнес, тези, които ще влязат в Народното събрание или в правителствата следващите години“, казва тя, призовавайки младите хора да бъдат активни и да се възползват от достъпна до информация и ек-

перти, осигурени от събитието в УНСС.

„Въвеждането на еврото в България не представлява единствено икономически акт, а и социална промяна, поради което е нужно преходът към единната европейска валута да вземе предвид гласа на хората, така че да се превърне в социален договор за справедливост и стабилност“, казва омбудсманът на Република България Велислава Делчева по време на „Дни на еврото в УНСС“. По думите на Делчева дискусията относно присъединяването към еврозоната е преди всичко разговор за доверието в институциите и обществото като цяло, поради което става дума не само за икономически акт, но и за дълбока социална промяна. „Тази промяна засяга всеки човек – от пенсионера, който следи цените в магазина, до младия предпри-

мач, който мисли за инвестиции и за развитие. Като омбудсман на Република България моята мисия е да поставям човека в центъра на държавната политика и затова вярвам, че в този процес трябва да гарантираме, че гласът на хората ще бъде чул, че техните притеснения ще бъдат взети сериозно, а решенията, които вземат държавата и институциите, ще бъдат обяснени с прозрачност и уважение“, казва Делчева.

„Българската банкова система ще влезе в еврозоната с настоящите лихвени нива, които са най-ниските спрямо останалите държави, приели еврото“, посочва Петя Димитрова, председател на Асоциацията на банките в България. По думите ѝ банките у нас предоставят на клиентите си едни от най-конкурентните условия в Европа, като това

няма да се промени заради влизането в еврозоната.

Българската народна банка съвместно с Европейската централна банка в изпълнение на дейностите по информиране и публичност във връзка с въвеждането на еврото в България подготвиха информационни материали, предназначени за запознаване на обществеността с дизайна и защитните елементи на евробанкните. Това съобщават от БНБ на страницата си в интернет на 10 ноември.

За запознаване на гражданите с дизайна и защитите на евробанкните може да бъде видян плакат на страницата на БНБ.

Подробно описание и визуализация на защитните елементи на всеки номинал евробанкноти от серията „Европа“ и от първата серия по метода „ПИПНИ-РАЗГЛЕДАЙ-НАКЛОНИ“ са достъпни на страницата на Европейската централна банка.

При закупуване на устройства, проверяващи автентичността на евробанкноти, БНБ препоръчва те да са от списъка, публикуван на страницата на ЕЦБ.

Препоръчителният списък на устройства, проверяващи автентичността на евромонети, е публикуван на страницата на Европейския технически и научен център към Европейската комисия, се отбелязва в съобщението.

Конституционният съд (КС) реши, че председателят на парламента няма правомощие да преценява дали е допустимо

произвеждането на национален референдум и да отклонява предложение. Това съобщават от пресслужбата на КС на 18 ноември.

Конституционният съд реши, че „председателят на Народно-то събрание няма правомощие да преценява установените в закон изисквания, при които е допустимо произвеждането на национален референдум, и да отклонява предложение, направено от субект, овластен със закон“, посочват от съда и добавят, че това правомощие принадлежи единствено на Народно-то събрание.

В мотивите се посочва, че според конституцията народът е единствен източник на държавната власт и тя се осъществява от него непосредствено или чрез предвидените в конституцията органи. Следователно никой народен представител и в частност председателят на Народно-то събрание не разполага с право еднолично да осъществява власт и да решава въпроси, които основният закон е възложил единствено на колективния орган, излъчен от избирателите и осъществяващ властта от тяхно име. Това се отнася и до правомощието на парламента да взема решение за произвеждане на национален референдум, посочват от Конституционния съд.

Съдът смята, че изключителното правомощие на парламента да приеме решение за произвеждане на референдум по естеството си предполага изключителната негова компетентност да преценява всички предвидени в закона изисквания относно до-

пустимостта на произвеждане на такъв, каквито са въпросите, които може да се разрешават чрез национален референдум, когато парламентът е сезиран от оправомощените за това по закон субекти. Тази преценка според КС е въпрос не просто на процедура, а на конституционна компетентност.

За разлика от актовете на Народно-то събрание, които подлежат на контрол за конституционност, едноличните актове на неговия председател са изключени от този контрол, което е отчетено и в определението по допускане на искането на президента, отбелязват от съда.

По тази причина издаването на едноличен акт на председателя на парламента, с който по същество се възпрепятства упражняването на изключителната конституционна компетентност на общонационалното представително учреждение, е нетърпимо от гледна точка на основния закон, защото на практика заобикаля установения ред за контрол върху актовете на Народно-то събрание. В резултат на това се осуетява възможността за проверка относно съответствието с принципите и разпоредбите на конституцията, а това рискува да постави под съмнение и дори да лиши от съдържание нейното върховенство при упражняване на държавната власт.

Решението на Конституционния съд е победа на правото над произвола на политическата

класа. Това казва на 19 ноември пред журналисти президентът Румен Радев по повод решението на Конституционния съд, според което председателят на парламента няма правомощие да преценява дали е допустимо произвеждането на национален референдум и да отклонява предложение.

Президентът Радев посочва, че решението на КС е с обратно действие и постановява, че председателят на парламента не може да отклонява предложение на субект, овластен от закона.

Според гържавния глава случващото се в парламента е някакъв фарс. Той го определя като ново закононарушение по същия казус. Оправданията, че не могат да внесат това предложение в пленарната зала и да го гласуват както е редно, са лъжа, добавя той.

Оправданията им са, че моите мотиви и предложения са били върнати, а това не отговаря на истината, казва Радев и добавя, че на 13 май е получил от парламента единствено препис с разпореждането на Наталия Киселова, но не и неговите документи. Моите предложения и мотиви и в момента са в парламента, в тяхното деловодство, посочва още президентът.

Призовавам народните представители, ако все още имат някакво останало достойнство, уважение към волята на хората, към принципите на демокрацията, да отидат още днес да вземат предложението и мотивите, да ги внесат в пленарната зала, да дебатираат и да гласуват, казва гържавният глава. Да се произнесат ясно – ще се съобра-

зят ли с волята на хората, или ще я пренебрегнат, добавя той.

Трябва да има решение – така постановява законът и решението на КС, посочва той. Този парламент вместо закони ражда беззаконие, скандали и отвращение, казва още президентът.

И днес не бих допуснала разглеждане в зала предложението за референдум за еврото, казва на 22 ноември бившият председател на Народното събрание и депутат от „БСП – Обединена левица“ Наталия Киселова в предаването „Офанзива“ по Nova News по повод решението на Конституционния съд, според което председателят на парламента няма правомощие да преценява дали е допустимо произвеждането на национален референдум.

„Решението на Конституционния съд имаше две искания към него. Едното беше по отношение на разпореждане от 13 май, а другото – искане за тълкуване“, казва още тя. Киселова допълва, че разпореждането, което е издала на 13 май, е било съгласувано с председателите на шест от деветте парламентарни групи.

Наталия Киселова посочва, че гържавният глава е имал възможност да се обърне към председателския съвет, както правят народни представители или Министерският съвет в други случаи, тогава, когато разпореждането се спира. „Той реши да се обърне директно към Конституционния съд с ясното съзнание, че разпореждането не подлежи на конституционен контрол“, отбелязва тя.

Киселова коментира още, че както сега, така и през 2016 г. Конституционният съд не е отговорил на един въпрос, а именно „Когато има искане, което е противоконституционно или незаконосъобразно, как трябва да се постъпва и задължително ли трябва да влиза за обсъждане в комисии“. По думите ѝ Конституционният съд „бяга“ и не отговаря на този въпрос.

Киселова коментира и думите на президента Румен Радев, който нарече решението на Конституционния съд „победа на правото над произвола на политическата класа“. „Може ли от противоправни действия да се черпи право“, пита тя.

На 28 ноември Българската народна банка обявява за последен път стойността на основния лихвен процент (ОЛП), която е определена на ниво 1,81 на сто считано от 1 декември 2025 година, според съобщения на сайта на централната банка.

БНБ спира да обновява размера на ОЛП в резултат на приемането на еврото, тъй като след 1 януари 2026 г. лихвените проценти и банковите референтни лихви ще се определят на ниво еврозона.

От първи януари 2026 г. вместо ОЛП при изчисляване на законната лихва за забава ще се използва лихвеният процент по основните операции по рефинансиране на Европейската централна банка (ЕЦБ) според проект на постановление на Министерски съвет, публикуван за обществено обсъждане по-рано този месец.

Според проекта новата формула за определяне на годишния размер на законната лихва за просрочени парични задължения ще бъде в размер на лихвения процент по основните операции по рефинансиране на ЕЦБ в сила на 1 януари, съответно на 1 юли, на текущата година плюс 8 процентни пункта.

Досега законната лихва се изчисляваше в размер на ОЛП плюс 10 процентни пункта.

Простата годишна лихва за декември тази година нараства с 0,01 процентен пункт спрямо нивото за ноември, което бе 1,80 на сто.

Управителният съвет на БНБ взема решение на заседание, проведено на 27 ноември, с оглед въвеждане на еврото като национална валута и прекратяване на безналичните сделки и операции, деноминирани в левове, считано от 1 януари 2026 г. БНБ да преустанови изготвянето и публикуването на индекса „ЛЕОНИЯ Плюс“ и обявяването на основен лихвен процент (ОЛП).

Индексът „ЛЕОНИЯ Плюс“ се изготвя и публикува от БНБ всеки работен ден, считано от 1 юли 2017 година, като представлява среднопретеглена стойност на лихвените проценти по всички сделки за предоставяне на необезпечени депозити овърнайт в български левове на междубанковия пазар в България.

Освен за справочни цели индексът „ЛЕОНИЯ Плюс“ се използва като база за изчисляването на ОЛП съгласно „Методика за определяне на основен лихвен процент“, посочват от БНБ.

„ЛЕОНИЯ Плюс“ за 28 ноември възлиза на 1,84 на сто, като по-

следната стойност на индекса ще бъде публикувана на интернет страницата на БНБ на 30 декември 2025 година.

Последната стойност на ОЛП за декември тази година важи до края на календарния месец.

Банковата система ще осигури плавен преход към еврото в празничните дни и новогодишната нощ, уверява Асоциацията на банките в България (АББ) в съобщение до медиите на 28 ноември.

Относно техническата страна на процеса от АББ обясняват, че преминаването на банковите системи към евро е планирано за периода 31 декември – 2 януари, а всяка банка ще информира клиентите си за достъпността на своите дигитални канали в този период.

През почивните дни клиентите ще могат да използват картите си за плащания на ПОС терминали и в интернет. В интервала между 21:00 часа на 31 декември и 01:00 часа на 1 януари ще се случи техническото пренастройване на системите (карти, ПОС терминали, банкомати) с временни прекъсвания на системите. Всички услуги ще бъдат възстановени поетапно до 1 час след полунощ. Всяка банка ще информира своите клиенти с конкретни детайли за този времеви период за пренастройка на системите. След този час картите ще преминат към стандартен режим, като всички плащания ще се извършват в евро, обясняват от асоциацията.

От 1 януари 2026 г. банкоматната мрежа ще започне да раз-

пространява евро банкноти.

АББ препоръчва за удобство гражданите да осигурят достатъчна наличност по картите си преди празничните дни. Добре е да предвидят и известна сума в брой в лева за новогодишната нощ, като от АББ припомнят, че левови банкноти и монети ще може да се използват през целия месец януари в периода на двойно обращение.

Граждани се редят на опашка пред централната сграда на Българската народна банка в София, за да придобият стартови комплекти с евромонети с българска национална страна, които са в продажба от 1 декември. Продажбата на стартовите комплекти в БНБ започва от 8:30 часа сутринта. Комплектите за граждани и юридически лица струват съответно 20 лв. и 200 лв. За гражданите евромонетите са с обща стойност от 10,23 евро и в тях има 42 броя монети, а за юридическите лица пакетите са с 420 евромонети на стойност 102 евро.

Комплектът за физически лица съдържа 2 броя монети с номинал от 2 евро, 2 броя монети с номинал от 1 евро, 4 броя монети с номинал 50 цента, 5 броя монети с номинал 20 цента, 7 броя монети с номинал 10 цента, 6 броя монети с номинал 5 цента, 7 броя монети с номинал 2 цента и 9 броя монети с номинал 1 цент.

Стартовият пакет за юридически лица се състои от 20 монети с номинал от 2 евро, 20 монети с номинал от 1 евро, 40 монети с номинал 50 цента, 50

монети с номинал 20 цента, 70 монети с номинал 10 цента, 60 монети с номинал 5 цента, 70 монети с номинал 2 цента и 90 монети с номинал 1 цент.

Към 8:20 часа пространството под колоните пред главния вход на централната сграда на БНБ в София вече е заето от чакащи.

Сред първите, които си закупват комплект за себе си, е Ивайло, който казва, че е тук от 6:00 часа сутринта. Той обяснява още, че чакащите са се самоорганизи-

рали и са изготвили списък преди отварянето на касите на централната банка.

Стартови комплекти с евромонети по закон може да продават както БНБ и търговските банки, така и „Български пощи“. Юридическите лица може да закупят стартови пакети единствено в клоновете на търговските банки.

Стартови комплекти с евромонети се продават от БНБ и до деня, прехождащ датата на

въвеждане на еврото, като не може да се пускат в обращение до 1 януари 2026 година.

При продажба на стартови комплекти се установява самоличността на получателя – физическо лице или представител на търговеца, а върху продажбата на стартов комплект с евромонети по номинална стойност не се начислява ДДС.

Физическо лице може да закупи до два стартови комплекта с евромонети за една трансакция.

*София, 12 декември 2025 г. Хора се редят на опашка пред сградата на Българската народна банка, за да си закупят стартови комплекти с евромонети за физически лица.
Снимка: Владимир Шоков, БТА*

СПИСАНИЕ ЛИК ПРЕЗ 2025 Г.

ЯНУАРИ

ФЕВРУАРИ

МАРТ

АПРИЛ

МАЙ

ЮНИ

ЮЛИ

АВГУСТ

СЕПТЕМВРИ

ОКТОМВРИ

НОЕМВРИ

ДЕКЕМВРИ

